

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

II РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 10

София, понеделникъ, 28 ноемврий

1932 г.

13. заседание

Четвъртъкъ, 24 ноемврий 1932 година

(Открито отъ подпредседателя Н. Шоповъ въ 16 ч. и 35 м.)

СЪДЪРЖАНИЕ

Стр.

Стр.

Отпуски, разрешени на народни представители . . . 273

Проектоотговоръ на тронното слово. (Трето четене. . . 273

Докладъ на комисията по Министерството на правосъдието, относно задържането подъ стража и даването разрешение за даване подъ съдъ народнитъ представители: Борисъ Кръстевъ Петковъ, Александъръ Харалампиевъ Наумовъ, Асенъ Маноловъ Бояджиевъ, Петко Стоевъ Петковъ, Константинъ Русиновъ, Петъръ Йордановъ Фенерковъ и Христо Трайковъ Христовъ за престъпления по закона за защита на държавата. (Докладване и разискване) 274

Законопроектъ за облекчение на общинитъ на пострадалитъ отъ градушка и рѣжда по пшеницата сѣлища въ Горноорѣховска, Кулска, Бѣлоградчишка, Видинска, Ломска, Орѣховска, Бѣлослатинска, Фердинандска, Никополска, Плѣвнска и Шуменска околии. (Предложение на народнитъ представители: И. Дуковъ С. Даскаловъ, С. Момчиловъ, И. п. Рачевъ, К. Сидеровъ и др.). (Съобщение) 302

Случка. — Изключване за три дни народния представителъ Г. Костовъ за оскръбление на съдебната власт, считано отъ 25 ноемврий н. г. 294

Дневенъ редъ за следващото заседание 302

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Обявявамъ заседанието за открито. Присѣтствуватъ нужното число народни представители. Заседанието е законно.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитъ народни представители: Алексиевъ Никола, Ангеловъ Боянъ, Ангеловъ Иванъ, Бешковъ д-ръ Иванъ, Богоевъ Борисъ, Бойчиновъ Михаилъ, Бончевъ Тодоръ, Бояджиевъ Асенъ, Бояджиевъ Стефанъ, Влаховъ Димитъръ, Гаговъ Петъръ, Ганчевъ Миню, Георгиевъ Павелъ, Даневъ д-ръ Стоянъ, Дековъ Петко, Деневъ Панайотъ, Диляновъ Минчо, Димитровъ д-ръ Димитъръ, Димитровъ Коса, Ецовъ Борисъ, Желябовъ Жеко, Ивановъ Запрянъ, и Ивановъ Петъръ, Казанаклиевъ Георги, Каназирски Георги, Караджовъ Костадинъ, Косачевъ Йорданъ, Косевъ Костадинъ, Кръстевъ Гето, Кушевъ д-ръ Петъръ, Лоловъ Господинъ, Лѣкарски Иванъ, Мартулковъ Алекси, Мирски Христо, Момчиловъ Тодоръ, Мърмевъ Петъръ, Наумовъ Александъръ, Петковъ Борисъ, Петковъ Петко, Петковъ Стефанъ, Рангеловъ Раденко, Рафаиловъ Филипъ, Русиновъ Костадинъ, Симеоновъ Иванъ, Станевъ Митю, Станковъ Владимиръ, Ташевъ Димо, Торбовъ Тодоръ, Фенерковъ Петъръ, Христовъ Христо, Цановъ д-ръ Асенъ, Цачевъ Цачо, Чирпанлиевъ д-ръ Никола и Янакиевъ Василь).

Съобщавамъ на Събранието, че бюрото е разрешило отпускъ на следнитъ народни представители:

На г. Иванъ Василевъ — 2 дена;
На г. Иванъ Лѣкарски — 1 день;
На г. Филипъ Рафаиловъ — 1 день;

На г. Христо Родевъ — 1 день;

На г. Миню Ганчевъ — 2 дена;

На г. Димо Ташевъ — 2 дена;

На г. Георги Казанаклиевъ — 4 дни и

На г. Гето Кръстевъ — 6 дни.

Пристѣпваме къмъ първа точка отъ дневния редъ — трето четене проектоотговора на тронното слово.

Има думата докладчикътъ г. Христо Манафовъ.

Докладчикъ Х. Манафовъ (д): (Чете)

„Ваше Величество

Проникнато отъ съзнанието за нуждата отъ мирно и спокойно развитие на страната, отъ възстановяване на разстроеното стопанство, както и отъ оздравяване на държавнитъ финанси, народното представителство ще даде пълна подкрепа на правителството, което, продължавайки политиката на съставеното на 29 юний 1931 г. правителство, ще има да постигне тая задача чрезъ прогресивни реформи, основаващи се върху принципа на обществената солидарност.

Ваше Величество,

Спадналитъ цени на земеделскитъ ни произведения и затрудненията на външни търговски обмѣнъ продължаватъ да оказватъ своето зловердно влияние върху стопанския животъ на страната.

Народното представителство констатира, че правителството не е пропуснало случая да вземе мърки за подобрене на тежкото положение и за изходът от него, който не зависи само от неговата воля, и с готовност ще му съдействува да приобщи усилията си към всяка акция, целяща подобренето на днешното положение чрез общо сътрудничество с всички държави и чрез използване възможността за частични споразумения.

Ваше Величество,

Държавните финанси сж засегнати от стопанската криза, която причинява неминуемо намаляване на данъчните постъпления и затруднява държавата въ посрещането дори на належащи нужди.

Народното представителство сж задоволство констатира, че правителството ще продължи реформената си дейност въ държавното устройство чрез опростяване на служби и съкращаване на разходи, както и въ областта на данъчната система и финансовата администрация, и ще му даде пълната си подкрепа.

Ваше Величество,

Народното представителство схваща затрудненията за плащанията въ странство, причинени от слабата платежоспособност на народа и от липсата на девизи. То се присъединява към благодарността, която правителството изказва на Финансовия комитет при Обществото на народитѣ за благосклонността, която е проявил към насъ, и за направената констатация, че не ще бжде възможно да плащаме повече от досегашния намален размѣръ на външните платѣжи. Народното представителство сподѣля надеждата за едно задоволително разрешение на тоя въпросъ, отговарящо на нашето затруднено положение, и ще подкрепи най-енергично правителството въ това направление.

Ваше Величество,

Загрижеността на правителството за тежкото положение, въ което живѣятъ народъ и държава, се сподѣля напълно от народното представителство. И констатирания, че редътъ и спокойствието въ страната сж затвърдени, то сж задоволство отбелязва, че правителството ще продължи да употребява усилия въ кръга на възможното да подобри материалните условия на живота, и е готово да даде своето съдействие на правителството, за да взематъ най-строги мѣрки срещу ония, които биха дрѣзнали да използватъ затрудненото положение, за да рушатъ устоите на държавата.

Ваше Величество,

Народното представителство има пълното съзнание, че образователната ни система, пригодена за други условия, е необходимо да бжде реформирана, като се запази общообразователниятъ ѝ характеръ и се нагоди къмъ новитѣ нужди на живота.

Ваше Величество,

Народното представителство сж най-голъмо задоволство отбелязва, че България е въ добри отношения сж всички държави и че е спечелила симпатии въ великите сили. Полаганитѣ отъ правителството усилия за миръ и разбирателство сж съседитѣ ни, както и за уреждане висешитѣ въпроси, намиратъ неговото пълно одобрение.

Неизмѣнната политика на правителството за миръ и редъ и готовността му да спомага за заздравяване на траенъ миръ въ свѣта — условие за напредѣкъ и благоденствие на народитѣ — отговарятъ напълно на разбиранията на народното представителство, което ще продължава да дава на правителството въ тая насока своето пълно одобрение и най-енергична поддръжка.

Да живѣе Негово Величество Царѣтъ!

Да живѣе Нейно Величество Царицата!

Да живѣе България!

Председателстващъ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитѣ представители приема на трето четене проекто-отговора на тронното слово, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристигваме къмъ втора точка отъ дневния редъ — докладъ на комисията по Министерството на правосъдието по искането на председателя на Софийския окръж-

женъ сждъ за даване разрешение за задържане подъ стража и сждане нѣкои народни представители.

Има думата докладчикътъ г. Никола Петровъ.

Докладчикъ Н. Петровъ (нац. л): Г. г. народни представители! Постъпило е писмо отъ Софийския окръженъ сждъ, подъ № 628 отъ 28 октомври т. г., до г. председателя на Народното събрание, сж следното съдържание:

„Донасямъ на почитаемото Народно събрание, че народниятъ представитель Борисъ Кръстевъ Петковъ, родомъ отъ гр. Русе, сж постановление № III, отъ 15 септември 1932 г., на V софийски сдия-следователъ, е за задържанъ подъ стража, понеже е обвиненъ въ престѣпление по чл. 6 отъ закона за защита на държавата.

Окръжниятъ сждъ сж опредѣлението си № 1.734, отъ 28 октомври 1932 г., постановено по наказателно отъ общъ характеръ дѣло № 628/1932 г., е оставилъ безъ последствие искането му да бжде пуснатъ на свобода, тъй като сжщиятъ се обвинява въ едно престѣпление, за което е предвидено най-тежко наказание.

Съгласно чл. 96 отъ конституцията, моля, Народното събрание да разреши сждането му“.

Това писмо е съобщено на председателя на парламентарната комисия по Министерството на правосъдието, за да се вземе респективното решение отъ тая комисия. Въ заседанието си на 16 ноември т. г., комисията, като разглежда това писмо и като констатира, че сж налице условията, предвидени въ чл. 96 на конституцията и въ чл. 86 отъ правилника за вътрешния редъ на Народното събрание, реши: (Чете) „Разрешава задържането подъ стража на народния представитель Борисъ Кръстевъ Петковъ по това дѣло“.

Комисията е единодушна по въпроса, сж изключение само на единъ членъ на комисията.

Г. г. народни представители! Чл. 96 отъ конституцията, който споменахъ, гласи: (Чете) „Членовѣтъ на Народното събрание, петъ дни до отварянето и презъ всичкото време докле траятъ заседанията, не могатъ да бждатъ затваряни и сждими, освенъ въ случитѣ, когато они се обвиняватъ за престѣпления, за които се налагатъ по криминалния законъ най-тежки наказания. Въ тия случаи за затварянето трѣбва незабавно да се яви на Народното събрание, само сж разрешението на което може да стане теглението подъ сждъ“.

А чл. 86 отъ правилника за вътрешния редъ на Народното събрание гласи: (Чете) „Искането да се задържи подъ стража единъ представитель въ време на сесия се отправя до председателя на Събранието, който го съобщава въ първото заседание на последното. Книжата по искането се изпращатъ веднага и безъ разискване въ комисията по Министерството на правосъдието, за да се произнесе, дали има основание за уважение на искането“.

Съгласно тия текстове, комисията бѣ сезирана и се произнесе. Споредъ практиката на Народното събрание въ миналото, както тя е опредѣлена въ брошурата „Парламентарна практика“ отъ д-ръ Борисъ Вазовъ, подъ най-тежки наказания се разбиратъ ония, при които подсждимиятъ го грози наказание не по-малко отъ 5 години строгъ тъмниченъ затворъ.

Понеже тая практика въ миналото е била постоянна — мога да ви прочета, ако желаете, и нѣкои решения на Народното събрание — ние, комисията, не намѣрихме за необходимо да я измѣняваме, смѣтнахме, че тя е правилна и постигнхмѣ по сжщия начинъ.

Понеже народниятъ представитель Борисъ Кръстевъ Петковъ е обвиненъ по чл. 6 отъ закона за защита на държавата, а чл. 6 предвижда наказание не по-малко отъ 5 години строгъ тъмниченъ затворъ, комисията е на мнение, че трѣбва да се даде разрешение за задържане подъ стража и даване подъ сждъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Г. г. народни представители! Народното събрание е сезирано днесъ не само сж едно искане. Такива идентични искания има около 10.

С. Омарчевски (з): За всѣки единъ поотдѣлно ще гласуваме.

Х. Чолаковъ (з): Разбира се, за всѣки единъ поотдѣлно ще гласуваме.

Председателствуващ Н. Шоповъ: Да! Гласуването ще стане за всеки единъ поотдѣлно.

Х. Статевъ (д. сг. Ц): Нека се докладватъ и другитѣ случаи и да се дебатира въ общо.

Председателствуващ Н. Шоповъ: Да. Дебатирането ще стане общо, а гласуването ще стане поотдѣлно.

А. Буровъ (д. сг): Всеки отдѣленъ случай да се свърши и тогава да се докладва другъ.

В. Молловъ (д. сг): Трѣбва да се свърши съ тоя въпросъ, и тогава да минемъ къмъ другитѣ.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Дебати трѣбва да станатъ по всеки отдѣленъ случай. За всеки случай поотдѣлно трѣбва да се говори, защото различни сѫ обстоятелствата за всеки отдѣленъ случай.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г-да! Правилно би било, понеже въ втората точка отъ дневния редъ сѫ поставени всички случаи, да се докладватъ всички случаи, а да се гласува поотдѣлно за всеки единъ, понеже се касае за различни лица.

А. Буровъ (д. сг): А, не.

В. Молловъ (д. сг): Тѣ сѫ различни случаи.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Може да сѫ различни, обаче докладътъ ще стане за всички заедно и ще се гласува за всеки поотдѣлно. Нѣма да ги туримъ въ 6—7 точки на дневенъ редъ.

В. Молловъ (д. сг): Какъ така? Касае се за вдигане имунитета на народенъ представителъ. Това е единъ отъ най-сериознитѣ въпроси.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Кой казва, че не е сериозенъ?

Г. Костовъ (раб): Карате ги по дузина наведнѣжъ!

Председателствуващ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Недей вика като пж-даръ!

Г. Костовъ (раб): И ти викашъ!

Председателствуващ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля, г. Костовъ!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: (Къмъ докладчика) Докладвайте цѣлия докладъ на комисията.

Председателствуващ Н. Шоповъ: Спазвайте правилника, г. Костовъ.

В. Мариновъ (д): Той има за целъ да смуцава.

Председателствуващ Н. Шоповъ: Има предложение отъ г. министра на вътрешнитѣ работи...

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Искать думата, г. председателю.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Нека се докладва всичко.

Председателствуващ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Теодоси Кънчевъ.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Азъ смѣтамъ, че въ случая всѣка преписка трѣбва да се докладва поотдѣлно и да се обсъди поотдѣлно, защото обстоятелствата, съ които може да бѣде свързано обвинението, могатъ да бѣдатъ свързано различни за всеки единъ отъ тѣзи случаи.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Добре.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Касае се, безспорно, да се посегне върху имунитета на народни представители и ние трѣбва всеки случай отдѣлно да го обсъдимъ и отдѣлно да гласуваме по него.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Това не Ви се отказва.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Не трѣбва тѣзи 7—8 или 10 случая едновременно да се докладватъ и разглеждатъ, защото ще стане едно смѣшение, при което, безспорно, не може да има една правилна ориентировка. Ето защо всеки отдѣленъ случай трѣбва да се докладва поотдѣлно, ще се обсъди поотдѣлно и ще се гласува поотдѣлно. Инакъ 10—15 случаи можете да съберете и ще стане смѣшение и на обстоятелствата, и на обвиненията, и на лицата, и по този начинъ народното представителство би могло да изпадне въ грѣшка. Въпросътъ е за една техника и за една последователност, а не за една прибрзаност.

Председателствуващ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Христо Родевъ.

Х. Родевъ (нац. л): Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че предложението, направено отъ г. министра на вътрешнитѣ работи, е много целесъобразно. Забележете, че ние нѣма да влизаме въ обсъждане по същество за всеки отдѣленъ случай, какви данни има и какви улики има. Че ние не сме съдъ. Ние нѣма да се занимаваме съ доказателства по същество. Народното събрание е сезирано съ единъ въпросъ, безъ да ни се дава дѣлото да го преглеждаме, безъ да знаемъ какви доказателства има въ тежестъ или въ защита на обвиняемия. Ние имаме свършено идентични случаи и ние ще разрешаваме този въпросъ по принципъ. Ако за единъ народенъ представителъ ние се съгласимъ, че, щомъ той е привлеченъ да отговаря по чл. 6 отъ закона за защита на държавата, Народното събрание може и дава своето съгласие, ние ще бждемъ крайно нелогични и непоследователни, ако за втори единъ случай, точно таквъ, когато народенъ представителъ сѣщо е привлеченъ да отговаря по чл. 6 отъ закона за защита на държавата, ние не се съгласимъ. Би било любопитно какви нови разисквания, какви нови дебати могатъ да станатъ, за да вземе Народното събрание друго становище, друго решение, освенъ такова, каквото е взело по първия случай. По-скоро тукъ въпросътъ е принципиаленъ: за единъ народенъ представителъ, който е тегленъ подъ отговорностъ по чл. 6 отъ закона за защита на държавата и предъ видъ наказанието, което се налага, може ли и трѣбва ли Народното събрание да даде нуждното разрешение. Но ако за единъ може да даде това разрешение, безспорно, то важи и за всичкитѣ останали народни представители.

И понеже случаитѣ сѫ свършено идентични — нѣма друга квалификация, освенъ чл. 6 — азъ моля да приемете, че предложението, което направя г. министърътъ на вътрешнитѣ работи, е целесъобразно и законно, да не влизаме за всеки единъ случай въ обсъждане и да повторимъ дебатитѣ, разискванията. Много е естествено, че ние въ края на краищата ще трѣбва да гласуваме за всеки единъ случай поотдѣлно.

Председателствуващ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Владимиръ Молловъ.

В. Молловъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ мисля, че предложението не би могло да се приеме. Докладва се едно постановление за единъ народенъ представителъ. Постановлението на съдебния следователъ не се отнася до двама, до трима до четирима, а се отнася само до единъ.

Н. Гашевски (нац. л): Идентични сѫ случаитѣ.

В. Молловъ (д. сг): Следователно, има едно обвинение, което се повдига срещу единъ народенъ представителъ конкретно, и ние ще трѣбва тоя случай конкретно да го обсъдимъ и всеки единъ подобенъ случай конкретно да го решимъ. Инакъ, какво ще излѣзе? Ще се докладва изцѣло, както изглежда отъ дневния редъ на Народното събрание, за редъ народни представители, съ постановления, които ние не сме чули, които сѫ различни, може би по различни постановления на разни закони — ще има единъ общъ докладъ и разискванията какви ще бѣдатъ, общи или частични, за всеки отдѣленъ случай? Азъ мисля, че тѣ не могатъ да бѣдатъ общи, а ще бѣдатъ за всеки отдѣленъ случай. И, следователно, щомъ докладътъ е направенъ само за първия случай, както докладчикътъ правилно се спрѣ, сега ще трѣбва да се отворятъ разискванията, за да видимъ какъ ще постѣпимъ по този случай.

Съображенията на г. министра на вътрешнитѣ работи, че дневниятъ редъ билъ посочилъ всичкитѣ случаи общо, тукъ не решава въпроса, защото ние можемъ да имаме въ дневния редъ точка: докладъ по провѣрка на избори, но ние знаете, че за всеки единъ отдѣленъ изборъ ще

има отделни дебати и отделно гласуване, а няма да има общ доклад за всички избори и общо да гласуваме. При доклада на прощетарната комисия може ли да имаме общи дебати по всички прошения, по които са взети решения от прощетарната комисия? Очевидно, не. И случатъ е такъв и, следователно, ще трябва без друго да дебатирате поотделно. Ако случаите са индентични, разбира се, дебатите няма да се повтарят.

И. Велчевъ (з): Не са индентични — тѣ са по чл. 6 и по чл. 19; тѣ са различни.

В. Молловъ (д. сг): Различни са. И азъ това казвамъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Никола Думановъ.

Д-ръ Н. Думановъ (нац. л. о): Г. г. народни представители! Въпросътъ неправиленъ се слага чрезъ предложението на г. министра на вътрешните работи — да има единъ общ доклад и следъ това, ставайки дебати поотделно за всеки случай, да решаваме, естествено, отделно за всеки случай. Отъ г. Родевъ разбираме една мисъл, че народното представителство въ настоящия случай не трябва да се занимава, освенъ по начало — трябва ли да допустнемъ задържането и даването подъ съдъ ли не. Не така се разбира въ постановленията на чл. 96 отъ конституцията и чл. 86 отъ правилника за вътрешния редъ на Народното събрание. Когато се иска задържането на единъ народенъ представител или, по право, снемането на неговия имунитетъ, на неговата неприкосновеност, въпросътъ се разглежда отъ две страни: първо по начало, дали престъплението, въ което се обда бъде съденъ и да бъде лишаванъ отъ свобода и, винава даденъ народенъ представител, носи ония наказания, които са предвидени въ конституцията, давайки право да бъде съденъ и да бъде лишаванъ отъ свобода и, второ, доколко има улики противъ него, доколко тѣ са сериозни и доколко по начало ние съзираме едно основание да бъде задържанъ и да бъде лишенъ отъ неприкосновеността. Всички парламенти, които уважаватъ повече своята неприкосновеност, които уважаватъ повече личната свобода, личната неприкосновеност, не са склонни така лекомислено да кажатъ: да допустнемъ задържането; нали го иска съдебната власт; нали съдебната власт е така учредена, че да бъде независима, неприкосновена, да бъде несмущавана въ своите решения — тя ще бъде всекога справедлива и съ огледъ на събраните данни ще действа. Така не се постъпва за единъ народенъ представител, защото въ искането за съдене, и отъ следователъ и отъ прокуроръ всекога има много субективни, много лични разбирания, които могатъ да му позволятъ да възведе единъ фактъ до престъпление. Резултатътъ не се знае. И ако вземемъ да отворимъ страниците на парламентарните истории на други страни, ще видимъ, че не се иска само г. следователътъ да направи съобщение, въ какво обвинява даденъ народенъ представител. Всички комисии, всички парламенти, които държатъ за своята висота на парламентъ, изискватъ цялото досие, и отъ провѣрката, която правятъ въ него, въ зависимостъ отъ събраните улики противъ единъ народенъ представител, доколко тѣ са не само сериозни да довлѣчатъ едно обвинение, ами да довлѣчатъ и крайната последица на едно обвинение — осъждане, решаватъ да бъде ли задържанъ или не обвинениятъ народенъ представител. Имаме и други случаи: задържанъ народенъ представител въ промеждутъка, когато Камарата не заседава, автоматически се освобождава следъ нейното откриване и за да бъде продължено неговото държане въ затвора и да бъде съденъ, се иска специално разрешение. И у насъ има такава практика, но не всекога се спазва. Когато въ миналото, въ предшествуващото Народно събрание, ставаше дума за задържането на народния представител Аврамъ Стояновъ, азъ и тогава изказахъ същите съображения. И у насъ имаме случаи, когато се е постъпвало така. Такъвъ беше случаятъ, когато беше задържанъ народниятъ представител, сега покойникъ, Николай Петрини.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Г. Думановъ! Говорете по предложението.

Д-ръ Н. Думановъ (нац. л. о): Той беше освободенъ следъ откриването на Камарата и се поиска разрешение да бъде съденъ, но не се снем неговата неприкосновеност.

Азъ считамъ, че ако се задоволимъ съ единъ общ докладъ за всички и почнемъ дебатите, ще смѣсимъ и факти, и деяния на всеки единъ и ще изпаднемъ въ про-

тиворечия. И събраните материали, и деянията на всекиго отъ обвинените народни представители, и текстовете на закона, по които се обвинява, трябва да бъдатъ докладвани и обсъдени отделно, за да излеземъ съ отделно решение за всекиго. Отъ насъ не се иска само едно решение по принципъ: има искане за задържане по тия и тия текстове на наказателния законъ, които влѣчатъ тъмниченъ затворъ — вдигаме ръка. Така не може. За наша честъ, на Народното събрание, така не бива да прощедираме. Нека не се забравя, че днесъ едни могатъ да бъдатъ на това мѣсто (Сочи мнозинството), утре — други.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата г. министърътъ на вътрешните работи и народното здраве.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Ако азъ кажахъ моето мнение какъ трябва да прощедираме въ случая, то е главно по съображение, че имаме да говоримъ по единъ и същи дневенъ редъ и, второ, по съображение на целесъобразностъ, защото имаме единъ единственъ докладъ на правосъдната комисия. Възражението, което прави уважаемиятъ г. Молловъ, е неправо. Докладътъ може да стане изцяло за всички, както се докладва и въ углавния процесъ. Въ углавния процесъ могатъ да бъдатъ 200 души обвиняеми, прави се докладъ общъ за всички обвиняеми и следъ това съдътъ съ своето решение определя съдбата на всекиго поотделно.

А. Буревъ (д. сг): Въ случая имаме отделни дѣла, отделни престѣпления.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Възражава ми се, че имаме отделни дѣла. За насъ не е важно какви дѣла има въ съда; за насъ е важно, съгласно чл. 86 отъ правилника, ние да чуемъ доклада на правосъдната комисия.

В. Молловъ (д. сг): Чухме го.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Какъвъ е докладътъ на правосъдната комисия, г. докладчикъ? Колко души са?

Министъръ Д. Върбенковъ: Десетъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Вие, г. докладчикъ, единъ докладъ ли имате или десетъ?

Докладчикъ Н. Петровъ (нац. л.): Единъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Е, дайте този докладъ на правосъдната комисия. Това се иска: „Народното събрание, следъ като изслуша доклада на комисията“...

А. Буревъ (д. сг): Това е погрѣшно.

В. Молловъ (д. сг): Тогава комисията криво е прощедирала. Трябва въпросътъ да се върне въ комисията.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Не може единъ докладъ на комисията да се разпредѣля на части.

Докладчикъ Н. Петровъ (нац. л.): Въ едно заседание се докладва.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Още повече, че въ едно заседание се докладва. Нека чуемъ доклада на комисията. Ако има нужда за всекиго да се говори поотделно, ще се говори поотделно. Каква нужда има, като чуете за Петкана, Стояна, Ивана, Драгана, доклада на комисията и разберете за какво се обвиняватъ, следъ това да обсъждате съдбата на всекиго поотделно?

Б. Смиловъ (нац. л. о): (Казва нищо)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Моля Ви се, г. Смиловъ, тукъ сме се събрали да вършимъ работа. — Азъ не зная случай, когато се е касало за едни и същи обвинения на двама-трима народни представители, да е имало докладъ по такъвъ единъ начинъ, както сега иска г. Молловъ. Азъ нѣмамъ нищо противъ, г. г. народни представители — ако искате, направете и десетъ дневни редове, да имаме десетъ доклади; ще протакаме десетъ дена и по десетъ души оратори ще говорятъ. Ако обичате, така постъпете — нѣмамъ нищо противъ. Но азъ смѣтахъ за мой дългъ да кажа мнението си — ако искате, възприемете го. Въпросътъ е за целесъобразностъ. Неправо, нецелесъобразно отъ гледището на правилника и защото много

време ще отнеме да се обсъжда за всеки един поотделно. Работата е да възприемем една правилна практика на Парламента. Шомъ има един доклад, ще трябва да го чуемъ. Ако мислите, че докладчикът може да каже: първият редъ е този — заповѣдайте, решавайте, вторият редъ е този, третият редъ е такъв и пр. и пр. — ако искате да установите такава парламентарна практика, то е другъ въпросъ. Въ всеки случай за менъ е ясно, че имаме единъ дневенъ редъ и единъ докладъ на комисията, който трябва да го чуемъ. Казахъ — което е съществено — за всяко поотделно ще се кажатъ събраженията защо трябва да бъде задържанъ, и ако народните представители ги възприемат, решението ще бъде взето за всяко поотделно — това е важно — за да не бъде караманданъ работата. Ако пъкъ искате десетъ дневни редове и десетъ доклади и по всеки случай да даваме думата на 10 оратори — да даваме думата, напимѣр, на г. Смиловъ, който сега иска да показва своето държавничество по този въпросъ — тогава е друго, нѣмамъ нищо противъ: ще имаме десетъ дневни редове, ще продължаваме и днесъ, и утре, и 10 дни. Азъ не правя предложение. Вие сте сезирани отъ г. докладчика.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Едно пояснение.

Председателствувашъ Н. Шоповъ: Записани сте, г. Смиловъ, когато Ви дойде редътъ, тогава.

Има думата народниятъ представителъ г. Георги Костовъ.

Г. Костовъ (раб): Г. г. народни представители! Докладътъ на правосъдната комисия не е докладъ.

С. Даскаловъ (з): Фашистски докладъ!

Г. Костовъ (раб): Самата правосъдна комисия, въз основа на едно писмо, въ което сѣ визирани само членове отъ наказателния законъ, иска снемането имунитета на народни представители. Отъ комисията не сѣ изискани препискитъ, за да се види законността на обвиненията, които се хвърлятъ върху народни представители. Тѣзи обвинения сѣ инсценирани само и само, за да се снесе тѣхниятъ имунитетъ. Тия хора сѣ редактори на трудови вестници и самитъ обвинения срещу тѣхъ сѣ несериозни.

Председателствувашъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. Костовъ! Говорете по предложението.

Г. Костовъ (раб): Ето защо ние предлагаме въпросътъ да се върне обратно въ правосъдната комисия и да се изискатъ самитъ следствени дѣла, за да се види същността на обвиненията.

Председателствувашъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Стоянъ Омарчевски.

С. Омарчевски (з): Г. г. народни представители! Сезирани сме съ нѣколко искания на прокурора при Софийския окръженъ съдъ за даване разрешение отъ Народното събрание за тегленето подъ съдъ нѣкои народни представители, за снемане тѣхния депутатски имунитетъ. Сега, съ едно предложение на г. министъръ Гиргиновъ се иска да бъдатъ разисквани всички искания на прокурора едновременно и вкупомъ, а гласуването да стане поотделно за всяко. Това не е право, защото исканията могатъ да бъдатъ за нѣкои лица еднакви, тождествени, обаче ние ще разглеждаме за всеки единъ случай поотделно. И не е правъ г. докладчикътъ, като казва, че има единъ докладъ. Той има единъ докладъ по единъ въпросъ, а ще ви докладва 10 пъти за 10 народни представители. Особено вие, г. г. националиберали, вие, г. Родевъ, които говорите, че трябва вкупомъ да разгледаме и разрешаваме въпроса за снемане депутатския имунитетъ на нѣколко души народни представители, ще трябва да знаете мнението на покойния Стамболовъ. Азъ съмъ билъ тукъ въ Камарата и въ миналото и зная, че, когато Радославовъ искаше да се отнеме депутатскиятъ имунитетъ на 8 души народни представители, между които бѣше Стамболийски и Марко Турлаковъ, цѣлото дѣло бѣше изпратено тукъ и, следъ като се разгледаха всички книжа, както постановява конституцията и правилникътъ за вътрешния редъ на Народното събрание, чакъ тогава Камарата се произнесе. По този процесъ се искаше да се съдятъ 8 души народни представители националиберали и земеделци, но то бѣше единъ процесъ, а тукъ имаме 10 искания, 10 отделни дѣла, 10 отделни престѣпления. Не можемъ така en gros, поради това, че ценимъ времето на Народното събрание, да поискаме да се

докладва едновременно за всички и следъ това да гласуваме поотделно за всеки. За единъ докладъ изцѣло за всички азъ по никакъвъ начинъ нѣма да вдигна рѣка, а ще гласувамъ да се направи докладъ поотделно за всеки единъ, за да се удостовери, че за всяко поотделно наистина има престѣпни деяния, които даватъ основание да се поиска вотъ отъ Народното събрание за снемане на депутатския имунитетъ.

Х. Родевъ (нац. л.): (Възразява нѣщо)

С. Омарчевски (з): Недейте ми говори, г. Родевъ, че не трябва отделно да ги разглеждаме. Следствениятъ дѣла трябва да бъдатъ донесени тукъ, за да се изкажемъ поотделно за всяко едно. Тукъ не е въпросъ за формалностъ и да се отрѣже, както Вие искате: понеже прокурорътъ билъ поискалъ, да решимъ да се дадатъ подъ съдъ! Така не може да се процедира.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: То е съвсемъ другъ въпросъ.

С. Омарчевски (з): Всички дѣла трябва да бъдатъ донесени тукъ и следъ като се удостоверимъ, че има всички данни, за да бъде съетъ имунитетътъ на народните представители, тогава ще вдигнемъ рѣка и то за всяко поотделно.

Х. Родевъ (нац. л.): Вие смѣсвате чисто формалния въпросъ съ въпроса по същество. Когато ще се дебатира по предложението, тогава ще видимъ дали Вие сте правъ или не сте правъ.

С. Омарчевски (з): Тридесетъ пъти съмъ участвувалъ въ такива разисквания и недейте ме учи Вие на актъ.

Х. Родевъ (нац. л.): Азъ пъкъ още по-малко се нуждаю Вие да ме учите.

Председателствувашъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Боянъ Смиловъ.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Г. г. народни представители! Като подчертавамъ и азъ, че за всеки отделенъ случай ще трябва да се прави отделенъ докладъ, правя едно второ предложение, а именно, че къмъ така изпратениятъ писма на следбния следователъ ще трябва да се изпрати тукъ и всяка отделна преписка, всяко отделно дѣло по описа на следователя, за всеки единъ народенъ представител. Не може да се иска лишаването отъ имунитетъ на единъ народенъ представителъ само съ едно писмо на следователя, съ което се формулира квалификацията на престѣпното деяние.

Докладчикъ Н. Петровъ (нац. л.): То е писмо на съда.

Председателствувашъ Н. Шоповъ: Има обвинителенъ актъ. Това е искане на съда.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Азъ разбрахъ отъ докладчика, че дѣлото не е изпратено на комисията.

Председателствувашъ Н. Шоповъ: Има обвинителенъ актъ, който е представенъ.

Г. Костовъ (раб): Да видимъ какъвъ е този обвинителенъ актъ.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Може да има обвинителенъ актъ. Азъ казвамъ, че всички дѣла ще трябва да бъдатъ изпратени въ комисията и въз основа на тия дѣла докладчикътъ на комисията да ни направи докладъ за всеки единъ отделенъ случай и тогава ние да се произнесемъ. Не може така — само въз основа на единъ обвинителенъ актъ да искаме ние да се произнесемъ вкупомъ за всичкитъ тия народни представители.

Председателствувашъ Н. Шоповъ: Направете предложението.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Предложението ми е, че не може да се разглежда този въпросъ безъ дѣлата.

Председателствувашъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Цоню Бръшляновъ.

Ц. Бръшляновъ (д. с. Ц): Г. г. народни представители! Господата отъ крайната лѣвица да не си правятъ илю-

зията, ако тукъ поискаме да се спазят известни форми, че ние ще се отнесемъ много снизходително къмъ тѣхнитѣ деяния.

Отъ работниците: А, сакъятъ!

Ц. Бръшляновъ (д. сг. Ц): Бъдете спокойни! — Но азъ моля г. министра на вътрешнитѣ работи да не настоява да се създава една практика, която е порочна. Насъ преди всичко ни интересува този въпросъ: да не се създава подобна практика.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Каква практика?

Ц. Бръшляновъ (д. сг. Ц): Сега ще Ви кажа.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: За какво настоявамъ азъ, кажете.

Ц. Бръшляновъ (д. сг. Ц): Вие искате да се докладва en bloc за десеттѣ дѣла.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Както е докладътъ. Ако докладътъ е за всѣки единъ народенъ представителъ поотдѣлно, така ще бъде.

А. Буровъ (д. сг.): Комисията може да е погрѣшно направила своя докладъ. Камарата има право да го поправи.

Ц. Бръшляновъ (д. сг. Ц): Ние не желаемъ да се създава такава порочна практика и само затова ще настояваме да се върви по редовния пътъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Нѣмамъ нищо противъ поотдѣлно да се докладва, но нѣма защо 10 дни да губимъ за тая работа.

Ц. Бръшляновъ (д. сг. Ц): Г. министре! Вие изказахте едно съображение, което азъ искамъ отъ името на нашата група да отхвърля. Вие дадохте да се разбере, като че ли тукъ има хора, които ще искатъ да правятъ обструкция по този въпросъ: ще се запишатъ да говорятъ 10 пъти по всѣки докладъ поотдѣлно. Отъ името на нашата група мога да Ви заявя, че ние ще се изкажемъ само по едно отъ дѣлата, за да не остане нѣкакво впечатление, че искаме да спѣваме работата на Парламента.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Нѣмамъ нищо противъ. Азъ не правя предложение.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Г. г. народни представители! Понеже г. министърътъ не е направилъ предложение, азъ нѣма да дамъ повече никому думата по този въпросъ.

К. Пастуховъ (с. д): Какъ нѣма да давате думата, следъ като се говори единъ часъ?

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Г. Пастуховъ! Нѣма предложение. Има докладъ на комисията само.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: И по него ще трѣбва да се произнесете.

К. Пастуховъ (с. д): И азъ щѣхъ да изкажа едно мнение по предварителния въпросъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Г. Пастуховъ! По предложението на г. министъръ Гиргиновъ нѣма да дамъ думата никому, защото г. министъръ Гиргиновъ не го поддържа.

К. Пастуховъ (с. д): Азъ нѣмамъ ли право, следъ като е възникналъ единъ въпросъ и следъ като по него се разисква, да кажа една дума?

Председателствуващъ Н. Шоповъ: По кой въпросъ?

К. Пастуховъ (с. д): По въпроса, по който досега се говори.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Нѣма такъвъ въпросъ. Възмете думата по доклада.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Г. докладчикъ! Направихте ли си доклада?

Докладчикъ Н. Петровъ (нац. л): Да.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Крумъ Кършовски.

Г. Костовъ (раб): Нѣма никакво обвинение, г. председателю. Кой ги обвинява? Казано е чл. 6! Ама да се каже какво е обвинението.

Н. Кемилевъ (д. сг): Ние трѣбва да знаемъ за какво ги съдятъ.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Г. председателю! Не можемъ да пристѣпимъ къмъ разискванията по въпроса, преди да бъдатъ налице дѣлата по всѣко едно обвинение.

А. Радоловъ (з) Разбира се.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Може ли да се обсъжда този въпросъ, преди дѣлата да бъдатъ изпратени въ комисията и възъ основа на тѣхъ да се направи докладъ? Че какво сега ще говори г. ораторътъ, когато нѣма дѣлата предъ себе си?

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. Смиловъ! Когато вземете думата, тогава ще се изкажете.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Излишно е да се говори по този въпросъ, безъ да сѣ дѣлата налице. Какво може да се говори по принципъ? Трѣбва да решите този въпросъ.

Д. Дрънски (д): Ние нѣма да провѣрваме дѣлата?

В. Мариновъ (д): Може ли Народното събрание, следъ като се донесатъ тукъ дѣлата и ги провѣри, да каже, че нѣма улики? Може ли да влѣзе въ прерогативитѣ на сѣда? Какъ може тая работа?

Г. Костовъ (р): Г. председателю!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Нѣмате думата.

Г. Костовъ (раб): Има предложение.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Нѣма предложение. Сега има думата народниятъ представителъ г. Крумъ Кършовски.

Г. Костовъ (раб): Азъ направихъ предложение.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Само този, който е взелъ думата отъ председателя, има право да прави предложение.

Г. Костовъ (раб): Азъ взехъ думата, г. председателю, и направихъ предложение

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Никакво предложение не сте правили.

Г. Костовъ (раб): Ние правимъ предложение да се изискатъ дѣлата и препискитѣ и тогава да се направятъ истински докладъ. Сегащото не е докладъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля! Думата има народниятъ представителъ г. Крумъ Кършовски.

К. Кършовски (раб): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Днесъ предъ васъ е сложенъ на разглеждане докладътъ на комисията по Министерството на правосъдието, съ който се иска да се даде разрешение на прокурора...

Министъръ Д. Върбенковъ: На сѣда.

К. Кършовски (раб): ... на сѣда, да се задържатъ 8 души народни представители, избраници на Работническата партия.

Министъръ Д. Върбенковъ: Не е за 8 души, а за първия, за когото се говори сега.

К. Кършовски (раб): Г. г. народни представители! Днесъ, когато заседава Камарата, 8 души нейни членове, народни представители, заседаватъ въ килиитѣ на Софийския централенъ затворъ. Ние знаемъ, че всичкитѣ членове на нашата парламентарна група въ едно скоро време ще бъдемъ въ сѣщитѣ килии, където сѣ и нашитѣ другари. Това не ни плаши, не ни е плашило и нѣма да ни уплаши.

М. Бечевъ (д): Щомъ сте съ този акълъ!

К. Кършовски (раб): Такъвъ ни е акълътъ, г. Бечевъ, нѣмаме Вашия акълъ. Толкова стига нашиятъ акълъ, така приказваме.

Г. г. народни представители! Както ви е известно, Демократическиятъ сговоръ дойде на власт на 9 юний 1923 г., следъ като съ съгласието на всички буржоазни партии сваля правителството на Стамболийски.

Н. Кемилевъ (д. сг): И съ Ваше съгласие. Барабаръ бѣхме!

К. Кършовски (раб): Г. г. народни представители! Следъ като Демократическиятъ сговоръ разгроми Земледѣлския съюзъ, следъ като разгроми и Българската комунистическа партия, на него по-нататъкъ оставаше да запази своята власт и да я затвърди, за да може чрезъ закони да постави членоветъ на тази партия, които фактически бѣха вънъ отъ законитъ, тамъ, кждето, споредъ него имъ е било мѣстото. На 20 януарий 1924 г. се гласува първиятъ законъ за защита на държавата. Сѣщиятъ този законъ бѣше измѣненъ на 16 мартъ 1925 г. и трети пътъ бѣше измѣненъ на 25 априлъ 1925 г.

Азъ не мога да не подчертая думитъ на г. Цоню Бръшляновъ, който въ момента, когато получи единъ апострофъ, че представителитъ на Демократическия сговоръ ще бждатъ противъ даването подъ сждъ на народни представители отъ Работническата партия, заявя открито, че разбиранията на Демократическия сговоръ сѣ били всѣкога едни — че тѣ не могатъ да се явятъ въ защита на представителитъ на Работническата партия. Това е доблестъ за единъ представител на една буржоазна партия. Г. Бръшляновъ, както и други представители на Демократическия сговоръ, открито заставатъ на тая позиция като представители на една буржоазна партия. Азъ по-нататъкъ, г. г. народни представители, ще се спра наново на този въпросъ и ще изтъкна какво е становището на представителитъ на Народния блокъ.

Преди да пристѣпя къмъ разглеждане въпроса за отнемане имунитета на работническитъ народни представители, азъ ще се спра на свободитъ и имунитета на партията, която е изпратила тия народни представители тукъ.

Вие знаете, че въ времето на Демократическия сговоръ се създаде единъ новъ избирателенъ законъ, който целѣше да запази господството на властващата партия, а едновременно съ това да се лишатъ отъ едно правилно пропорционално представителство въ Парламента оппозиционнитъ партии. По силата на този законъ, създаденъ отъ Демократическия сговоръ, ние влѣзохме въ Парламента като представители на Работническата партия.

Г. г. народни представители! Въ какво положение се намира днесъ партията, за представителитъ на която днесъ окръжниятъ сждъ иска, следъ като сѣ незаконно арестувани, разрешение за даването имъ подъ сждъ? Азъ ще почна, г. г. народни представители, съ събранията на Работническата партия. Съгласно законитъ на страната, Работническата партия е легална партия. (Глъчка)

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. г. народнитъ представители, които желаятъ да разговарятъ, нека излѣзатъ навънъ.

К. Кършовски (раб): Работническата партия е представена отъ 31 човѣка въ Народното събрание. Азъ смѣтамъ, че вие трѣбва да държите за имунитета на работническитъ представители, тъй както това е постановено въ основния законъ на страната въобще за народнитъ представители. Работническата партия, обаче, е поставена вънъ отъ законитъ. Събрания не ѝ се позволяватъ никжде. Г. г. народни представители! Миналата година ние имаме въ селата Крънъ и Дълбоки събрания, кждето се дадохъ жертви. Ние имаме манифестация въ Торосъ и Преславъ, кждето сѣщо се пролѣха кърви и се дадохъ жертви. Ние имаме Работническа партия, която трѣбва да провежда своитъ акции и събрания, но и тѣ даже не сѣ ѝ позволени. Ще ви посоча единъ случай. Азъ бѣхъ на окръжна конференция въ с. Бръсте, за която уведомихме помощникъ-кмета на селото, но въпрѣки това бѣхме арестувани и на три групи изпратени по три отдѣлни пѣтища въ Бѣла-Слатина. Всички бѣхме смазани отъ бой, защото отивахме да направимъ една своя организационна конференция.

Втори такъвъ случай, г. г. народни представители, стана въ с. Коиловци, кждето азъ съ народния представител

Лазаръ Станевъ трѣбваше да направимъ публично събрание. Събранието биде разтурено отъ една шайка. Ние бѣхме подгонени и заловени въ едно съседно село, закарани въ Плъвенъ при околийския началникъ и, следъ като установихме, че сме народни представители, той ни изпрати въ Обществената безопасност. Цѣли 4 часа ние, народни представители, трѣбваше да стоимъ съ носове, забити въ дуvara; следъ това ни изпратиха въ отдѣлни кили да ни малтретиратъ съ часове и следъ като ни биха съ парабели, гумени бичове и боксове, презъ нощта ни изпратиха пеша до гара Ясенъ, която е на 8 клм. отъ Плъвенъ, като по пѣтя ни се нанесоха повече отъ 150 удари съ желѣзни палки.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Г. Кършовски! Вие говорите за отдѣлни действия на полицията, а ние имаме да разглеждаме единъ специаленъ случай, по който трѣбва да се произнесете Говорете по него!

К. Кършовски (раб): Това е въ връзка съ дневния редъ.

Л. Станевъ (раб): Това сѣ случай, съ които се характеризира терорътъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г-да! Ще се ограничите да говорите по въпроситъ, които сѣ сложени на дневенъ редъ. Сждебната властъ иска да се разреши отъ народното представителство даването подъ сждъ на нѣкои народни представители. Въпросътъ е сериозенъ: за запазване имунитета на народния представител. Ограничете се върху този въпросъ и говорете, дали сме въ право или не. Защото, ако мислите да правите обструкция, за да говорите 10 дена по този въпросъ, нѣма да го допустимъ! (Възражения отъ работницитъ) Моля г. председателя да ограничава разискванията въ рамкитъ на правилника.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Предупреждавамъ Ви, по силата на правилника, г. Кършовски, да се ограничите и да говорите по конкретния случай. Развийте го и по него говорете, безъ да се отклонявате.

С. Ивановъ (раб): Щомъ сте предрешили въпроса, защо го поставяте на разглеждане въ Народното събрание? Декретирайте го!

Б. Смиловъ (нац. д. о): На основание на какво ще говоримъ, г. министъръ-председателю? Не е представена прелиската.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г. Смиловъ! По едно дѣло има внесенъ въ сжда обвинителенъ актъ срещу народни представители. Сждътъ иска Народното събрание, възъ основа на събранитъ данни, да си каже мнението.

Нѣкой отъ работницитъ: Даннитъ не ги знае Народното събрание.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: (Къмъ работницитъ) Ще слушате ли или не! Азъ не ви прекъсвахъ. Нали искате да се разясни въпросътъ — дебатирате! Имаме много такива случаи. Азъ съмъ участвувалъ при разглеждането на десетки такива случаи и знамъ каква е практиката на Парламента. Азъ съмъ сѣщо отъ хората, които поддържатъ имунитета на народния представител, защото чрезъ него не се гарантира личността, а цѣлиятъ Парламентъ, за който ние милѣемъ, а не вие. Но по този въпросъ има практика и въпросътъ трѣбва сериозно да се положи, както се и слага. Дебатирате сериозно този въпросъ, за да установимъ гледище, което е установявано въ Парламента много пъти. Това разбирамъ. Но недейте ни прави обструкция, да говорите за отдѣлни произволи. Направете си интерпелация за тѣхъ.

Г. Костовъ (раб): Самото поставяне на въпроса тукъ е цѣлъ произволъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Сждилищата не правятъ произволи!

Г. Костовъ (раб): Ще ви докажемъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Че сждилищата правятъ произволи?

Г. Костовъ (раб): Да, да!

Министър-председател Н. Мушановъ: Тогава Вие не заслужавате своето място тук!

Председателстващъ Н. Шоповъ: Г. Костовъ! Съобщавамъ Ви, че този въпросъ е поставенъ на разглеждане по решение на Парламента и Вие нѣма какво да критикувате, че въпросътъ се разглежда сега.

К. Кършовски (раб): Искане се отнемане имунитета на единъ народенъ представителъ.

Б. Смиловъ (нац. л. о): (Казва нѣщо)

А. Кантарджиевъ (д): Това е практиката. Можете ли да твърдите сериозно, че Народното събрание се произнася за виновността на народния представителъ?

Б. Смиловъ (нац. л. о): Камарата се произнася за всеки случай. За каква практика претендирате?

А. Кантарджиевъ (д): Ако кажемъ, че обвинението не е основателно, какво ще кажемъ? — Прокурорътъ да махне обвинителния актъ ли? Ама логика, ха!

Б. Смиловъ (нац. л. о): Върху какво ще говоримъ! Нѣма цѣлата преписка.

А. Кантарджиевъ (д): Оставете тая логика!

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. Кантарджиевъ, нито Вие, нито г. Смиловъ имате думата. Г. Кършовски има думата.

А. Кантарджиевъ (д): Ние ще говоримъ по това, дали може да се отнеме имунитетътъ или не по чл. 6 отъ закона за защита на държавата. Следъ това съдътъ ще си каже думата.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Ние сме съдебна инстанция въ дадения случай

А. Кантарджиевъ (д): Никаква съдебна инстанция!

Министър-председател Н. Мушановъ: Никога не се е претендирало въ този Парламентъ, че, когато разрешаваме такива въпроси, сме съдебна инстанция. Г. Смиловъ! Поне Вие не можете да поддържате това.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Въ никакъвъ случай не може да се разглежда искането на прокурора безъ дѣлото. Кажете, има ли такъвъ случай въ миналото?

Министър-председател Н. Мушановъ: Не сме съдебна инстанция.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Кажете единъ случай.

Министър-председател Н. Мушановъ: Моля! Да Ви кажа. Цѣлиятъ въпросъ се състои въ следното. Парламентътъ има за целъ само да контролира, да не би да се отстраняватъ народни представители отъ Народното събрание произволно, поради политически и други цели — нѣщо, което се случва понѣкога и се е случвало въ миналото. Г-да! Когато имате обвинителния актъ на прокурора, който е преценилъ даннитъ по дѣлото,...

А. Кантарджиевъ (д): И то независимо.

Министър-председател Н. Мушановъ: ... и следъ него съдътъ иска разрешение по силата на обвинителния актъ, ние не можемъ да влѣземъ въ ролята на съдебна инстанция. (Възражения отъ работниците)

Б. Смиловъ (нац. л. о): Тогава защо ни занимавате?

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: (Къмъ Б. Смиловъ) Отъ кога станяхте заедно съ тѣхъ? (Сочи работниците)

Х. Статевъ (д. сг. Ц): Оставете тѣзи закачки, г. Гиргиновъ!

Министър-председател Н. Мушановъ: Вие се закачате, азъ говоря най-сериозно. — Ако Парламентътъ приеме, че престѣпленията, за които се обвиняватъ народните представители, не подлежатъ на по-тежко нака-

зание отъ това, за което се говори въ конституцията, той ще откаже задържането имъ.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Какъ ще се произнесе Народното събрание?

Министър-председател Н. Мушановъ: По обвинителния актъ на прокурора.

Г. Костовъ (раб): Нѣма обвинителенъ актъ. Има само едно писмо отъ два реда.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министър-председател Н. Мушановъ: Фактически има обвинителенъ актъ.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Нѣма.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Г. Смиловъ! Моля Ви, недейте взема думата безъ да сте я искали. Нѣмате думата. Какво ще правимъ, ако взематъ всички да говорятъ?

Б. Смиловъ (нац. л. о): Това бѣше въ отговоръ на г. министър-председателя, който помена името ми.

К. Кършовски (раб): Г. г. народни представители! Днесъ ние разглеждаме въпроса за отнемане имунитета на единъ народенъ представителъ, за даване разрешение на прокурора да задържи народния представителъ Борисъ Кръстевъ, който се обвинява по чл. чл. 6 и 7 отъ закона за защита на държавата.

Понеже въ дневния редъ въпросътъ бѣше сложенъ общо, азъ се готвѣхъ да говоря общо. Въ единъ отъ обвинителнитъ актове противъ Борисъ Кръстевъ се казва, че той се сѣди затова, защото въ една инкриминирана статията е казалъ: „Пролетарскиятъ изходъ на кризата наближава, иде“. Г. г. народни представители! По-нататкъ въ същия актъ прокурорътъ казва, че подъ тѣзи думи се разбира, че насилственото събаряне на днешния общественъ строй наближавало! Азъ смѣтамъ, г. г. народни представители, че народното представителство не може и не бива да даде съгласието си да се отнеме имунитетътъ на единъ народенъ представителъ по силата на такива обвинения, каквито ви цитирамъ отъ единъ обвинителенъ актъ.

Г. г. народни представители! Въ миналото, въ 1928 г., Парламентътъ трѣбваше да даде съгласието си, за да остане въ затвора народниятъ представителъ Аврамъ Стояновъ. Дневниците на тогавашното Народное събрание сѣ предъ менъ; азъ ще си послужа съ тѣхъ, за да видите какъ народни представители отъ Народния блокъ сѣ разсѣждавали по този въпросъ и какво е било тѣхното мнение и то по престѣпления по чл. чл. 2 и 14 отъ закона за защита на държавата, по които се иска наказание повече отъ 10 години затворъ.

Г. министър-председателътъ се позовава на конституцията и казва, че въ нея се говори, че действително единъ народенъ представителъ може да бѣде задържанъ, когато за деянието, за което се сѣди, се предвижда най-тежко наказание. Не съмъ нито юристъ, нито професоръ по правото, за да се занимавамъ съ този въпросъ. Обаче, тъй както азъ схващамъ този членъ отъ българската конституция, азъ смѣтамъ, че народните представители въ 1879 г., когато сѣ съставяли българската конституция, никога не сѣ допуснали, че ще се намѣри въ България парламентъ, предъ който да се поставя и разглежда въпросътъ, дали може да бѣдатъ сѣдени народни представители затуй, че сѣ издавали нѣкои вестници, затуй, че сѣ били политически противници на правителството.

Х. Родевъ (нац. л.): Не сѣ и предполагали, че ще има комунисти, които ще работятъ противъ своята собствена страна.

К. Кършовски (раб): Защо не сѣ предполагали, когато още Христо Ботевъ е предполагалъ?

А. Кантарджиевъ (д): Ако стане Христо Ботевъ, ще ви случи главитъ!

Министър-председател Н. Мушановъ: Откогато дѣдо Господъ създаде свѣта и човѣка, оттогава се смѣташе, че ще има умни и глупави, честни и престѣпници.

С. Димитровъ (раб): А Вие не сте смѣтали, че ще се роди работническата класа; вие сте смѣтали, че всички ще бѣдатъ чорбаджии!

К. Кършовски (раб): Г. г. народни представители! Разглежда се тогава, както ви казах, въпросът за отнемане имунитета на Аврамъ Стояновъ по чл. 2 и 14 отъ закона за защита на държавата. По същото дѣло народниятъ представителъ Аврамъ Стояновъ бѣше осъденъ само на една и половина година тъмниченъ затворъ и пакъ бѣ отнетъ неговиятъ имунитетъ. Когато говоримъ за практика, азъ искамъ да се спра на процеситъ, които се възбудиха по закона за защита на държавата презъ 1931 г.

До м. октомврий 1931 г. презъ Софийския окръженъ сѣдъ сѣ минали 92 дѣла по чл. 6, 7 и 19 отъ закона за защита на държавата; отъ тѣхъ оправдателни присѣди сѣ издадени по 75 дѣла, наказателни по 9, отъ които нѣма наказание по-големо отъ три години затворъ, отложени и неразгледани сѣ били 6 дѣла, прекратени по амнистия — 2 дѣла. Отъ тия дѣла по чл. 6 отъ закона за защита на държавата, г. г. народни представители, е имало 30 дѣла. Издадени сѣ оправдателни присѣди по 26 дѣла, осѣдителни — по 4. По чл. 7 е имало 52 дѣла; издадени сѣ оправдателни присѣди по 49 дѣла, осѣдителни по 3 дѣла. По чл. 19 е имало всичко 22 дѣла; издадени сѣ оправдателни присѣди по 20 дѣла, осѣдителни по 2 дѣла.

Н. Гавриловъ (нац. л): Отгдете сте взели тая статистика?

К. Кършовски (раб): Отъ окръжния сѣдъ. Можете да провѣрите.

Н. Гавриловъ (нац. л): Само отъ Софийския окръженъ сѣдъ ли?

К. Кършовски (раб): Да.—Г. г. народни представители! За да ви стане ясно какъ се подвеждатъ подсѣдимы по чл. 6 и 19 отъ закона за защита на държавата, ще ви цитирамъ нѣколко думи отъ единъ процесъ, който се разглежда на 1 юний т. г. въ Софийския окръженъ сѣдъ. Сѣденъ бѣше редакторътъ на единъ работнически вестникъ, Димитъръ Христовъ, за една инкриминирана статия. Въ тая статия инкриминираниятъ пасажъ е следниятъ: (Чете) „Ние призоваваме всички жени на труда... да поведатъ, редомъ съ своитъ другари работници, смѣла и решителна борба за събаряне на фашистката диктатура и за установяване на работническо-селското правителство“. За това страшно престѣпление редакторътъ на този вестникъ бѣше хвърленъ въ затвора и преследванъ! 5—6 месеци той бѣше въ предварителенъ арестъ. Дѣлото му почна да се гледа и още следъ като бѣше докладвано дѣлото, прокурорътъ г. Татарчевъ заяви: „Нѣма нужда отъ свидетели“ — понеже защитата се позоваваше на нѣкои свидетели — „защото азъ самъ ще оттегля обвинението. И когато защитниците започнаха да говорятъ, председателътъ на сѣда заяви: „Моля защитата да бѣде кратка, защото ние ще оправдаемъ подсѣдимия“.

Министъръ Д. Върбенювъ: А-а-а!

Н. Гавриловъ (нац. л): Единъ председател на сѣдъ не може да каже това. Вие разправяте басни!

К. Кършовски (раб): Азъ мога да ви кажа случай съ менъ. Сѣдиха ме въ Плъвенъ и въ Попово и г. сѣдията бѣше тѣй доблестенъ, че каза на полицейския приставъ, свидетел по дѣлото: „На мѣстото на обвиняемия трѣбваше да бѣдете вие“.

Е. Поповъ (з): Следъ като се видятъ даннитъ по дѣлото — може, но предварително председателътъ на сѣда не може да каже това.

Н. Гавриловъ (нац. л): Председателътъ на сѣда предварително не може да каже това.

К. Кършовски (раб): При това положение, г. г. народни представители, когато имате осѣденъ политически затворникъ, като Аврамъ Стояновъ, само на година и половина тъмниченъ затворъ, макаръ че му е билъ отнетъ имунитетътъ подъ предлогъ, че съгласно закона за защита на държавата, както каза и г. министъръ-председателътъ, е било предвидено за инкриминираното деяние най-тежкото наказание — 10 години затворъ; когато имате 92 процеси въ продължение на 9—10 месеци, по които процеси всички обвиняеми сѣ оправдани; когато нѣмате нито една присѣда, която да налага наказание надъ 5 години — азъ смѣтамъ, че вие нѣмате никакво основание да дадете разрешение за задържането на този народенъ представителъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Значи, Вашитъ аргументи сега сѣ тия: сѣдилищата нѣма да го осѣдятъ!

К. Кършовски (раб): Може би да дадете заповѣдь да го осѣдятъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ние никога не даваме заповѣди кой да бѣде осѣжданъ. Нашиятъ режимъ не е като вашия, болшевишкия, за да даваме такива заповѣди!

К. Кършовски (раб): Вие заявихте на народни представители отъ нашата парламентарна група, по поводъ протеста имъ, че народни представители отъ нашата група сѣ въ затвора, че всички отъ нашата група трѣбва да отидатъ въ затвора.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Всички ще отидете въ затвора, щомъ ви е такава деятелността. Такава ще ви бѣде сѣдбата — да го знаете, защото такива сѣ законитъ. Не съмъ ви кривъ азъ, щомъ имате такава дейностъ.

С. Димитровъ (раб): Вие не казвате на сѣдилищата да осѣждатъ подсѣдимитъ, но уволнявате сѣдинитъ. Сѣдинитъ отъ Софийския окръженъ сѣдъ щѣха да бѣдатъ уволнени, ако утвърдѣха Софийския изборъ. Вие не заповѣдвате, а ги уволнявате.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Кой е казалъ, че ще бѣдатъ уволнени сѣдинитъ?

С. Димитровъ (раб): Има такива случаи.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Слушайте да ви кажа. Ако ли вашитъ атаки тукъ сѣ противъ сѣдебната властъ, която обвинявате въ пристрастие, бихъ искалъ отъ председателя да ви наложи специално наказание само за това. Вие не можете да се гаврите съ една властъ, каквато е сѣдебната властъ въ България! Тя е дала достатъчно доказателства за безпристрастие.

С. Ивановъ (раб): Вие се прикривате задъ сѣдебната властъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Вие сте навикнали на Чека. Въ Русия нѣма правосѣдие, нѣма сѣдъ.

С. Димитровъ (раб): Вие сте Чека. Сѣдътъ е единъ автоматъ въ вашитъ рѣце, съ който си служите, за да хвърляте работниците въ затворитъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Азъ ви предупреждавамъ да се държите въ Парламента коректно, защото ще пристѣпимъ къмъ приложение на правилника.

К. Кършовски (раб): Г. г. народни представители! По поводъ искането за даване подъ сѣдъ народния представителъ Аврамъ Стояновъ, следъ доклада, който е направенъ отъ докладчика, се е изказалъ д-ръ Думановъ. Г. Думановъ, следъ като разгледа въпроса отъ юридическа страна, и положението на единъ народенъ представителъ при тѣзи членове, по които се иска да бѣде осѣденъ, и като цитира известни тълкувания на френската конституция, казва, че не може да се смѣта за най-тежко наказание това, на което би билъ осѣденъ Аврамъ Стояновъ.

Следъ него е говорилъ народниятъ представителъ отъ Демократическата партия г. Борисъ Павловъ. Следъ като г. Павловъ се изказва също така, че не сѣ спазени известни постановления въ връзка съ искането за даване подъ сѣдъ на народния представителъ Аврамъ Стояновъ, и той, отъ името на своята група, заявява, че при това положение тѣ не могатъ да гласуватъ да се отнеме имунитетътъ на народния представителъ, другарътъ Аврамъ Стояновъ. Въ тази негова речъ се е намѣсилъ и днешниятъ министъръ-председателъ г. Мушановъ. Когато г. Иванъ Хрелопановъ възразява на оратора, че всичкитъ партии на реда се обединяватъ, за да се борятъ срещу комунититъ, г. Мушановъ му казва: „Вие, като сериозенъ човѣкъ, защо слагате тѣй въпроса? Днесъ не се говори за Комунистическата партия, а за правата на Парламента“.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Това казахъ и напредъ. Чухте ли го? Нали виждате, че не съмъ аджамия като васъ, а зная какво приказвамъ — и тогава и сега.

К. Кършовски (раб): След като г. Хрелопановъ апострофира втори път г. Мушанова и му казва: „Г. Мушановъ! Вие сте политикъ и трѣбва да действувате като политикъ“, г. Мушановъ отговаря: „Вие сте сериозенъ човѣкъ. Азъ десетъ пѣти съмъ говорилъ по такива въпроси въ този Парламентъ и сега оставямъ единъ младъ човѣкъ съ достоинство да говори по този въпросъ, както рѣдко съмъ говорили други по такъвъ въпросъ. Оставете го свободно да говори, както свободно говорятъ другитъ. Азъ не говоря за комунисти или некомунисти, но говоря за правата на Парламента, да не допуска Парламентътъ негови членове лесно да ги даватъ подъ съдъ“.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Туй ви казахъ и сега. Вие слушахте ли какво казахъ преди 5 минути?

К. Кършовски (раб): Какво казахте?

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Същото казахъ. Трѣбва човѣкъ малко да разбира.

И. Добревъ (раб): Чухме същото тогава, каквото казахте и на насъ.

К. Кършовски (раб): Вие ни казахте, че всички ние ще отидемъ въ затвора.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Слушайте! Казвамъ, че всички ще отидете въ затвора, ако продължавате такава престѣпна дейность, която се наказва отъ законитъ. (Възражения отъ работничитъ)

С. Димитровъ (раб): Ето затуй ни инсценирате пронеси тукъ.

И. Добревъ (раб): Къде сж, г. министъръ-председателю, задържанитъ? Тѣ сж въ затвора.

Председателствуващ Н. Шоповъ: Г. г. народни представители отъ Работническата група! Правя ви последно предупреждение: който отъ васъ прекъсва, безъ да вземе думата, ще го предложа на изключване.

К. Кършовски (раб): И по-нататъкъ, г. г. народни представители, когато г. Мушановъ бива апострофиранъ отъ г. Евтимовъ, който пита: „Ами какво решаваме?“, г. Мушановъ отговаря: „Вие сте бившъ членъ на апелацията, позволено ли е тъй да приказвате въ Парламента? Разбирамъ другъ да го говори, но не единъ бившъ членъ на апелацията“. Евтимовъ пита: „Защо?“ — Г. Мушановъ отговаря: „Защото не е право. Какъ не схващате, че даването на депутатъ подъ съдъ и политиката сж различни работи“.

Азъ питамъ: по силата на какво се дава подъ съдъ народенъ представителъ? Вие чухте обвинението. Вие ще имате случай да ги чуете поотдѣлно. Тѣ сж за фрази, като тая: „Пролетарскиятъ изходъ на кризата наближава“, отъ която г. прокурорътъ веднага разбира, че се иска изискуването сваляне на днешната властъ.

Г. г. народни представители! Въ следното заседание е говорилъ представителъ на Земледѣлския сѣюзъ, бившиятъ министъръ г. Омарчевски, който сжщо така отъ името на своята парламентарна група се е изказалъ, че тѣ на никаква цена не могатъ да съгласятъ да се даде Аврамъ Стояновъ подъ съдъ.

Следъ него е говорилъ народниятъ представителъ г. Стояневъ, земледѣлецъ, който сжщо така се е изказалъ противъ даването подъ съдъ на Аврамъ Стояновъ.

Г. г. народни представители! Вѣрно е, че ако погледнете по-сериозно на въпроса, ще видите, че нѣма никакви причини, които да могатъ да ви наведатъ да дадете гласа си, да вдигнете рѣка, за да отнемете имунитета на 8 души народни представители, а утре може би и на цѣлата наша парламентарна група.

Обаче ние смѣтаме, че не е този пътътъ, по който правителството на Народния блокъ ще може да излѣзе предъ маситъ, ще може утре като правителство да каже, че то милѣе за тѣзи маси, че то е направило мѣроприятия, че то ще работи за тѣзи маси, за да подобри тѣхното положение.

Работническата партия въ България, г. г. народни представители, не е изсмукана отъ устата на тѣзи 31 човѣка, които седятъ тамъ (Сочи крайната лѣвица). Работническото движение въ България е дѣло на редъ условия: то е дѣло на мизерията, то е дѣло на нещастията, то е дѣло на гладъ, то е дѣло на редъ причини, за които правител-

ството трѣбва да държи смѣтка. Работническото движение не е паднало отъ небето — то съществува, коренитъ му сж дълбоки, и додето не бждатъ излѣкувани причинитъ за съществуването му, дотогава работническото движение ще съществува и никакви мѣрки, никакви арести, никакви побоища, никакви арестування и даване подъ съдъ на депутати не ще могатъ да го спратъ.

При това положение, г. г. народни представители, представителитъ на Работническата партия въ Парламента не могатъ да бждатъ съгласни съ правителството да даде нашитъ другари народни представители подъ съдъ. И азъ заявявамъ открито, че ние не се плашимъ и ние сме сигурни, че, следъ нѣколко дена или месецъ, и ние ще влѣземъ въ затвора. Ние знаемъ, че г. Мушановъ много трудно ще посегне да изкара нашата партия вънъ отъ законитъ.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Нѣма защо той да я изкарва — вие я изкарвате самички. Като си определите една човѣшка и законна дейность, нѣма кой да ви изкарва. Вие се вкарвате — вие се изкарвате. Азъ не съмъ ви кривъ. Недейте се вкарва самъ. Азъ не ща никога да седи въ затворитъ, ама вие самички се вкарвате. Азъ не съмъ ви кривъ. Какво да ви правя?

К. Кършовски (раб): Г. г. народни представители! Г. Георги Петровъ, министъръ на търговията, промишлеността и труда, вчера заяви, че тѣхната партия, която е въ сѣстава на Народния блокъ, смѣта, че трѣбва да се посегне на този, който има, за да се даде на този, който нѣма. Г. Петровъ вчера го каза тукъ.

Д. Ачковъ (нез): Тамъ той се доближава до васъ.

К. Кършовски (раб): Г. Мушановъ се чудѣше, когато четѣше въ в. „Демократически гласъ“, защо Демократическиятъ съговоръ да дири нови пѣтици и нови начини за едно бждещо управление. Много ясно: днесъ тѣ ще ги дириятъ, утре и г. Мушановъ ще ги дири, защото не могатъ да задоволятъ насѣщнитъ нужди на тия маси, които отъ денъ на денъ повече роптаятъ, повече негодуватъ и искатъ да се борятъ и утре тѣ сами ще намѣрятъ начинъ и срѣдства не само да запазятъ своитъ народни представители, но и сами да поематъ властта и да управляватъ своитъ сждбини.

Н. Кемилевъ (д. ст): Много се лъжешъ.

Председателствуващ Н. Шоповъ: Моля, г. Кършовски, говорете по обвинението.

К. Кършовски (раб): Нѣма обвинения. Азъ нѣмамъ никакво дѣло предъ себе си, отъ което да се види, че има нѣкакво обвинение срещу арестуванитъ представители на Работническата партия, г. председателю!

Г. г. народни представители! Вие ме ограничавате да говоря само по обвинението. Азъ мисля, че не може да се говори само за обвинения тогава, когато въ лицето на тия народни представители, които се иска да бждатъ сждени, и цѣлата Работническа партия е поставена фактически вънъ отъ законитъ.

Като свършвамъ, азъ смѣтамъ, че Парламентътъ не може да гласува това предложение. Азъ смѣтамъ, че при единъ докладъ, въ който нѣма никакви данни, не може да се гласува за едно такова предложение за задържане на депутати по едни обвинения за нарушение на чл. чл. 6, 7 и 19 докато досега нѣма издадена присѣда, въ която да има предвидено най-тежко наказание — до петъ години затворъ. Затова ние ще гласуваме противъ даването подъ съдъ на нашитъ другари.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Противъ тоя вашъ другаръ има заведени тъкмо петъ дѣла, не едно.

К. Кършовски (раб): И по всички ще бжде оправданъ, както и противъ мене имаше заведени шестъ дѣла, и по шесттъ ме оправдаха.

Председателствуващ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Захари п. Захариевъ.

З. п. Захариевъ (з): Г. г. народни представители! Вие намъ думата като членъ на комисията, понеже оставахъ на особено мнение и не се съгласихъ съ разбиранията по въпроса на останалитъ членове отъ комисията. Затова,

безспорно, азъ имамъ съображения, които и тукъ ще из-
ложамъ.

Азъ и сега смѣтамъ, че той въпросъ се слага на раз-
глеждане преждевременно, защото не сж спазени поста-
новленията на чл. 87 отъ правилника за вътрешния редъ
на Народното събрание.

Моято съображение навремето въ комисията бѣха две:
първо, че трѣбва да се изискватъ следственитѣ преписки,
и, второ, че наказаніята, които би следвало да се нало-
жатъ по законъ, споредъ престѣпленията, които се от-
даватъ на тия народни представители, не сж едни отъ
най-тежкитѣ, тъй както това се иска отъ чл. 96 на консти-
туцията.

Г. г. народни представители! Когато ние ще се произ-
насяме по този въпросъ, азъ смѣтамъ, че непременно след-
ственитѣ дѣла ще трѣбва да бждатъ тукъ, защото чл. 87 отъ
правилника изисква народното представителство да се
произнася върху основателността на задържането, което
се иска за народния представител.

Напълно съмъ съгласенъ, че ние не можемъ да влѣ-
земъ въ правата на съдебната властъ, но ние можемъ да
надникнемъ въ тия дѣла, да видимъ какви данни има за
обвинението и доколко тия данни поне отчасти оправда-
ватъ квалификацията на престѣпното деяние.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Не „можемъ“, а трѣбва да над-
никнемъ.

З. п. Захариевъ (з): Трѣбва да надникнемъ въ тия дѣла.
Това е постановлението на чл. 87 отъ правилника за въ-
трешния редъ на Народното събрание.

Второто ми съображение бѣше, че наказаніята по чл.
чл. 6 и 7 отъ закона за защита на държавата не сж най-
тежкитѣ, както изисква конституцията. Говорѣше се въ
комисията за нѣкаква установена, константна практика на
Народното събрание. Тази практика, г. г. народни предста-
вители, не е задължителна за мене — азъ тъй смѣтамъ —
защото тя е създадена презъ управлението на Демокра-
тическия сговоръ, въ едно изключително време.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: А, не, по-рано!
Азъ ще ви посоча случаи отъ 10 години насамъ. Практи-
ката на сѣда е, че се смѣта за най-тежко наказанието, ако
виновниятъ е осѣденъ на 5-годишенъ тъмниченъ затворъ.

З. п. Захариевъ (з): Азъ, доколкото зная, преди тази
практика имаше друга, която смѣташе за най-тежки пре-
стѣпления ония, за които е предвиденъ надъ 15 години
строгъ тъмниченъ затворъ. Азъ не съмъ се ровилъ, да
права справки, и смѣтахъ да не взема думата по този въ-
просъ, обаче изглежда, че ще станатъ обширни дебати по
него. И затуй азъ съмъ напълно съгласенъ, щомъ при-
реда на наказаніята въ наказателния законъ нѣмаше
мѣрка, нѣмаше правилень критерий, по който можемъ да
сѣдимъ, че едно престѣпление, за което е предвидено не
по малко отъ 5 години строгъ тъмниченъ затворъ, е най-
тежко, когато имаме и много други престѣпни деяния,
които влѣкатъ много по-тежки наказания, да считаме, че
5 години строгъ тъмниченъ затворъ не е отъ тежкитѣ
наказанія.

Х. Родевъ (нац. л): Ако искате да знаете, най-тежкото
наказание е смъртното. Казва се: „Едно отъ най-тежкитѣ“.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Позволете. —
Когато бѣ въ сила стариятъ наказателень законъ, нѣмаше
строгъ тъмниченъ затворъ, ограниченъ съ 5 години. За най-
тежкитѣ престѣпления тогава се смѣтаха ония, за които
е предвидено до 15 години строгъ тъмниченъ затворъ и
смъртъ. Новиятъ наказателень законъ смѣта строгиятъ тъм-
ниченъ затворъ отъ 5 години нагоре за най-тежко нака-
зание.

Х. Родевъ (нац. л): Това е теорията. Г. Молловъ може
да му каже.

З. п. Захариевъ (з): Г. г. народни представители! Въ ко-
мисията се мѣчихъ да бжда и сѣдия и се пазихъ да не
бжда повлиянъ отъ когото и да е. Това е моето разби-
ране, ще го поддържамъ и днесъ, ще го поддържамъ и
утре.

И азъ правя следното предложение: предъ видъ на
това, че не сж спазени постановленията на чл. 87 отъ пра-
вилника за вътрешния редъ на Народното събрание, за-
щото следственитѣ дѣла не сж тукъ — за да може народ-
ното представителство да се произнесе добросѣдствено и

правилно — той въпросъ да бжде върнатъ въ комисията,
която отъ своя страна да изиска следственитѣ преписки.

Х. Статевъ (д. сг. Ц): Това е резонанто. — Искамъ ду-
мата по предложението, г. председателю.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г. председа-
телю! Давайте думата на записалитѣ се да говорятъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народ-
ниятъ представителъ г. Александъръ Христовъ.

Знаете реда г. Статевъ. Иначе всѣки народень пред-
ставителъ ще прави предложение и, ако се разисква по тия
предложения, докѣде ще отидемъ?

Х. Статевъ (д. сг. Ц): Стига тия напомвания! Слава
Богу, знаемъ реда.

Г. Костовъ (раб): Не смѣятъ да гласуватъ, защото ще
получатъ малцинство.

А. Христовъ (д. сг. Ц): (Отъ трибуната) Г. г. народни
представители! Въпросътъ, който ни занимава, е занима-
валъ много пѣти нашитѣ Народни събрания. И азъ ще ви
моля, за честта на сегашното Народно събрание, да оста-
вимъ тия пререкания, а спокойно да разгледаме всѣкитѣ
спорни въпроси, които се появяватъ по поводъ на такова
едно съдебно искане. Само тогава ние ще изпълнимъ на-
шия дългъ като народни представители. Азъ ще засега и
този въпросъ — за ролята на Народното събрание въ
такива случаи. Но, както ви казахъ, моля за търпение и
спокойно разглеждане на въпроса, защото се касае не за
неприкосновеността на господата тукъ, отъ крайната
лѣвица, а се касае за неприкосновеността на народния
представителъ въобще, независимо отъ партийната му при-
надлежностъ. Тази неприкосновеностъ на народния пред-
ставителъ не е дадена нито за мене лично, нито за тѣхъ
лично, нито за васъ поотдѣлно, а е дадена като привилегия
на народния представителъ, за да може свободно отъ тази
трибуна да изказва своитѣ мнения по всѣки въпроси,
да може достойно да изпълни своя дългъ като мандатаръ
на народа, който го е пратилъ тукъ.

Г-да! Ще разгледамъ нашата практика, какѣсо ще
разгледамъ и чуждестранната практика. Но върно е, прави
впечатление най-напредъ това, че има едно писмо отъ
сѣда, или само отъ съдебния следователъ, или само отъ
г. прокурора. И веднага да се казва, че трѣбва тукъ да
дойде цѣлото дѣло, цѣлата преписка — такива абсолютни
правила нѣма, такава абсолютна практика нѣма никѣде
и не може да има. Защо? Представете си, г. г. народни
представители, единъ народень представителъ, не дай, Боже,
хванатъ въ предателство, въ шпионажъ. Какъ ще искате
вие веднага отъ съдебната властъ да ви даде своето досие,
когато то трѣбва да се държи въ тайна, за да не би да се
попрѣчи на самото разследване? Нѣма абсолютни парламен-
тарни норми по такива въпроси.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Не е таквъ случаятъ.

А. Христовъ (д. сг. Ц): Да, случаятъ не е таквъ. За-
виси, значи, отъ случая.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Неудаченъ примѣръ давате.

Х. Родевъ (нац. л): Ако сте последователень, г. Сми-
ловъ, и, ако мислите, че е абсолютно необходимо досието,
Парламентътъ не ще може да даде съгласието си даже и
въ този фразантенъ случай, за който говори г. Христовъ.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Абсолютно неподходящъ при-
мѣръ. Досието трѣбва да ни бжде сложено тукъ. Ще се
произнесете по основателността на искането.

А. Христовъ (д. сг. Ц): Г. Смиловъ! Ще дойда и на този
въпросъ.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Отговарямъ на г. Родевъ.

А. Христовъ (д. сг. Ц): Ще изгъкна и гледището на Ва-
шата група по този въпросъ въ миналото.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г. Христовъ!
Позволете ми една дума. Когато г. Тончевъ искаше да
отиде отъ тукъ на държавенъ сѣдъ по своя воля, под-
държаме тукъ тезата, че Народното събрание трѣбва да
гласува, да го пусне да отиде. И въпрѣки неговата воля
самъ да отиде ние разисквахме и гласувахме, защото смѣ-

тахме, че трябва да пазим неприкосновеността на Парламента. Винаги се е поддържала тази теория.

Б. Смилов (нац. л. о): Въпросът е сега, дали трябва да имаме досието или не.

А. Христов (д. сг. Ц): Най-после това ще го решимъ със единъ вотъ. Азъ ще се изкажа по въпроса.

Б. Смилов (нац. л. о): Кажете, че това е ваше мнение, а не, че противното мнение е абсурдъ.

А. Христов (д. сг. Ц): Такава дума — абсурдъ, не съмъ казвалъ, но казахъ, че нѣма такава практика, че нѣма абсолютни норми никѣде — нито въ конституцията, нито въ правилника за вътрешния редъ на Народното събрание.

Г. г. народни представители! По тази материя ние имаме, първо, чл. 95 отъ нашата конституция. Касае се за погрѣшки или престѣпления, извършени въ самото заседание на Народното събрание. Въ такъвъ случай само вие, Народното събрание, сте власти да разрешите, споредъ случая, задържането веднага или не на народния представител. Сѣдебната властъ нѣма участие. И се питамъ — това е здравиятъ смисълъ — ако, не дай, Боже, тукъ единъ народенъ представител извърши убийство, че какъ вие нѣма да разрешите неговото даване подъ сѣдъ? Прокурорътъ, сѣдебната властъ, веднага ще се намѣси и ще го арестува. Но не бива да вземаме изключения, съ крайности. Значи, ако се извърши погрѣшка или престѣпление, казва чл. 95 отъ конституцията, въ време на заседание, само Народното събрание е властно да даде разрешение за задържането или не на народния представител.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: И вънъ, ако се хванатъ при *flagrant délit*, той винаги може да се арестува.

А. Христов (д. сг. Ц): Ще дойдемъ на този въпросъ, г. Мушановъ. Ако вънъ нѣкой извърши убийство, сѣдебната властъ ще го арестува веднага и ние ще бждемъ сезирани. Ние въ такива случаи — това е моето мнение — ще искаме преписката, ще искаме дѣлото дотолкова, доколкото е възможно, за да видимъ, дали е сериозно обвинението, дали то не е скроено, дали то не е измислено отъ органи на властта или пъкъ отъ частни лица.

З. п. Захариев (з): Пакъ даннитъ ще трябва да бждатъ налице.

А. Христов (д. сг. Ц): Това може да бжде като мѣрило, но не като абсолютно мѣрило, защото ви казахъ, какви случаи може да има.

Е добре, чл. 96 отъ конституцията визира случаитъ, кога народниятъ представител е неприкосновенъ — 5 дни до откриване на сесията и докато траятъ заседанията на Народното събрание. По-нататъкъ казва, че народниятъ представител може да бжде задържанъ, може да бжде сѣденъ презъ този периодъ, т. е. 5 дни преди сесията и презъ самата сесия, само ако се обвинява въ престѣпления, за които се налагатъ по криминалния законъ най-тежки наказания. Въ случая предвижда ли се най-тежко наказание, нашата конституция повелява, че Народното събрание трябва да разреши арестуването на народния представител или даването му подъ сѣдъ презъ време на сесията.

Чл. 97 отъ конституцията пъкъ казва, че за дългове народниятъ представител не може да бжде задържанъ 5 дни преди отварянето и докато траятъ заседанията на Народното събрание.

Следъ това, г. г. народни представители, като законоположения по тази материя ние имаме чл. чл. 86 и 87 отъ правилника за вътрешния редъ на Народното събрание. Чл. 86 визира какъ се постѣпва въ случаи, когато се иска задържането подъ стража на единъ народенъ представител въ време на сесия. Въ този членъ се казва, че искането да се задържи подъ стража единъ народенъ представител презъ време на сесия се отправя до председателя на Народното събрание, който веднага препраща това искане въ парламентарната комисия по Министерството на правосѣдието, която разглежда въпроса и незабавно внася своя докладъ за обсъждане въ пленума на Народното събрание. Искането за задържане подъ стража на единъ народенъ представител може да бжде или отъ прокурора, или отъ сѣдебния следователъ, или отъ полицейската властъ, или отъ нѣкоя друга административна властъ,

безразлично, обаче вие, като Народното събрание, ще обсъждате доколко това искане е сериозно, заслужава внимание и т. н. Докладътъ на комисията се представя на Събраниято въ опредѣления отъ последното срокъ.

Чл. 87 пъкъ отъ правилника казва: „Когато единъ представител е задържанъ преди отваряне на сесията“...

З. п. Захариев (з): Случаятъ е такъвъ.

А. Христов (д. сг. Ц): ... „или презъ време на последната, книгата за задържането“ — не е казано цѣлото следствие, за да може то тукъ да се рови отъ 250—270 души народни представители, съ което може на това следствие да се повреди, защото вие знаете, че въ углавната процедура, особено за тежкитъ престѣпления, има специаленъ текстъ, споредъ който въ интереса на следствието сѣдния-следователъ може да държи следствието въ абсолютна тайна, даже да държи подсъдимия подъ стража, за да не може да влияе на хода на следствието, за да не може да вреди — ...

Б. Смилов (нац. л. о): Има вече обвинителенъ актъ.

А. Христов (д. сг. Ц): ... „книгата за задържането се съобщаватъ незабавно на Народното събрание за разглеждане „основателността на задържането“. Ето сега единъ изразъ, по който ние можемъ да споримъ.

Г-да! Азъ съмъ съгласенъ, че споредъ тия законоположения, Народното събрание не може да се обръща на сѣдия, или на прокуроръ, или на следователъ, но Народното събрание не може да бжде и само регистраторъ на едно искане и затова ще действа споредъ случая. Ако следствието е свършено и нѣма никаква опасностъ, че то ще пострада, можемъ да поискаме да видимъ доколко то е заведено правилно, въ смисълъ, да не би да е скроено обвинението.

З. п. Захариев (з): Трѣбва да влѣзете пакъ въ сѣдницата му.

А. Христов (д. сг. Ц): Ние не можемъ тукъ да разсѣждаме има ли виновностъ или нѣма. Ние сме законодателна властъ. Ние не можемъ да разсѣждаме има ли достатъчно основание, достатъченъ законенъ поводъ да се възбуди или не углавно преследване. Виждате, то е възбудено.

З. п. Захариев (з): Г. Христовъ! Ще позволите ли да Ви задамъ единъ въпросъ въ свързка съ туй, което говорите?

А. Христов (д. сг. Ц): Моля Ви се!

З. п. Захариев (з): Само единъ въпросъ.

А. Христов (д. сг. Ц): Кажете.

З. п. Захариев (з): Ако даннитъ по следствието свидетелствуватъ за извършено престѣпление по чл. 7 отъ закона за защита на държавата, което влѣче следъ себе си наказание по-малко отъ 5-годишн строгъ тъмниченъ затворъ, а имате единъ обвинителенъ актъ, въ който е вписана една квалификация по чл. 6, предвиждащъ наказание повече отъ 5 години строгъ тъмниченъ затворъ, питамъ: не трѣбва ли да влѣзете въ разглеждане на даннитъ, за да видите законно ли е задържането?

Н. Гашевски (нац. л): Това не е отъ компетентността на Народното събрание.

А. Христов (д. сг. Ц): Ние сме тукъ 270 души народни представители. Ние не можемъ да станемъ прокурори или следователи, въ смисълъ да обсъждаме доколко има или не законенъ поводъ и достатъчно основание. Ние стоимъ по-високо, ние ще видимъ правилно ли е възбудено това обвинение, въ смисълъ, да не би то да е скроено даже отъ органитъ на сѣдебната властъ. Ако то иде отъ полицията, лесно е да се каже „скроено е“, но може да се случи, макаръ и въ рѣдки случаи, да се скрое и отъ органи на сѣдебната властъ. Може нѣкой сѣдебенъ следователъ — то е рѣдко изключение — да погледне на нѣкоя лека случка по-строга и да държи постановление за подъ стража. Това вие ще обсъждате дотолкова, доколкото да упражните контролъ, да не стане произволъ, да не се дойде до крайностъ. Но вие не можете да кажете: „Не възбуждаме углавно преследване“, защото не сте власти,

защото това не е във ваша компетентност, защото углавното преследване се възбужда от съдебната власт и то когато има за това достатъчно повод и законно основание.

Г. г. народни представители! Тръбва да признаем, че чл. 96 от нашата конституция много по-добре защитава неприкосновеността на народния представител, отколкото, например, чл. 14 от френската конституция. Чл. 14 от френската конституция казва, че за всяко престъпление, без оглед на наказанието, Народното събрание решава задържането и възбуждането на углавно преследване срещу народен представител или сенатор, но ако той е заловен на място престъплението, en flagrant délit, Камарата трябва да даде своето разрешение — не може да го откаже. Виждате във каква степен френската конституция предоставя свобода на парламента да може за всяко престъпление да каже: „Разрешавам“, а нашата конституция казва, само ако престъплението се наказва със едно от най-тежките наказания по криминалния закон, да разреши. Както казах, нашата конституция защитава много по-добре, много по-широко прерогативите, правата, имунитета на народния представител.

Във конкретния случай, г-да, ние имаме само едно съобщение, че е възбудено углавно преследване за едноразово. И аз съм на същото мнение, че за този народен представител — защото има и други, срещу които има обвинителни актове — ние можем да поискаме преписката, защото ние имаме мотивирано мнение, че има опасност да изчезнат следите, да изчезнат уликите и данните по делото или да се осуети или попречи на углавното преследване. Ако имаше такава опасност, ако тя беше изтъкната от съдебната власт, Народното събрание, действайки добросъвестно, ще се справи със нея. Тук няма такава ноща. А често пъти, г-да, и съдебен орган, бил съдебен следовател или прокурор, може да извърши неволна грешка. Лицето е задържано, по закона мърката за неотклонение е задържано под стража, наказва се повече от 5 години — ще дойде на този въпрос, кои са най-тежките наказания — но ние сме властите да разрешим, защото чл. 87 от правилника казва, че ние трябва да видим основателността на това задържане, във смисъл, дали не е скроено обвинението, дали не е плод на произвол, дали не е измислица и т. н. И по този въпрос, г-да, ние имаме прецедент в миналото. Когато в 1928 г. се искаше отнемането неприкосновеността на Аврам Стоянов, приналяжаш пак към Работническата партия, а във същност към Комунистическата партия, делото беше и във комисията, делото беше и тук — защото беше свършено следствието, съдебната власт не беше казала, че има опасност да се укривят улики — и можеше всеки да го прочете, да го прегледа и да си състави мнение. Във конкретния случай няма такава опасност и делото може да бъде тук.

Министър Д. Върбенов: Кое дело?

А. Христов (д. сг. Ц): За Борис Кръстев.

Министър Д. Върбенов: 4 дела има за него.

А. Христов (д. сг. Ц): Докладвах само едното.

Министър Д. Върбенов: Има и обвинителен акт по едното дело.

А. Христов (д. сг. Ц): Има и обвинителен акт по едното дело, казва г. министърът на правосъдието.

По първото дело няма обвинителен акт, има само съобщение.

Х. Родев (нац. л): Г. председателю! Позволете ми две думи. Мен ми се струва, че докладът на г. председателя на комисията е непълен. Не се касае само за едно преследване, за едно дело, а за четири. И понеже във случая имаме 4 дела, имаме 4 углавни преследвания все против едно и също лице, мене ми се чини, че докладът трябва да бъде пълен, изчерпателен, като се посочи колко углавни преследвания има насочени срещу него.

Д. Ачков (нез): Кое пълно се докладва, та и това пълно да се докладва!

А. Христов (д. сг. Ц): Във всеки случай по тия дела, които са тук, няма обвинителен акт.

Министър Д. Върбенов: Аз ще Ви кажа.

А. Христов (д. сг. Ц): Но и самият обвинителен акт още не е никакво доказателство. И той може да бъде обсъден от Народното събрание, във смисъл да не би да е плод на скроено обвинение.

Г. г. народни представители! Ами вие знаете много добре, че даже г. г. съдии може да не се съгласят с обвинителния акт и да оправдаят обвинения. Обвинителният акт сам по себе си не е доказателство; той формулира обвинение, а ще става съдебно дирене, ще се разпитват свидетели, експерти и пр., и след като съдят се убеди от съвкупността на всички данни, че обвинението е виновен или невиновен, ще издаде своята присъда. Самият обвинителен акт, г. министре, не е достатъчен.

Х. Родев (нац. л): Г. Христов! Грешите тук основно. Конституцията говори за разрешение за отдаване под съд, а не може да бъде осъдено или оправдано едно лице преди да бъде отдалено под съд. Тук се иска отдаването на едно лице под съд.

А. Христов (д. сг. Ц): — Чл. 87 от правилника за вътрешния ред казва да се види основателността на задържането. Аз казах, че норма във това отношение няма, но вие сте властни да видите дали обвинението не е плод на партизанска мръс, дали не е скроено по други причини и т. н.

В. Маринов (д): Във съдилищата не може да има партизанска мръс.

А. Христов (д. сг. Ц): Г. г. народни представители! Аз считам, че трябва да видим самата преписка и самото дело. Още повече трябва да направим това, ако тази преписка не е била предмет на разглеждане във комисията. Аз разбрах от малкото думи, които каза г. п. Захариев, член на комисията, че преписката не е била във комисията,...

Х. Родев (нац. л): Следствието дело.

А. Христов (д. сг. Ц): ... за да се види изобщо на какво се гради обвинението. Имате само писмо, а трябва да имате самото дело. Във едно писмо се казва „углавната преписка“.

Докладчик Н. Петров (нац. л): „Книжката“ се казва във правилника.

А. Христов (д. сг. Ц): Аз говорих по този въпрос.

З. п. Захариев (з): А книгата съставляват преписка.

А. Христов (д. сг. Ц): Ние сме длъжни съвсичката сериозност да се отнесем към тоя въпрос, който се касае за неприкосновеността на народния представител. Тоя въпрос не трябва да се смъсва съв другия въпрос — за легалността или нелегалността на Работническата партия.

Министър Д. Върбенов: Че кой го смъсва?

А. Христов (д. сг. Ц): Тъ го смъсват. (Сочи крайната лъвица)

З. п. Захариев (з): То е отделна работа.

А. Христов (д. сг. Ц): Ние нямаме интерес от смъсването на тия два въпроса, защото ние държим за имунитета на народния представител без разлика на партийност.

Но, г. г. народни представители, законът за защита на държавата трябва да се изпълнява. Навремето по този закон имаше много спорове тук, във Народното събрание. Тоя закон не е гласуван само от болшинството; той е гласуван и от по-голямата част от опозицията. За него тогава гласуваха и демократи, и радикали, и либерали и пр. — почти цялата опозиция.

С. Димитров (раб): Цълокупната българска буржоазия. Тя сега се ограда още повече, защото се страхува от масите.

А. Христов (д. сг. Ц): Закон за защита на държавата има не само във България. Закон за защита на държавата има и във Североамериканските съединени щати, и във Чехословашката република и във много други държави.

Н. Гавриловъ (нац. л): Само въ Русия нѣма такъвъ законъ.

А. Христовъ (д. сг. Ц): Тамъ нѣма нужда!

Г. г. народни представители! Чл. 83 отъ конституцията забранява да се образуватъ дружества, чиито цели или срѣдства нанасятъ вреда на общественния или държавния строй, на религията и добритѣ нрави. Никой нѣма право да образува такива дружества, партии, за да подкопава основитѣ на общественния и държавния строй. Така че законътъ за защита на държавата е въ рамкитѣ на конституцията, той не е антиконституционенъ законъ. И шомъ е така, г. г. народни представители, азъ смѣтамъ, че правителството, предъ видъ на особена агитация, на особена пропаганда, която развива напоследъкъ Работническата партия, която е прикритие на Третия интернационал, трѣбва да приложи тоя законъ къмъ тая партия.

Нѣкой отъ работницитѣ: Кажете си болката. Не сте я казвали толкова време.

А. Христовъ (д. сг. Ц): Азъ не съмъ съгласенъ, съ отдѣлни искания за даване подъ съдъ народни представители отъ Работническата партия да се атакува парламентарната група на тая партия, прикритие на Третия интернационал. Излѣзте открито, излѣзте смѣло, като правителство, като болшинство, и кажете да се приложи законътъ за защита на държавата. Ние нѣма да бждемъ противъ.

З. п. Захариевъ (з): Вие ги докарахте тукъ, какво искате отъ насъ? Ние ще ги гонимъ!

Г. Костовъ (раб): (Къмъ А. Христовъ) Значи, не единъ по единъ, а всички ни да изгонятъ — това е вашата рецепта.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

А. Христовъ (д. сг. Ц): Върховниятъ касационенъ съдъ ще прилага закона за защита на държавата. Вие виждате, че колкото и да сме партизани — по такива въпроси не бива да се партизанствува, не бива да се влага никаква партизанщина — миналото правителство събра необходимия материалъ и го предостави на Върховния касационенъ съдъ, той да види дали Комунистическата партия бѣше легална или нелегална, дали бѣше прикритие на Третия интернационал. Каква по-добра гаранция отъ това, че Върховниятъ касационенъ съдъ, съставенъ отъ много достойни съдии, ще се произнесе дали Работническата партия е легална или нелегална? Съгласно основния законъ, шомъ пропагандирате чрезъ насилие, чрезъ престѣпление, чрезъ тормозъ да промѣните общественния строй, вие не сте законна партия, вие не сте легална партия.

А. Пеневъ (раб): А вие, които избихте толкова хиляди души, законна партия ли сте?

А. Христовъ (д. сг. Ц): Толкова много е говорено по този въпросъ, че нѣма какво да се говори сега. Ако се наложи революция, както вие искате, тогавъ ще паднатъ много повече, за съжаление. Който проповѣдва революция, значи, той иска пожари, убийства. (Възгласения отъ работницитѣ) Ако не прибѣгвате до революция, нѣма да ви убиватъ. Но когато действувате чрезъ революция, чрезъ насилие, ще има убийства, и трѣбва да имате куража да понесете отговорността.

Его защо, г. г. народни представители, азъ считамъ, че само по този начинъ правителството ще си изпълни дълга. Вѣрно е, вие, болшинството, сте поставени въ едно голѣмо неудобство, защото мнозина измежду васъ преди изборитѣ на 21 юний 1931 г. сѣ агитирали противъ закона за защита на държавата и сѣ давали обещания, че ще го премахнатъ. Имайте куража или да премахнете закона, или да го приложите. Не може така да се играе на държава. Вие сами виждате, че опасността отъ Третия интернационал, чисто оръдие е Работническата партия, всѣки день расте, агитацията, пропагандата всѣки день се увеличаватъ. Нѣма защо да си затваряме очитѣ. Този въпросъ трѣбва да се сложи открито и да се реши. Или законътъ ще съществува и ще се прилага съ всичкитѣ му постацовления, или ще бжде премахнатъ.

Д. Ачковъ (нез): Има думата г. министърътъ на правосъдието.

А. Христовъ (д. сг. Ц): Ако мислите, че държавата не е въ опасност отъ престѣпнитѣ похвати и методи на Работническата партия, тогава премахнете закона.

Нѣкой отъ работницитѣ: И това нѣма да ви спаси. Ако ни изпждите отъ тукъ, ние ще отидемъ долу, всрѣдъ маситѣ.

А. Христовъ (д. сг. Ц): Може да отидете всрѣдъ маситѣ, но ще действувате по легаленъ начинъ, а не по нелегаленъ. (Възгласения отъ работницитѣ. Пререкания между народнитѣ представители Л. Станевъ и Н. Кемилевъ).

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля ви се, г-да.

А. Христовъ (д. сг. Ц): Сега, г-да, кои сѣ най-тежки наказания, за които се говори въ чл. 96 отъ конституцията? Въ това отношение ние имаме практика отъ миналата Камара, по случай искането за задържане и съдѣне на народния представителъ Аврамъ Стояновъ. Тогава сѣ се изказали всичкитѣ групи. Когато е създавана конституцията, казва се отъ почитаемата крайна лѣвица въ апострофи, не се е знаело не е могло да се предвижда, че ще има Комунистическа партия. А отъ друга страна, казватъ, че даже Ботевъ предвиждалъ, че ще има Комунистическа партия. Оставямъ това за тѣхна смѣтка. Споредъ чл. 83 на конституцията не можешъ да образувашъ дружества — а камоли политически партии — съ целъ да вредишъ на общественния порядъкъ. А въ случая се касае до партия, която не само вреди на реда, а иска да събори държавата. (Къмъ работницитѣ) Това е вашата целъ. Вашитѣ срѣдства сѣ насилнически, терористически.

З. п. Захариевъ (з): Защо търпѣхте тази партия толкова време?

А. Христовъ (д. сг. Ц): Дори и да искате да смѣните реда по миренъ начинъ, да си служите съ легални срѣдства, пакъ изпѣкватъ постановленията на чл. 83. зашото, г-да, споредъ него не може да има дружество, не може да има партия, която да работи за подравянето на религията и за подкопаването на добритѣ нрави. Виждате какъвъ изразъ широкъ и еластиченъ — добритѣ нрави.

Но кои сѣ най-тежкитѣ наказания? Въ това отношение напоследъкъ Народното събрание има установена практика. Въ миналата Камара, по поводъ случая съ Аврамъ Стояновъ, нѣкой отъ опозиционнитѣ оратори — доколкото си спомнямъ, г. Андреевъ, отъ Радикалната партия — сѣ поддържали като най-малко наказание 5 години за обикновено престѣпление и 10 години за политическо престѣпление. Г. Павловъ е говорилъ отъ името на демократитѣ и е поддържалъ, че това е въпросъ на преценка. Но тогава, г-да, сме били почти единодушни да сметемъ, че 5 години строгъ тъмниченъ затворъ се визира съ чл. 96 отъ конституцията. Защо? Защото, когато се наказва нѣкой най-малко съ 5 години строгъ тъмниченъ затворъ, следва лишение отъ права граждански, политически, родителски, семейни и т. н. А единъ човѣкъ, който е лишенъ отъ такива права, какъ ще бжде той народенъ представителъ? Какъ ще участвува той тукъ, да решава съдебнитѣ на члѣния народъ, когато не му се позволява да гласува, или да бжде настойникъ, или да бжде членъ на родителски съветъ? Да бждешъ настойникъ или да бждешъ народенъ представителъ, кой функция е по-голѣма? Ето защо почти единодушно приехме и въ парламентарната комисия, и въ пленума, че минимумъ петъ години строгъ тъмниченъ затворъ трѣбва да разбираме като най-тежко наказание. Казваше се: защо да не е 10 години; защо да не е 15 години; защо да не е смъртно наказание? Това сѣ отдѣлни преценки. И не е вѣрно, че въ това отношение има установена практика въ Франция, въ Белгия и въ Швейцария. Нѣма и тамъ такава. Нашиятъ чл. 96 отъ конституцията го нѣма никъде. Текстътъ на французкия и английския съответни членове отъ конституциитѣ имъ е съвършено различенъ отъ нашия чл. 96 и ние трѣбва за себе си да създадемъ практика. А че могатъ да ставатъ злоупотребления отъ едно болшинство, това никой законъ, за съжаление, не може да ограничи. Ако едно болшинство иска да нарушава закони, да нарушава и конституция, то винаги може да го направи, но затова ще си носи моралната, юридическата и обществена отговорност.

За настоящия случай, г. г. народни представители, и азъ съмъ на мнение да се изиска преписката, за да видимъ,

дали не е обвинението плодъ на някакъв произволъ или да е скроено, и следъ това ще си дадемъ гласа. И азъ правя предложение да се изиска преписката.

Министъръ Д. Върбенковъ: Има я.

А. Христовъ (д. сг. Ц): Има само писмата.

Докладчикъ Н. Петровъ (нац. л): Шомъ съдебното се иска отъ съдебната властъ, не може да се смѣта, че има шантажъ.

А. Христовъ (д. сг. Ц): Г. г. народни представители! Въпросътъ е да не се създава прецедентъ. Утре може да ви устроятъ обвинение и вие сами да се чудите какво да правите. И това го е имало. Но да приемете предложението ми какво ви струва, още повече, че не сте имали преписката и въ комисията, когато поне въ комисията трѣбваше да я имате? Може да не се даде преписката, ако съдебната властъ каже, че има опасностъ да попрѣчи на углавното преследване. Тогава ние ще бъдемъ разумни да не настояваме. Но, г. г. народни представители, ние не можемъ да бъдемъ само регистратори. Ние сме народни представители и всички безъ разлика, отъ крайната лѣвица до крайната дѣсница, трѣбва да защитимъ имунитета, неприкосновеността на народния представителъ, защото тя е неприкосновеностъ на самото Народно събрание.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Аврамъ Аврамовъ.

А. Аврамовъ (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Трѣбва да се произнесемъ по въпроса, дали да се даде подъ съдъ единъ народенъ представителъ, или, съ други думи казано, да се отнеме имунитетътъ на този народенъ представителъ, да бъде поставенъ той въ затвора. Цитирамъ се тукъ закони и конституция, цитирамъ се правилници. Съгласно правилника за вътрешния редъ на Народното събрание, петъ дни преди откриването на сесията народенъ представителъ не може да бъде задържанъ подъ стража. Въ настоящия моментъ има задържани народни представители подъ стража, безъ да е сезирано народното представителство. Какво се иска сега? Искане се преписката, или образуването съдебно дѣло да бъде предъ насъ, предъ народните представители, да ни се дадатъ точни обяснения и всѣки, когато ще вдигне рѣка за даване или не подъ съдъ или отнемането имунитета на единъ народенъ представителъ, съ чиста съвѣсть да вдигне своята рѣка. Много юристи си събъркаха езицитъ — да не се докача никой.

Нѣкой отъ мнозинството: Ти ще ги развържешъ.

А. Аврамовъ (з): Едни настояватъ за едно, други — за друго. Азъ ви питамъ васъ: вие, когато искате да провърите единъ изборъ, не изисквате ли всички съдебни книжа по избора, не изисквате ли образуваниятъ дѣло да бъдатъ представени предъ васъ, да го разгледате подробно и тогава да вдигнете рѣка за касирането или за утвърждението на избора? Вие, г. г. народни представители, не може да лишавате Народното събрание отъ възможността да знае дѣлото на оня народенъ представителъ, който ще бъде даденъ подъ съдъ. Това дѣло трѣбва да бъде тукъ донесено, да се прочете, та да видимъ ние за какво ще го съдимъ.

Г. Александъръ Христовъ се позова на чл. 83 отъ конституцията, която не позволява на българските граждани да образуватъ дружества, насочени срещу държавния строй и срещу добрите нрави.

Д. Свиначковъ (нац. л): (Казва нѣщо)

А. Аврамовъ (з): Ще отидешъ долу предъ твоите избиратели да кажешъ кого ще трѣбва да изпратятъ тукъ, а не тебе. (Смѣхъ)

Г. г. народни представители! Ние сме съвременници, когато сѣщо такъвъ единъ вой се бѣше вдигналъ около чл. 83 отъ конституцията. Това бѣше, когато селяните се събудиха отъ своя летаргически сънъ и искаха да образуватъ Земледѣлски съюзъ. Тогава всички ония, които държатъ за конституцията, казаха, че се създава едно антисоциално движение. Азъ ви питамъ: антисоциално ли е движението на селяните въ България? Българскиятъ народъ въ оня моментъ, когато видѣ, че по всички линии на

държавната политика е лѣганъ и измамванъ, стѣпи на краката си, организира се и каза: понеже азъ съмъ господаръ въ тази страна, азъ имамъ право да претендирамъ за дѣлъ въ управлението. Но и тогава вие сочехте конституцията. Но тая конституция, трѣбва да признаемъ, най-много я погавзватъ ония, които постоянно я сочатъ, които постоянно я четатъ. Азъ ви питамъ васъ: въ колко направления вие гавзихте конституцията?

Преди всичко ние, народните представители, ще трѣбва да се занимаемъ съ въпроса, какъвъ е законътъ за защита на държавата, въ какво време се той създаде, при какви бушуващи страсти, и следъ туй да се произнесемъ по тоя въпросъ, който сега ни се задава. Законътъ за защита на държавата, г-да, се създаде следъ 9 юний не за защита на държавата — защото нѣма глупавъ човѣкъ въ България, който да върва, че народътъ може да отиде противъ своята държава — а се създаде за защита на кървавия Сговоръ противъ Земледѣлски съюзъ, противъ народното управление. Може ли вие да го отречете това? Не можете да го отречете.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Отмѣнете закона, недейте го прилага.

А. Аврамовъ (з): Г. Кънчевъ! Недейте приказва за този законъ и недейте го защищава.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Като сте противъ него, отмѣнете го.

А. Аврамовъ (з): Азъ съмъ говорилъ и другъ пѣтъ отъ тая трибуна, че вие, ако бихте му изпитали сладоститъ дори за 24 часа, не бихте се задържали никжде; ами де-ноношно ще седите тукъ на банкитъ, за да го отмѣните. Но вие не сте изпитали горчилата на тоя законъ.

С. Цановъ (з): Аврамовъ! Кажи по тоя законъ Сговорътъ легално сдружение ли е или не е?

А. Аврамовъ (з): По тоя законъ представителитъ на земледѣлския народъ сѣ били съдени не единъ пѣтъ и не два пѣти, а по 5 и по 10 пѣти. Г. Александъръ Христовъ каза: какъ ще позволишъ на единъ осѣданъ по закона за защита на държавата да дойде да представлява интереситъ на народа?

Но азъ ви задавамъ другъ единъ въпросъ. Вие осѣдихте на доживотенъ затворъ презъ 1915 г. Александъръ Стамболийски, по-сетне министъръ-председателъ на България, и го хвърлихте въ затвора. Въ края на краищата вие бѣхте принудени да го изкарате отъ тамъ, за да ви спасява. Питамъ ви, кой е престѣпникътъ? Оня ли, който предвиждаше катастрофитъ, или други? За себе си азъ никога не съмъ грѣшилъ и днесъ нѣма да сгрѣша, ако кажа, че Сговорътъ неконституционно е дошелъ тукъ въ тая зала. За менъ тия (Сочи работниците) сѣ конституционно дошли тукъ, защото Сговорътъ създаде законъ, съ който ги докара тукъ. Вие не можете да ги изгоните сега безъ законъ. Сговорътъ за менъ незаконно дойде тукъ съ полицейския камшикъ, съ насилието и съ терора. Това не е ли беззаконие? Беззаконие е и защо ние го търпимъ още?

Конституцията казвала!

Д. Ачковъ (нез): Не „казвала“, ами и сега казва.

А. Аврамовъ (з): Азъ бихъ желалъ тая конституция да се тачи и пази отъ всички, но изглежда, че когато тя е противъ нѣкой, тѣ я зарѣзватъ, а когато се отнася за други, тогава се сѣщаме за конституцията и казваме, че трѣбва да се пази.

Г. г. народни представители! Не е тукъ въпросътъ за работническите народни представители, а е въпросъ изобщо за народния представителъ, отъ каквато групировка и да изхожда той. Най-напредъ вие трѣбва да изискате следственото дѣло, да го поставите на разглеждане и тогава да ни сезирате по тоя въпросъ. По въпроса за отнемането имунитета на народния представителъ непременно ще трѣбва съвѣстътъ да заговори, затуй защото има единъ законъ, който създава още дразги и положения, на които ние днесъ сме свидетели. Този законъ, споредъ менъ, си е отживѣлъ вѣка. Законътъ за защита на държавата не би следвало да съществува въ 20 вѣкъ.

Д. Ачковъ (нез): Ония отъ дѣсно (Сочи болшинството) не даватъ.

А. Аврамовъ (з): И Вие нѣма да дадете, и тия (Сочи сговориститѣ) нѣма да дадатъ, но ония (Сочи земледѣлци) ще дадатъ. Не може да се позоваваме днесъ на закона за защита на държавата, защото той е създаденъ въ едни изключителни времена. Споредъ менъ, неправилно сѣ подведени подъ отговорностъ тия, които ще се сѣдятъ. И твърде възможно е, като разгледаме дѣлата имъ, да видимъ, че и ние трѣба да си отидемъ. Ние сѣщо бѣхме сѣдени по закона за защита на държавата, ние сѣщо бѣхме обявени за разбойници по закона за защита на държавата.

Х. Родевъ (нац. л): Кон сте вие?

А. Аврамовъ (з): Ние отъ Земледѣлския сѣюзъ.

Д. Свиначовъ (нац. л): Сега отъ името на Земледѣлския сѣюзъ ли говорите?

А. Аврамовъ (з): Азъ говоря като народенъ представител отъ Ескиджумайска околия, приятелю мой. Това трѣба да го знаешъ. — Г. Родевъ! Вие бѣхте защитникъ на единъ такъвъ престѣпникъ, Тодоръ Бошнаковъ.

Х. Родевъ (нац. л): Той не бѣше обявенъ за разбойникъ. По моитѣ понятия, той бѣше невиненъ и затова го защитавахъ.

А. Аврамовъ (з): Азъ искамъ да признаете чистосърдечно, че всички бѣхме невиновни, но имаше законъ за защита на държавата, т. е. законъ за защита на Сговора отъ народа. Това бѣше то. Азъ ви питамъ: съ каква свѣстъ вие ще вдигнете днесъ рѣка за отнемане имунитета на народния представител, толкозъ повече като нѣмате преписката? Писалъ билъ прокурорътъ, писалъ билъ следователъ и ние веднага ще дадемъ съгласието си. И оня денъ имаше едно подобно нѣщо. Това моятъ колега, дето постоянно се обажда, може да го каже. На 17 миналия месецъ, срещу общинскитѣ избори, не бѣше ли инсценирано сѣщо такова дѣло, макаръ и не по закона за защита на държавата? Двама общински съветници не бѣха ли откарани въ Ески-Джумая и предадени на съдебната властъ, следъ което имъ се опредѣлиха гаранции по 5.000 л., за да ги пустнатъ?

Д. Свиначовъ (нац. л): Лъжа е това.

А. Аврамовъ (з): Азъ слагамъ мандата си, ако е лъжа. Ти лъжешъ!

Председателствувашъ Н. Шоповъ (Звѣни)

А. Аврамовъ (з): Г. председателю! Искамъ да ми осигурите свободата да говоря.

Д. Ачковъ (нез): Съветницитѣ отъ коя партия бѣха?

К. Кораковъ (л): Лъжешъ!

А. Аврамовъ (з): Ако азъ лъжа, слагамъ си мандата. Ти лъжешъ!

Председателствувашъ Н. Шоповъ (Звѣни)

Нѣкой отъ мнозинството: Не бѣха инсценирани дѣлата.

Д. Ачковъ (нез): Съветницитѣ отъ коя партия бѣха?

А. Аврамовъ (з): Азъ питамъ онзи, който много се обажда — той знае кой е — да каже, защо бѣха докарани тѣзи хорица? Защото на 17 бѣха докарани и имъ се искаше гаранция, а на 20 ще има избори! Ето какъ се тачатъ законитѣ, ето какъ се прилагатъ законитѣ. Не сѣ виювни тия книжки — законитѣ. Виновни сѣ тѣзи, които ти прилагатъ.

Недейте забравя, че българскиятъ народъ почна да гледа съ едно недовѣрие къмъ известни закони и у себе си, въ душата си, таи нѣщо. Той казва, че действително има нѣщо гнило въ тая страна. Защо ще сѣдите народа, когато вие, законодателитѣ, вие, юриститѣ, не зачитате законитѣ? Какъ можете да сѣдите народа? Какъ ще оправдаешъ държането си тукъ като народенъ представител, когато откарашъ хората и имъ искашъ гаранция, защото сѣ земледѣлски общински съветници? Ето ви положението!

Нека се проникнемъ отъ важноста на момента, който преживяваме, и да си кажемъ думата, защото обезвѣряването у народа взема широки размѣри. Вие не можете да му кажете: закони има. Той почита законитѣ. Обаче когато дойде да се прилагатъ, той вижда какво е приложението на законитѣ и веднага казва на себе си: „Сиденъ на деня — прилага ги!“ Така е, г. г. народни представители! Нека не даваме възможностъ на всѣки единъ да си играе съ законитѣ въ тая страна.

Отъ началото и до днесъ азъ съмъ противъ закона за защита на държавата. Не заради това, че съмъ родоотстъпникъ, или кой знае какъвъ, а затуй, защото той се създаде, както казахъ по-рано, въ недобри времена. Той се създаде не за тѣзи (Сочи работницитѣ); тѣ се криятъ, защото бѣше разтурена тѣхната партия. Той се създаде за центъра. (Сочи земледѣлцитѣ) И нѣма опасностъ отъ този законъ за други, освенъ за този центъръ.

Д. Ачковъ (нез): А-а-а, има опасностъ отъ центъра, значи!

А. Аврамовъ (з): Има опасностъ въ смисълъ, че когато селскиятъ народъ се самосъзнае и си опредѣли точно мѣстото, кждето трѣба да застане, вие ще видите по-нататъкъ какво ще стане. Не че ще взематъ да убиватъ или колятъ. Вие направихте превратъ — народътъ ви прости. Преди 21 юний какво не говорихте, какво не казахте! Казахте, че този народъ, тая дружбашина особено ще направи прахъ и пепелъ свѣта. Видѣхте ли, че този народъ излѣзе по-акѣлния отъ ученигъ? Никого не закачи, никому косъмъ отъ главата не взе, никому капка кръвъ отъ носа не падна. Защо ви е законътъ за защита на държавата сега?

Д. Ачковъ (нез): Ами на ония съветници, за които разправяшъ, че сѣ разкарвани сега?

А. Аврамовъ (з): Защо ви е законътъ за защита на държавата? Не, той е отживѣлица и ще трѣба да се махне отъ българския Парламентъ.

Азъ предлагамъ да се изискатъ следственитѣ дѣла на всички, които ще се сѣдятъ, и въ комисията да се проучатъ дѣлата подробно. Ако тамъ се установи, че нѣкои сѣ действително виновни, не съмъ азъ, който ще защитавамъ престѣпника. Нали търсимъ престѣпници — ще ги намѣримъ. Но ние ще трѣба да прилагаме закона по отношение на всички еднакво.

С. Димитровъ (раб): Ти противъ закона за защита на държавата ли си?

А. Аврамовъ (з): Шомъ приложението на закона е еднакво за всички, никой никого не може да обвинява, че се прилага безогледно.

Следъ тия нѣколко думи азъ правя апелъ и не знамъ, дали отъ земледѣлската група ще се намѣри човѣкъ, който да вдигне рѣка за даване подъ сѣдъ на нѣкой отъ народнитѣ представители въ тая зала, съ изключение на сговориститѣ. (Смѣхъ всрѣдъ мнозинството), защото споредъ мене, тѣ сѣ виновни. (Рѣкоплѣскания отъ земледѣлцитѣ).

С. Цановъ (з): Бай Авраме, съгласенъ ли си по закона за защита на държавата да сѣдимъ сговориститѣ?

А. Аврамовъ (з): Не съмъ съгласенъ.

Отъ земледѣлцитѣ: А-а-а!

А. Аврамовъ (з): Затуй защото, ако има престѣпление, казвамъ, ще се прилага за всички законътъ тѣй, както си е; ако нѣма престѣпление, ще си останатъ тамъ, кждето сѣ и кждето сѣ били досега. Но азъ казвамъ и навсѣкжде го говоря: това сѣ хора, които не бива да стоятъ тукъ.

Отъ земледѣлцитѣ: Кои?

А. Аврамовъ (з): Сговориститѣ. (Смѣхъ всрѣдъ мнозинството) За мене и за българския народъ тѣ сѣ отечени отъ политическия животъ на България.

Н. Кемилевъ (д. сг): Голѣмо нѣщо измѣти, бря! Голѣмо държавникъ.

А. Аврамовъ (з): Азъ съмъ туй, което не си ти.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Това е веселата част. Смѣятъ ти се, бай Авраме!

Н. Кемилевъ (д. сг): Всички тия (Сочи земледѣлците) ти се смѣятъ.

А. Аврамовъ (з): Нека се смѣятъ. Вие се смѣхте едно време и на Стамболийски и го наричахте лудъ.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Къде е Стамболийски, къде е Аврамъ Аврамовъ?

А. Аврамовъ (з): Вие, фарисеитъ, навремето разпнахте и Христа (смѣхъ всрѣдъ мнозинството) И тогава вие казвахте: „Ако си Христосъ, спаси себе си, спаси и мене“. Така е! Но вие нѣмате право да претендирате за честностъ, вие нѣмате право да искате законностъ, защото по отношение на васъ законътъ още не е приложенъ.

Предлагамъ казвамъ, да се изискатъ следственитъ дѣла, цѣлиятъ докладъ да се изпрати въ комисията и следъ туй да си кажемъ думата.

А по отношение на сговориститъ — въпрѣки че не е на дневенъ редъ това — предлагамъ правителството да вземе актъ отъ моитъ думи и да сезира народното представителство съ единъ законъ, за да видимъ кой е кривиятъ, кой е правиятъ. Ние ще трѣбва да имъ търсимъ смѣтка — не да ги убиваме, но да имъ търсимъ смѣтка, защото всички отъ тѣхъ (Сочи сговориститъ), които дойдатъ тукъ (Сочи трибуната), говорятъ за отговорностъ. Слава Богу, нито Цанковъ има отговорностъ, нито Ляпчевъ има отговорностъ! Съсинаха страната и нѣматъ никаква отговорностъ!

Нѣкой отъ мнозинството: Тѣ сж виновни!

А. Аврамовъ (з): Та вие ли сме виновнитъ? Ние искаме и тѣхъ да туримъ на скамейката на подсъдимитъ, и ако сж прави добре, ако сж криви — каквото сж дробили, такова да сѣрбятъ. (Ржкоплѣскания и смѣхъ всрѣдъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представител г. Антонъ Кантарджиевъ.

Н. Кемилевъ (д. сг): Трѣбва да се отбележи, че това сж подирателни ржкоплѣскания, за да разбере народътъ.

А. Аврамовъ (з): (Следъ като слиза отъ трибуната и като отива на банката си) Никому нѣма да се сърдя, ако глумитъ могатъ да възразяватъ.

Н. Кемилевъ (д. сг): Още не си добилъ физиономия...

А. Аврамовъ (з): Азъ съмъ народенъ представителъ. Азъ съмъ инвалидъ и напустнахъ Америка, за да дойда презъ време на войната, а ти се криеше нѣкъде въ С. Г. О. П. Туй трѣбва да се знае! За мене отечество има, ама за тебе отечество нѣма. За тебе има отечество, ако ти плащатъ; не ти ли плащатъ, нѣма отечество.

Н. Кемилевъ (д. сг): За тебе Сърбия е отечество, а за мене — България.

А. Аврамовъ (з): За мене отечество е България — азъ съмъ българинъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Н. Кемилевъ (д. сг): Азъ си изпълнихъ дълга като войникъ на фронта. Желалъ бихъ и ти да го изпълнишъ като мене.

А. Аврамовъ (з): Азъ го изпълнихъ — дойдохъ отъ Америка и заминахъ за фронта.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г-да, нѣмате думата.

А. Аврамовъ (з): (Къмъ Н. Кемилевъ). Ти ще приказвашъ за патриотизъмъ! Азъ имамъ честолюбие — не съмъ като тебе дебелоокъ!

Н. Кемилевъ (д. сг): Ти ако имашъ малко-малко честолюбие, нѣмаше да разправяшъ тия работи. Тѣпакъ!

А. Аврамовъ (з): Тѣпакъ си ти!

Н. Кемилевъ (д. сг): Това е безсрамие! Говедо!

А. Аврамовъ (з): Ти си говедо!

Д. Ачковъ (нез): Хубаво правятъ господата, че правятъ предложение да се заседава само сутринъ, защото нѣкои народни представители следъ обѣдъ идватъ въ нетрезво състояние.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

А. Аврамовъ (з): (Къмъ Н. Кемилевъ) Ако искашъ да видишъ жилото на змията, настѣпи я по опашката! Твоята съвѣсть не е чиста! Ти не можешъ спокойно да говоришъ!

Н. Кемилевъ (д. сг): Моята съвѣсть! Азъ не съмъ подписалъ като тебе чужди брошури!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля, г-да!

Н. Кемилевъ (д. сг): Аврамовъ и съвѣсть!

А. Аврамовъ (з): Кемилевъ и съвѣсть!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля, г. Аврамовъ! Моля, г. Кемилевъ!

Н. Кемилевъ (д. сг): Вие трѣбваше да спрете този господинъ, още когато той се качи на трибуната въ нетрезво състояние.

А. Аврамовъ (з): Кой ти каза, че съмъ въ „нетрезво състояние“? Хайванинъ съ хайванинъ!

Н. Кемилевъ (д. сг): Ти ще си вземешъ ли думитъ назадъ?

А. Аврамовъ (з): Нѣма да ги взема! Азъ съмъ патриотъ, и тукъ ще ти го кажа, и вънъ ще ти го кажа.

Н. Кемилевъ (д. сг): Ела на вънъ да ги кажешъ! (Става правъ)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля, г-да!

А. Аврамовъ (з): Хайде де, хайде де!

Н. Кемилевъ (д. сг): Изгубилъ образъ и подобие на човѣкъ!

А. Аврамовъ (з): Я вижъ своя образъ! За себе си кажи това!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля, г. гвексторитъ да въведатъ редъ. Г-да! Ще предложи изключването и на двама ви.

А. Аврамовъ (з): (Къмъ Н. Кемилевъ) Петъ пари не давамъ за твоята закана.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Ама, моля ви се, г-да!

Н. Кемилевъ (д. сг): Когато и да е, азъ тебъ ще те поства въ примката. Оббовецъ такъвъ!

А. Аврамовъ (з): О-о-о!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Срамота е г-да! Престанете!

А. Аврамовъ (з): Моята съвѣсть е чиста — твоята съвѣсть не е чиста! И ще ти потрепери ржката и нищо не ще можешъ да ми направишъ! Азъ съмъ чистъ!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля, г. Аврамовъ!

А. Аврамовъ (з): Заканва ми се, г. председателю. Туй му е занятието.

Д. Ачковъ (нез): Прави предложение, разбѣненитъ мисли да не бждатъ отбелязвани въ протокола.

Н. Кемилевъ (д. сг): Защо да не се отбелязватъ? Нека се отбележатъ.

Министъръ Д. Гичевъ: И ще се афиширатъ!

Председателстващъ Н. Шоповъ: Имате думата, г. Кантарджиевъ.

А. Кантарджиевъ (д): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Въ връзка съ доклада на комисията по Министерството на правосъдието за задържане народни представители отъ Работническата партия, както и трѣбваше да се очаква, се сложи много важниятъ, много сериозниятъ и много голѣмиятъ въпросъ за имунитета на народния представителъ. И много обяснимо е, че всички народни представители, отъ всички парламентарни групи, които се явиха на тая трибуна, съ такава голѣма ревностъ пазятъ, или искатъ, по право казано, да запазятъ неприкосновеността на народния представителъ и да го оградятъ отъ всѣки единъ произволъ, отъ кѣдето и да иде той, така както повелява и чл. 96 отъ конституцията. Другояче не може и да бѣде. Ако Народното събрание не погледне съ всичката сериозностъ и съ всичката дълбочина на този въпросъ, рискува, въ едно недалечно бъдеще отъ имунитета на народния представителъ, а по-нататкъ и отъ сигурността на Народното събрание да не остане нищо.

Повдигалъ се е отъ тая трибуна и другъ пътъ въпросътъ, кога може имунитетътъ на народния представителъ да бѣде сваляемъ. Повдигалъ се е, по-правилно казано, другиятъ въпросъ — въпросътъ за тълкуването на чл. 96 отъ конституцията на българското царство. Защото чл. 96 отъ конституцията казва: „за които се налага по криминалния законъ най-тежки наказания“. Не се спори, следователно, кога и при кои случаи ще следва да се снесе имунитетътъ на народния представителъ. Спори се да се даде смисълъ на чл. 96 отъ конституцията, да се намѣри това, което въ правото се казва *ratio legis* — дали даденъ конкретенъ случай е отъ тѣзи, за които се налага най-тежко наказание по криминалния законъ.

Азъ бихъ сложилъ тукъ и другъ единъ въпросъ, който би билъ добре дошълъ за нашитѣ другари отъ лѣво — дали въобще законътъ за защита на държавата е единъ криминаленъ законъ *par excellence*, за какъвто говори нашата конституция? Защото, очевидно, тѣзи думи „криминаленъ законъ“ не отговарятъ на терминологията на българското законодателство. Въ България днесъ нѣма „криминаленъ законъ“. Въ България днесъ има наказателенъ законъ, има законъ за наказателното сѣдопродводство.

Б. Смиловъ (нац. л. о): (Казва нѣщо)

А. Кантарджиевъ (д): Г. Смиловъ! Не се смѣйте, не говоря за съдържанието на закона, а Ви говоря за неговото заглавие; това е единъ русизъмъ, който е миналъ у насъ, заедно съ протокола на комисията, която е обсъждала наказателния законъ.

Азъ не искамъ да се спирамъ на този въпросъ, защото смѣтамъ, че не е въ границиътъ на това, съ което има да се занимаваме, но бихъ го сложилъ, за да си кажатъ думата по него господата — е ли законътъ за защита на държавата *par excellence* криминаленъ законъ или не е такъвъ.

Следователно, когато се обсъжда въпросътъ, дали сѣмъ налице условията на чл. 96 отъ конституцията ще трѣбва за всѣки конкретенъ случай отдѣлно да го решаваме.

Каква е таблицата на наказанията по нашия наказателенъ законъ, по нашия „криминаленъ законъ“, както се изразява чл. 96 отъ конституцията, каква е и таблицата на наказанията, следователно, по всички наказателни закони, които съществуватъ у насъ? Първото наказание е запирането — не говоря за глобитъ, които се налагатъ за извършени нарушения; второто наказание е обикновениятъ затворъ; третото наказание е строгиятъ тъмниченъ затворъ, който се дѣли на две: на времененъ строгъ тъмниченъ затворъ и на доживотенъ строгъ тъмниченъ затворъ. Временниятъ строгъ тъмниченъ затворъ трае отъ 1—15 години. По това не може да има споръ; такива сѣмъ постановленията не помня на кой членъ отъ наказателния законъ, който е въ сила сега въ България. Доживотниятъ строгъ тъмниченъ затворъ лишава осѣдения отъ свобода до края на живота, като заедно съ това, до този срокъ, го лишава и отъ всѣки права, които той има по законитѣ въ страната.

А. Христовъ (д. сг. Ц): Правите грѣшка: има и доживотенъ строгъ тъмниченъ затворъ.

А. Кантарджиевъ (д): Азъ говоря на български и смѣтамъ, че съмъ чутъ. Строгийтъ тъмниченъ затворъ се

дѣли на две: на времененъ и на доживотенъ строгъ тъмниченъ затворъ. Временниятъ затворъ трае отъ 1—15 години, г. Христовъ, а доживотниятъ затворъ трае *durum*, както казватъ старитѣ римляни...

А. Христовъ (д. сг. Ц): 101 години.

А. Кантарджиевъ (д): ... или, както се казва въ турското законодателство, до 101 години затворъ, Диарбекиръ; у насъ е казано „доживотенъ строгъ тъмниченъ затворъ“.

Полага се по-нататкъ въпросътъ: кое отъ тѣзи, така наредени по таблицата наказания, се смѣта за тежко наказание? Запирането, очевидно, не може да бѣде тежко наказание. Простиятъ, обикновениятъ затворъ, който не влѣче следъ себе си лишаване отъ права и който има привилегията, ако наказанието е наложено до една година, да бѣде условно, очевидно, също така не може да се вземе за тежко наказание.

Полага се по-нататкъ въпросътъ, следователно, ако за едно престѣпно деяние по наказателния законъ е предвидено наказание най-малко петъ години строгъ тъмниченъ затворъ, а най-много, както говори наказателниятъ законъ, 15 години строгъ тъмниченъ затворъ, ако една такава присѣда съ най-малко петъ години строгъ тъмниченъ затворъ, която, както справедливо забеляза единъ отъ преждеговорившитѣ г. г. оратори, може да повлѣче лишението и отъ други права, е ли това наказание тежко или не е тежко? Очевидно, ще се отговори утвърдително, че наказанието по едно престѣпление, за което се иска по наказателния законъ отъ 5—15 години строгъ тъмниченъ затворъ и което наказание, веднѣжъ наложено, следъ това може да повлѣче следъ себе си акцесорно наказание — лишаване отъ права, е едно наказание тежко.

З. п. Захариевъ (з): Чл. 30 не се прилага за всички случаи.

А. Кантарджиевъ (д): Не е казано за всичкитѣ престѣпления по наказателния законъ, кога се прилага чл. 30, а зависи отъ естеството на присѣдата, безъ да е казано, че може да се приложатъ чл. п. 1—6 на чл. 30.

Но ако имаме едно престѣпление, което се наказва, примѣрно, съ десетъ години затворъ, ако присѣдата по това престѣпление може да постанови акцесорно наказание, да лишишъ осѣдения отъ какво — да заема държавна или общинска служба, да носи военно отличие, да бѣде членъ на роднински съвети, и не си спомнамъ още какви три други наказания допълнителни имаме, всичкитѣ акцесорни наказания сѣмъ шестъ — пита се: е ли това наказание тежко или не е тежко?

Ако на единъ човѣкъ е наложено наказание лишението отъ свобода и отнемане на права, които сѣмъ осветени отъ конституцията — да бѣде избирателъ или избираемъ; ако съ една присѣда му се отнема правото да представлява народа или да посочва тия, които ще го представляватъ въ община, окръгъ или държава, не може здраво, логично и сериозно човѣкъ да поддържа въ една правова държава, че това наказание не е тежко. Очевидно, тия сѣмъ били аргументитѣ на миналата и по-миналата Камара, когато сѣмъ решавали даване подъ сѣдъ на народни представители.

Но тукъ се казва аргументътъ: Аврамъ Стояновъ бѣше осѣденъ на една и половина година затворъ. Това е функция, това е прерогатива на съдебната властъ; дали тя ще наложи наказание 5 или 15 години, или ще намѣри смекчаващи вината обстоятелства, за да слѣзе подъ минимума на наказанията, то е нейно право. За насъ е установено положително и безспорно, че срещу тия хора има образувано дѣло и възбудено обвинение по чл. 6 отъ закона за защита на държавата, по който членъ най-малкото наказание е 5 години строгъ тъмниченъ затворъ.

При това положение, при тая фактическа обстановка, поставя се въпросътъ за всѣки отдѣленъ случай: това наказание най-малко отъ 5 години строгъ тъмниченъ затворъ за X или Y е ли тежко наказание или не е? Отговарямъ положително, че е тежко наказание. И това бѣха съображенията на комисията, когато решаваше въпроса по този начинъ.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Г. Кантарджиевъ!

А. Кантарджиевъ (д): Г. Пждаревъ! Нѣма нужда сега отъ тия прения.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Ако позволите.

А. Кантарджиевъ (д): Заповѣдайте — ако зависи отъ менъ.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Задоволява ли Васъ докладътъ на комисията, ...

А. Кантарджиевъ (д): Ще дойда и до тамъ.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): ... когато въ него не е посочено никакво деяние? Не се знае какво е деянието, а се казва: има писмо, съ което се съобщава, че сж задържани по чл. чл. 6 и 7. Сжщността на деянието каква е? Може ли комисията да внесе докладъ, безъ да посочи деянието?

А. Кантарджиевъ (д): Ще дойда и до тамъ, г. Пждаревъ! Недейте бърза.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Но това е предварителенъ въпросъ.

А. Кантарджиевъ (д): Не е предварителенъ въпросъ.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Безспорно.

Х. Родевъ (нац. л): Е, добре, ако търсите такова оправдание, даже и да е казано конкретно за какви деяния се сждятъ, вие пакъ можете да кажете: ами ние нѣмаме данни дали сж извършени тия деяния. И да имате данни, можете да кажете: да, но тѣ могатъ да бждатъ несериозни и опровергнати. То значи да станемъ ние сждии. Едно лице може да бжде дадено подъ сждъ по чл. 247, алинеи първа и втора, ...

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Х. Родевъ (нац. л): Моля Ви се!

А. Кантарджиевъ (д): Ама трѣбва да ми дадете свобода да говоря. — Та по този въпросъ, кое е най-тежко наказание, трѣбва да бждемъ наясно.

Азъ бихъ поддържалъ и другата теория, за която сжщо така не може да се каже, че липсва логика. Не е само разбирътъ на наказанието, който може да бжде мѣрца-венъ. Азъ бихъ далъ едно по-широко тълкуване на конституцията въ това отношение. Характерътъ на престѣплението, което е извършено, сжщо може да играе роля при разрешаването на въпроса. Може за едно тежко престѣпление законодательтъ по една случайностъ да е опредѣлилъ едно по-малко наказание. Нима ако за онова престѣпление, което се извърши навремето на Арабаконакъ срещу държавния глава, е предвидено случайно едно малко наказание въ наказателния законъ, и ако въ него вземе участие, напр., единъ народенъ представител, вие ще се формализирате само отъ гледище на разбиръ на наказанието на това престѣпно деяние, опитъ за убийство, и ще кажете: не, нѣма да снемемъ имунитета на този народенъ представител? Характерътъ на престѣплението, което е извършено, сжщо така играе важна, сжществена роля при вземането на становище по този въпросъ.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Имате грѣшка.

А. Кантарджиевъ (д): Г. Пждаревъ! Заради това сме тукъ, за да тълкуваме законитѣ. Тълкуваме ги по сждищата, тълкуваме ги и тукъ. Азъ може да имамъ едно разбиране, вие може да имате друго разбиране. Въ различieto на разбиранията е гаранцията за правилното разрешаване на въпроситѣ. Не помня кой бѣше казалъ, че тамъ, гдето нѣма шракане на идеи, тамъ догми не се раждатъ. И затуй не трѣбва да ви учудва моето разбиране, както и менъ не ме учудва Вашето разбиране и разбирането на всѣки другъ, който би се качилъ на тая трибуна. Защото, вѣрвамъ, че всѣки идва тукъ, на тази трибуна, съ едно добро желание да допринесе за правилното разрешаване на въпроса, и да отстрани всички несъобразности, които могатъ да вкаратъ въпроса въ единъ задъненъ сокакъ. Така че нѣма защо да се формализирате и да ми правите тия бележки.

Повдига се сжщо така единъ важенъ въпросъ — за тълкуване правилника за вътрешния редъ на обикновеното Народно събрание, респективно чл. чл. 86 и 87.

Ще ми позволите, г. г. народни представители, да се спра съ нѣколко думи на тълкуването на тия два члена, като ги съпоставя, защото въ тѣхната редакция има нѣщо, което смущава особено тѣзи, които не сж свикнали да боравятъ съ различна терминология въ единъ и сжщъ законъ.

Чл. 86 отъ правилника за вътрешния редъ на Народното събрание, намиращъ се въ глава XIII, „Неприкосно-

веност на представителитѣ“, in fine казва: (Чете) „Книжката по искането“ — става дума за искането на окръжния сждъ — „се изпращатъ веднага и безъ разискване въ комисията по Министерството на правосъдието, за да се произнесе, дали има основание за уважение на искането“. — Дали има основание за уважение на искането! Въ чл. 87, намиращъ се въ сжщата глава, се казва: (Чете) „Когато единъ представителъ е задържанъ преди отваряне на сесията или презъ време на последната (чл. 96 к.)“ — както е случаятъ, който ни занимава — „книжката за задържането се съобщаватъ незабавно на Народното събрание за разглеждане основателността за задържането“. — Втора алинея: (Чете) „Събранието решава по реда, указанъ въ предишния членъ, да се освободи ли такъвъ представителъ или да се задържи и по-нататѣкъ подъ стража“. Следователно, втората алинея на чл. 87 ни праща къмъ процедурата на чл. 86, което значи, че книгата по искането за задържане ще минатъ презъ комисията и тя ще провери тѣхното основание — запомнете добре терминологията; а чл. 87 казва, че когато тая работа отиде въ Народното събрание, то пакъ ще провери основателността.

Вѣроятно това даде поводъ на г. Боянъ Смиловъ да поддържа отъ тая банка, че Народното събрание е сѣдебна инстанция. Ще ми позволите сега да се спра накжсо върху това негово възражение. Преди, обаче, да пристѣпя къмъ неговата сжщностъ, длъженъ съмъ да ви кажа — обстоятелство, което е и вамъ добре известно — че въ Франция, въ Ромъния и, ако не се лъжа, въ Белгия, има случаи, кждето законодателната властъ се обръща на сѣдебна властъ. То е когато дветѣ камари — горната и долната, или камарата на лордоветѣ и камарата на депутатитѣ въ Англия — се събиратъ наедно въ единъ случай: да сждатъ министри. Този е единствениятъ случай въ конституционното право, кждето законодателното тѣло се обръща на сѣдебна властъ. У насъ, обаче, е прокаранъ принципътъ за раздѣлението на властитѣ на сѣдебна, изпълнителна и законодателна.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Сѣдебна инстанция е едно, а сѣдебна властъ е друго. Позволете да се поясня. Когато обжалвате резолюцията на прокурора при окръжния сждъ предъ прокурора при апелативния сждъ, този последниятъ, за да разреши вашата жалба, изисква преписката чрезъ окръжния сждъ; иначе аслж не може да я разреши. Въ тази смисълъ сега ние сме сѣдебна инстанция: за да можемъ да решимъ основателността на това, което се иска съ писмото на сѣдебната властъ, ще трѣбва да ни бждатъ представени съответнитѣ дѣла. Въ тази смисълъ казахъ, че сме сѣдебна инстанция, а не че сме сѣдебна властъ. Правете тази разлика. Вие ще искате да кажете, че Парламентътъ въ този случай замѣства сѣдебната властъ. Не. Ние сме само сѣдебна инстанция.

А. Кантарджиевъ (д): Азъ Ви благодаря, г. Смиловъ, за тая корекция. Сега ще дойда на тази терминология.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Не сж посочени конкретни деяния, а само квалификация.

А. Кантарджиевъ (д): Основание и основателностъ, г. Пждаревъ — тѣкмо тамъ е разликата въ терминологията, съ която си служи нашиятъ правилникъ. Комисията трѣбва да провери основанието на сѣдебната властъ за задържането на единъ представителъ, а Народното събрание пакъ трѣбва да провери основателността. Очевидно, този, който е съчинявалъ правилника навремето, е допусналъ единъ lapsus calami. Не може въ една и сжща глава да има два термина съ свършено различно значение. Защото иначе азъ не разбирамъ какъ би билъ смисълътъ и значението на парламентарната комисия. Парламентарната комисия е еманация на Парламента; тя се избира, за да се разгледатъ и уяснятъ известни въпроси въ присѣствието на по-малко народни представители отъ различнитѣ партии и, така подготвени и обсъдени тия въпроси, да ги поднесе, при по-голъма ясностъ, за разискване и окончателно решение отъ Парламента. Защо ще трѣбва въ една и сжща глава да има два термина, които да се тълкуватъ различно? „Основание“ иска комисията, а „основателностъ“ иска Народното събрание! Очевидно, оня, който е писалъ правилника за вътрешния редъ на Народното събрание, е давалъ и на двата термина едно и сжщо значение; искалъ е да каже, че Народното събрание не току така може да се съгласи съ едно искане на сѣдебнитѣ власти, които съ едно писмо могатъ да кажатъ: „Дайте ми X, Y, Z, да ги туря въ затвора, защото сж извършили, да кажемъ, убийство“. Той е дър-

жалъ за имунитета на народния представител не по малко, отколкото ние държимъ. Той е искалъ да каже: „Преди да му се отнеме имунитетътъ, трѣбва да се види, има ли, аджеба, нѣщо, което да дава основание да му се отнеме“. Защото може да се намѣри единъ опартизаненъ, самозабравилъ се следователъ, който, попадналъ подъ влиянието на единъ министъръ, може да каже: „Срещу Антонъ Кантарджиевъ, срещу Трифонъ Куневъ, срещу Гавриловъ възбуждамъ углавно преследване; дайте да ги съдимъ“. Безъ да има основание — не доказателства — да ги туря въ затвора, за да не могатъ да изпълнятъ своята функция като народни представители и да не могатъ да попрѣчатъ на известни мѣроприятия, които министърътъ иска да прокара. Затова този, който е писалъ правилника за вътрешния редъ на Народното събрание, иска основание. Но когато ще провѣрряваме това основание, мене ми се струва, че ще го провѣрряваме, само за да бждемъ гарантирани, че нѣма извършенъ произволъ отъ съдебната властъ. Да влизаме въ съществуването на работата, и тукъ, отъ тая трибуна, едни да се явяватъ като прокурори на даденъ народенъ представител, а други като негови защитници, едни да казватъ, че той е невиненъ, а други — че е виновенъ — това е много смѣло и много опасно. Нееднократно ние сме пледиралъ предъ съдилищата по най-страшни обвинителни актове. Азъ имамъ случаи да пледирамъ предъ Ломския окръженъ съдъ по едно страшно престѣпление — че въ участъка била изнасилена жена. Цѣлъ денъ пледирахме; имаме 20 и нѣколко души свидетели по дѣлото; вечерята, въ 9½ ч. съдътъ излѣзе съ оправдателна присѣда. Виждате, следователно, че не всѣко следствено дѣло, не всѣки обвинителенъ актъ дава една осѣдителна присѣда. Но ако речемъ да влѣземъ въ разбирателство на дадения, събрани отъ съдилищата, тогава работата на съдилищата нѣма никаква мисль! И азъ искамъ да предпазя Парламента отъ тая опасна практика, която се иска да се създаде. Ако Парламентътъ въ всѣки случай изиска преписката и, разглеждайки дѣлото по същество, каже, че дѣло поплъ Русиновъ не е виновенъ и следва да бжде освободенъ, никаква нужда нѣма тогава отъ съдебната властъ. Тѣкмо въ такъвъ случай се обръщаме ние вече въ съдебна инстанция отъ по-горно естество, по градацията на съдебната властъ, за каквато съмъ разбралъ, че преди малко г. Боянъ Смиловъ говорѣше. Отъ това искамъ да предпазя Парламента. Ние само ще провѣримъ. Когато, обаче, ни се даде едно следствено дѣло, което е минало презъ следствената камера, което е минало презъ паркета на единъ съдъ, което е стигнало до единъ обвинителенъ актъ, за мене съществува всичката гаранция за едно правилно решение на въпроса. Азъ искамъ да видя тукъ само дали единъ съдебенъ органъ, или нѣколко, споредъ иерархията, споредъ естеството на службата, сѣ бъркали въ тая работа. И когато се убѣдя, когато видя, че има основание за задържане на единъ народенъ представител, безъ да се произнасямъ по съществуването на въпроса, ще кажа: „Да, на тоя депутатъ ще му отнема имунитетътъ“. Но когато се убѣдя въ противното — че нѣма основание — очевидно, ще кажа: „Не, нѣма да дамъ разрешение, защото намъ е скѣпъ депутатскиятъ имунитетъ, нѣма да позволя да се вършатъ произволи“.

Така разбирамъ азъ понятията „основание“ и „основателностъ“, съ които си служи законодателятъ въ чл. 86 и 87 отъ правилника за вътрешния редъ на Народното събрание. Тия думи не могатъ да иматъ различно значение, а иматъ едно и също значение — безъ да влизамъ въ съществуването на обвинението, да провѣришъ, дали има основание за него. Иначе бихме дошли до абсурдъ, когато снемемъ имунитета на народния представител.

Може да ми се отговорятъ отъ тая страна (Сочи лѣвницата), че даже обвинителниятъ актъ не е гаранция, че даже една присѣда на окръжния съдъ не е гаранция. А колко пѣти сме имали случаи окръжниятъ съдъ да осѣди нѣкого, дѣлото отива въ апелативния съдъ, той потвърждава присѣдата, дѣлото отива въ Касационния съдъ, и той отмиѣнява присѣдата, а следъ три години се открива истинскиятъ убиецъ. И никога присѣда, следователно, докато не е облѣчена въ окончателна форма, докато не е влѣзла въ законна сила, отъ това гледище, не може да се счита като основание за снемане имунитета на народния представител.

Съ логиката, съ която се поддържа, че обвинителниятъ актъ е достатъчно основание за снемане имунитета, съ същата логика може да се поддържа, че и обвинителниятъ актъ не е достатъчно основание. Елементитъ, които трѣбва да ни интересуватъ въ случая, сѣ дали за престѣплението

се налага едно отъ най-тежкитъ наказания, както казва конституцията. По тоя въпросъ азъ си казахъ мнението: въ случая имаме налице обстоятелството, че за престѣпления по чл. 6 отъ закона за защита на държавата се налага тежко наказание — отъ 5 до 15 години строгъ тъмниченъ затворъ и лишаване отъ права. Какво по-тежко наказание може да има отъ това? Следователно, единиятъ елементъ е налице. Остава ни, като Парламентъ, да подиримъ другитъ елементи — да подиримъ основанията на съдебната властъ, за да бждемъ спокойни предъ своята съвестъ, че сме смѣкнули имунитета на единъ народенъ представител въ изпълнение основния законъ, конституцията, и въ изпълнение правилника за вътрешния редъ на Народното събрание. Спазимъ ли постановленията на чл. 96 отъ конституцията, спазимъ ли постановленията и на чл. 86 отъ правилника, ние сме изпълнили своя дългъ отъ гледище на конституцията и отъ гледище на правилника и можемъ да решаваме по-нататкъ.

Ето защо азъ мисля, че съ огледъ разбиранията, които развихъ предъ васъ досега, можемъ да поискаме образуваниѣ отъ съдебната властъ дѣла, за да ги прегледаме въ комисията. Но нека помнимъ едно: че можемъ да търсимъ само основанието, безъ да влизаме въ съществуването на материята, безъ да прѣчимъ на съдебната властъ. Защото единъ съдебенъ актъ, едно постановление на следователя, единъ обвинителенъ актъ, една присѣда, издадена отъ законно установена властъ, може да бжде отмиѣнена само по реда, посоченъ въ закона за углавното съдопроизводство — така съмъ ученъ, така пише въ закона — само отъ по-горе стоящата съдебна инстанция. Не може, следователно, единъ обвинителенъ актъ да бжде отстраненъ, да бжде елиминиранъ отъ Народното събрание, като каже: за мене този обвинителенъ актъ е бѣла книга, азъ не мога да се съглася да сменя имунитета на народния представител.

С. Цановъ (з): Народното събрание решава само за момента.

А. Кантарджиевъ (д): Г. г. народни представители! Нашата група стои на следното становище: на народни представители, които сѣ задържани за престѣпление по чл. 6 отъ закона за защита на държавата, ще следва да имъ се сменя имунитетътъ, защото сѣ налице условията на чл. 96 отъ конституцията, при условие, обаче, че ще бжде изискани преписките отъ следователя при Софийския окръженъ съдъ, за да се провѣри основанието за задържането на народнитъ представители, безъ да влизаме въ съществуването на материята.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представител г. Владимиръ Молловъ.

В. Молловъ (д. ср): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Не бихъ взелъ думата по въпроситъ, които се повдигнаха въ днешното заседание на Народното събрание, ако нѣмаше изказани много различни мнения, и то, струва ми се, неизхождащи напълно нито отъ текста на конституцията, нито отъ текста на нашия правилникъ за вътрешния редъ.

Народното събрание нееднократно се е занимавало съ прилагане на чл. 95 и 96 отъ конституцията, особено на чл. 96. Почти въ всѣко Народно събрание, ако не въ всѣка сесия, е имало случаи, по които е трѣбвало Народното събрание да установи известна практика и да ги разреши въз основа на тая практика. Днесъ ние се намираме предъ същото положение. Има, обаче, въпроси разяснени, има изказани и поддържани мнения нееднократно въ Народното събрание. Да започнемъ отъ последния въпросъ, по който въ същностъ дебатитъ не бѣха много задълбочени. То е въпросътъ, какво се разбира подъ термина „най-тежки наказания“, употребенъ въ нашия основенъ законъ? По него въпросъ имате възможностъ да проследите разискванията, които сѣ станали на 15 декемврий 1923 г.

И. Велчевъ (з): Следъ преврата.

В. Молловъ (д. ср): . . . въ Народното събрание по доклада на комисията, която е искала отъ Народното събрание разрешение за теглене подъ съдъ на тогавашния народенъ представител Кабакчиевъ, който е билъ задържанъ подъ стража и обвиненъ по чл. 99 ал. втора отъ наказателния законъ, наказание очевидно отъ най-тежкитъ. Мненията, които тогава сѣ били изказани, сѣ две-три

думи ще ги характеризирамъ. Едното мнение е, че подъ най-тежки наказания се разбиратъ доживотенъ строгъ тъмниченъ затворъ и смъртъ. Това мнение, поддържано тукъ въ Народното събрание отъ господина Страшимирова и отъ неговитъ другари, се е основавало върху единъ цитатъ отъ книгата на днешния министъръ на вътрешнитъ работи г. Гиргиновъ — „Държавното устройство на България“, който въ нея е поддържалъ тъкмо този възгледъ, че най-тежки наказания сѫ доживотенъ строгъ тъмниченъ затворъ и смъртъ. Азъ поддържахъ друго мнение въ съгласие съ комисията по Министерството на правосъдието и моятъ другаръ г. Фаленхетъ. Изхождайки отъ едно историческо тълкувание на нашия основенъ законъ, който е създаденъ преди сега действующия наказателенъ законъ, азъ считахъ за най-тежки наказания онѣзи, които се считаха за такива по отоманския наказателенъ законъ. А по отоманския наказателенъ законъ за такива се считаха така нареченитъ опозорителни, осрамителни наказания, къмъ които се отнасяха — който се интересува за тази аргументация повече, може да я види въ моята речъ — смъртното наказание, задържането вѣчно въ крепостъ, вѣчното изгнание и строгия тъмниченъ затворъ въ окови. Оковитъ съ новия наказателенъ законъ бѣха премахнати. Налагането на окови при строгия тъмниченъ затворъ именно подчертаваше този осрамителенъ, опозорителенъ характеръ на наказанието и затова то се считаше, по отоманския наказателенъ законъ, като най-тежко. Този строгъ тъмниченъ затворъ по отоманския наказателенъ законъ е въ по-други предѣли, а именно отъ 3 до 15 години и, следователно, съответствува до известна степен на онова, което бѣ възприето отъ новия наказателенъ законъ. Къмъ това трѣбва да прибавя, че при влизане въ сила на новия наказателенъ законъ, ние имаме народенъ съдъ, ако мога да кажа, съдъ съ съдебни заседатели, за най-тежкитъ престѣпления, или за престѣпленията, за които се налагатъ най-тежки наказания. Следователно, и процесуално новиятъ наказателенъ законъ отдѣляше подъ особена подсъждностъ тѣзи деяния, които считаше като най-тежко наказуеми. Бѣха наведени и други аргументи, които да не повтарямъ. Това тълкувание, споредъ моето разбиране, на този текстъ на конституцията, свързанъ съ действующото законодателство, трѣбваше да ни доведе до заключението, че подъ „най-тежки наказания“ се разбиратъ престѣпленията, за които, по силата на влѣзлия въ сила наказателенъ законъ, се налагатъ наказания не по-малко отъ петъ години строгъ тъмниченъ затворъ. Това тълкувание на чл. 96 отъ конституцията се възприе отъ Народното събрание. Но азъ ви казахъ, че мнението, което се поддържаше отъ г. Страшимирова, основано на мнението на г. Гиргиновъ — което вървамъ да не го е измѣнилъ, а може да го е измѣнилъ — ...

А. Пиронковъ (д. сг): Сигурно го е измѣнилъ.

В. Молловъ (д. сг): ... бѣше друго.

Имаше и още две мнения. Имаше едно мнение, което се поддържаше отъ покойния Кьорчевъ, а именно, че трѣбва да се прави разлика между престѣпление отъ общъ характеръ и политическо престѣпление. Неговата аргументация бѣше чисто политическа и неговитъ аргументи могатъ да бѣдатъ взети подъ внимание, само че чл. 96 отъ конституцията говори за престѣпления, за които се налагатъ по криминалния законъ най-тежки наказания, като не прави разлика между политическо престѣпление и престѣпление отъ общъ характеръ. Следователно, ако по разумъ ние бихме били наклонни да отидемъ въ тая посока, текстътъ на конституцията не ни дава тази възможностъ, и затова туй тълкувание не би могло да се възприеме.

Г. Пастуховъ пъкъ поддържаше друго мнение. Той не бѣше съгласенъ съ мнението на г. Гиргиновъ, респективно съ г. Страшимирова, нито пъкъ съ моето и това на г. Фаленхетъ, който бѣше съгласенъ съ мене, съ което бѣше съгласна и комисията по правосъдието. Г. Пастуховъ поддържаше мнението да се считатъ като най-тежки наказания ония, съ които се налага не по-малко отъ десетъ години строгъ тъмниченъ затворъ. Това мнение той изказа въ Народното събрание. Както виждате, азъ съвършено обективно ви представямъ различнитъ тълкувания, които сѫ били давани тогава по този въпросъ въ едно отъ най-важнитъ, споредъ мене, заседания на Народното събрание, въ което е билъ разискванъ този въпросъ. И по-рано се е повдигалъ този въпросъ, и по-сетне се е повдигалъ, но така подробно съ аргументи, както тогава, не се е разисквалъ.

Както ви казахъ, парламентарната комисия по Министерството на правосъдието възприе това тълкувание, което азъ дадохъ, а следъ това го възприе и Народното събрание: Вие ще го намѣрите — тълкуванието, което се

дава на чл. 87 отъ правилника за вътрешния редъ на Народното събрание и въ „Парламентарната практика“ на г. Вазовъ. Азъ смѣтамъ за себе си, че аргументитъ сѫ извънредно силни, извънредно убедителни, за да се приеме това мое тълкувание. То се основава на историята на въпроса, то се основава на наказателния законъ, то се основава и на нашето наказателно сѣдопроизводство, и, следователно, нѣма защо по-нататкъ да излагамъ други аргументи, защо въ такива случаи Народното събрание трѣбва да дава разрешение — разбира се, когато наказанието е не по-малко отъ петъ години строгъ тъмниченъ затворъ — да се тегли единъ народенъ представителъ подъ съдъ.

Вториятъ въпросъ, по който трѣбва да се разисква, е: като се приеме за единъ моментъ, че това условие, което иска чл. 96 отъ конституцията, е налице, какъ трѣбва да действува по-нататкъ Народното събрание? Преди всичко ние трѣбва да се ръководимъ отъ текста на конституцията, защото правилникътъ на Народното събрание не може да измѣни текста на конституцията. Въ всѣки случай, при едно съмнение или при едно колебание ние ще дадемъ предимство на основния законъ, следователно на чл. 95 и на чл. 96. Въ нашия правилникъ има две постановления, които засѣгатъ производството — не засѣгатъ съществото на въпроса. И тѣзи две постановления на нашия правилникъ азъ съмъ ималъ честта да редактирамъ заедно съ покойния Мирски, бащата на днешния нашъ другаръ Христо Мирски. Но и тогава съмъ мислил и сега ще кажа, че тѣзи две постановления сѫ изключително отъ процесуаленъ характеръ, тѣ не опредѣлятъ условията, при които може да се вдигне имунитетътъ на единъ народенъ представителъ. Забележете, че чл. 86 отъ правилника за вътрешния редъ се отнася до чл. 95 отъ конституцията, а не се отнася до чл. 96. И затуй тѣзи две постановления не могатъ да иматъ общностъ, за каквато тукъ се говори отъ г. Кантарджиевъ. Чл. 95 говори за други случаи. Той се отнася за сторенитъ въ Събрането погрѣшки и престѣпления. Терминитъ не сѫ точни. Подъ погрѣшки въ тоя случай пакъ трѣбва да се разбиратъ престѣпни деяния, защото за погрѣшки не става преследване чрезъ наказателния законъ. За погрѣшки единствената санкция е звънецътъ на председателя и онова наказание, което, по негово предложение или по силата на неговата собствена властъ, може да бѣде наложено на провинилия се народенъ представителъ. Значи, касае се за престѣпления; тукъ думата погрѣшки е употребена въ смисълъ на престѣпни деяния. Следователно, чл. 95 говори за теглене подъ съдъ само по решение на Събрането.

Чл. 96 се отнася до случаи, когато деянието е извършено извънъ Народното събрание, и когато народниятъ представителъ е билъ задържанъ. Нашата конституция не прави разлика между задържане при *en flagrant délit*, при заварване на мѣстопрестѣплението, и задържане по улики. Въ наказателното сѣдопроизводство има постановления, споредъ които при заварване на мѣстопрестѣплението може едно лице да бѣде задържано известно число дни, може да бѣде задържано даже отъ полицията, ако на мѣстото нѣма съдебенъ следователъ, прокуроръ или другъ нѣкой органъ на съдебната властъ, който е натоваренъ съ преследване на престѣпнитъ деяния.

Какви сѫ задълженията на съдебната властъ и на органитъ по преследването и какви сѫ правата на Народното събрание? Въ случай на затваряне, на задържане трѣбва незабавно да се яви на Народното събрание, само съ разрешението на което може да стане тегленето подъ съдъ. Както виждате, и тукъ изразътъ е почти сѣщиятъ както въ чл. 95. И това е важното да се отбележи: трѣбва да се разреши тегленето подъ съдъ.

Х. Родезъ (нац. л): А не задържането.

В. Молловъ (д. сг): Следователно, ако преведемъ на днешъ употребимия български езикъ „тегленето подъ съдъ“ съ „даванетоъ подъ съдъ“, това постановление на чл. 96 изисква, щото Народното събрание да се занимае съ въпроса, дали народниятъ представителъ, който е задържанъ, да бѣде даденъ или да не бѣде даденъ подъ съдъ.

С. Цансвъ (з): А за задържането?

В. Молловъ (д. сг): Правилникътъ говори за основателността на задържането. Подъ „теглене подъ съдъ“ не се разбира опредѣление за даване подъ съдъ. Чл. 87 отъ правилника казва: „Събрането решава по реда, указанъ въ предшествуващия членъ, да се освободи ли такъвъ народенъ представителъ или да се задържи и по-нататкъ подъ стража“. Две възможности има. Може Събрането,

следъ затварянето, да откаже тегленето подъ съдъ и тогава, несъмнено, народниятъ представителъ трѣбва да бѣде освободенъ. Може специално по въпроса за задържането да се произнесе въ смисълъ да бѣде освободенъ, а пъкъ въпросътъ за даванетоъ подъ съдъ да го отложи за по-нататъкъ. Народното събрание е властно да действа и да действа по най-бързъ начинъ. Целта на тѣзи постановления е да се запази имунитетътъ, неприкосновеността на народния представителъ, да се отговори на необходимостта, щото Народното събрание да бѣде въ пълния си съставъ, щото по отношение на Народното събрание въ лицето на нѣкои отъ неговитѣ членове да не могатъ да бѣдатъ извършени действия, които могатъ да бѣдатъ счетени за произволни, неоснователни, прибрзани и т. н. Народното събрание е въ правото си да освободи отъ задържане единъ народенъ представителъ, срещу който дори има присѣда, ако счете, че присѣстието на народния представителъ и запазването на неговия имунитетъ сѣ необходими за Народното събрание.

Х. Родевъ (нац. л): Кой текстъ позволява това?

В. Молловъ (д. сг): Това е право на Народното събрание. И това е ясно отъ тълкуването на чл. 96 отъ конституцията.

Х. Родевъ (нац. л): Какъ може да стане това, щомъ има присѣда влѣзла въ законна сила?

В. Молловъ (д. сг): Всѣки членъ на Събранието има право да изказва свободно своето мнение и да дава гласа си по своето убеждение. Той има право да бѣде тукъ. Това е основното му право.

И. Велчевъ (з): Това е най-важното му право.

В. Молловъ (д. сг): Едно народно представителство, което това право не защити, то подравя напълно своитѣ собствени основи.

Х. Родевъ (нац. л): Много естествено. Но когато има присѣда влѣзла въ законна сила, и която, за да бѣде издадена, трѣбвало е да има решение на Народното събрание, защото иначе не може. . .

В. Молловъ (д. сг): Вие вземате други случаи. (Възражения отъ работниците)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

В. Молловъ (д. сг): Напр., единъ народенъ представителъ — всичко е възможно — презъ време на ваканцията на Народното събрание е осѣденъ, или е осѣденъ по-рано и присѣдата ще трѣбва да бѣде изпълнена. Той е осѣденъ за едно нещастие, негово престѣпление, напр. по частно обвинение. Отваря се сесията на Народното събрание и присѣдата трѣбва да бѣде изпълнена. Азъ мисля, че Народното събрание има право да се произнесе и да каже, че въ този случай народниятъ представителъ . . .

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Какъ ще се отложи привеждането въ изпълнение на присѣдата?

В. Молловъ (д. сг): Моля, г. министре на вътрешнитѣ работи, азъ ще Ви цитирамъ последния случай отъ французкия парламентъ, случая съ народния представителъ Марти, който е билъ осѣденъ за бунтъ на французката флота въ Черно море и който е билъ освободенъ отъ затвора и отишълъ въ народното събрание.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Въ Франция това може да бѣде, но тукъ не.

В. Молловъ (д. сг): Това сѣ прерогативи на народното събрание. Такива случаи мога да Ви цитирамъ и за Белгия, и за всички други страни. Следователно, ние така би трѣбвало да изтъкуваме тѣзи постановления на правилника.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Аврамъ Стояновъ стоя въ затвора, а бѣ осѣденъ на година и половина затворъ.

В. Молловъ (д. сг): То е другъ въпросъ.

Г. Костовъ (раб): (Казва нѣщо)

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: (Къмъ работниците) Тѣзи работи ми правятъ впечатление. „Ако не

заповѣдате да бѣде осѣденъ“! Азъ смѣтамъ, че вие действително оскърбявате правосѣдието пети пѣти и ще моля, г. председателю, да се накажатъ тия волности. Вие не можете да обиждате предъ очитѣ на цѣлия Парламентъ една властъ, въ която има по-достойни хора отъ васъ. Азъ ще искамъ наказанието ви за обида на съдебната властъ. На съдебната властъ въ България не й заповѣдватъ да сѣди.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Предупредихъ г. Костова нѣколко пѣти да не си позволява да оскърбява съдебната властъ.

Г. Костовъ (раб): Искамъ думата.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Полагамъ на гласуване изключването на г. Костова за три дни, за оскърбление на съдебната властъ. Който отъ г. г. народнитѣ представители е съгласенъ, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство. Събранието приема.

Г. Костовъ (раб): Вие лишавате нашата група отъ възможността да се защити. Това изключване е инсценирано, за да се лиши групата ни отъ ораторъ. Азъ съмъ записанъ да говоря следъ г. Моллова.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Думата ще си имате, бѣдете спокойни. Недейте сега прави диверсията, че не искаме да ви дадемъ думата. Вашитѣ глупости не може да ги покривате съ това.

Г. Костовъ (раб): Както ни инсценирате процеситѣ, така инсценирате и моето изключване.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Г. Костовъ! Поканвамъ Ви да излѣзете.

Г. Костовъ (раб): Азъ съмъ записанъ да говоря и затова ще стоя тукъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Моля г. г. квесторитѣ да изпълнятъ решението на Парламента.

(Квесторътъ И. Драгойски отива при народния представителъ г. Костовъ и го приканва да напусне залата)

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст): Има декларация на г. министъръ-председателя, че ще му се даде думата.

Л. Станевъ (раб): Г. министъръ-председателъ каза, че ще му се даде възможността да се изкаже.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Напуснете, г. Костовъ, заседанието. Има вотъ на Парламента.

Л. Станевъ (раб): За това заседание поне да остане.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Добре. Да не губимъ време. Г. председателю? Отъ кога се счита изключването?

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Отъ днесъ. Така е правилникътъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: За колко заседания?

Председателствуващъ Н. Шоповъ: За три заседания. Азъ предупредихъ нѣколко пѣти г. Костова да не оскърбява и провокира правосѣдието.

Г. Костовъ (раб): Вие вършите . . .

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Моля, моля! Не желая да Ви правя невинна жертва. Моля да се приложи наказанието му отъ утре, за да има възможностъ да се изкаже. Мислите, че ще ни уплашите съ Вашитѣ думи ли?

Д. Ачковъ (нез): Трѣбва да се положи на гласуване туй предложение.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Моля, г. председателю! Положете го на гласуване.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитѣ представители е съгласенъ, наказанието на народния представителъ г. Костовъ да почне да се прилага отъ утре, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Понеже е записанъ за ораторъ.

Министър-председател Н. Мушановъ: Болшевишки режимъ нѣма да правите тукъ!

В. Савовъ (нар. л): (Къмъ Г. Костова) Амнистираха тѣ.

С. Цановъ (з): Надувай се, Георге, и събирай сили.

В. Молловъ (д. сг): Г. г. народни представители! Ако това, което казвамъ, за тълкуването на чл. чл. 95 и 96 отъ конституцията въ връзка съ чл. чл. 86 и 87 отъ правилника, е вѣрно, тогава, ясно е, какъ трѣбва да постѣпва Народното събрание при подобни случаи. Ние не сме при условията на чл. 95. Това, което ние днесъ обсъждаме, е чл. 96 отъ основния законъ. Има едно искане, което е отправено отъ председателя на Софийския окръженъ съдъ — защото азъ зная само този конкретенъ случай — искане, въ което се съобщава, че единъ отъ народнитѣ представители е задържанъ по едно обвинение по чл. 6 отъ з. з. д. и тая мѣрка за неотклонение.

Министър-председател Н. Мушановъ: Фактически грѣшите; той е по петъ дѣла обвиненъ.

В. Молловъ (д. сг): Зная, всички сѣ идентични. — ... окръжниятъ съдъ е намѣрилъ, че нѣма основание да отмѣни.

Достатъчно ли е сега ние да имаме само това искане отъ страна на съдебната властъ?

Х. Родевъ (нац. л): Вие имате фактическа грѣшка, г. професоре.

Д. Ачковъ (нез): Министърътъ да го поправи. Ти какво ще поправяшъ?

Х. Родевъ (нац. л): Азъ гледахъ дѣлата, азъ гледахъ препискитѣ.

В. Молловъ (д. сг): Каква е грѣшката?

Х. Родевъ (нац. л): Има образувани углавни отъ общъ характеръ дѣла. Не е онази преписка, за която говорите, че сѣ оставили безъ послѣствие неговата жалба за отмѣнение на мѣрката за неотклонение.

Министър Д. Върбенковъ: Човѣкътъ не казва това.

А. Пиронковъ (д. сг): (Къмъ Х. Родевъ) Не го слушате. Той казва друго.

В. Молловъ (д. сг): Азъ моля да се прочете единъ отъ тѣзи текстове, за да се види, че фактическа грѣшка нѣма.

Д. Ачковъ (нез): (Къмъ Х. Родевъ) Министърътъ е изучилъ по-добре работата.

Х. Родевъ (нац. л): Министърътъ нѣма нужда отъ твоята защита.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Не се вълнувайте, г. Ачковъ.

Д. Ачковъ (нез): Ядъ ме е, че се оскърбява г. министърътъ.

Х. Родевъ (нац. л): Ето наказателното дѣло № 564 отъ общъ характеръ. Ти не си го прочелъ.

Министър Д. Върбенковъ: (Дава преписката на В. Молловъ)

В. Молловъ (д. сг): (Разглежда преписката) Това е пъкъ друго. Има нѣколко искания, въ едно отъ които се казва, че сѣ обвинителенъ актъ е възведено обвинение противъ народния представител Борисъ Кръстевъ Петковъ. По друго дѣло има искане, въ което се казва, че е образувано едно наказателно дѣло и, по постановление на V следователъ, сѣщиятъ зароденъ представителъ е задържанъ.

Х. Родевъ (нац. л): ... Така.

В. Молловъ (д. сг): ... и че тая тѣжба срещу това задържане е била оставена безъ послѣствие. Това е едно дѣло срещу сѣщия народенъ представител — Бо-

рисъ Кръстевъ Петковъ. Има друго дѣло срещу Петко Стоевъ Петковъ. Това сѣ все различни случаи. (Разглежда преписката) Пакъ за Борисъ Кръстевъ Петковъ на едно мѣсто се пише, че е задържанъ като подсѣдимъ, на друго мѣсто се пише, че е подъ следствие.

Министър Д. Върбенковъ: Исканията не сѣ отъ едно и сѣщо лице.

В. Молловъ (д. сг): Задържанъ е подъ стража, понеже е обвиненъ въ престѣпление по чл. 6. Окрѣжниятъ съдъ сѣ опредѣление е оставилъ безъ послѣствие искането му да бѣде пустинатъ на свобода, тъй като сѣщиятъ се обвинява въ едно престѣпление, за което е предвидено най-тежко наказание.

А. Кантарджиевъ (д): Какво значи обвиненъ въ престѣпление по чл. 6 отъ закона за защита на държавата или по чл. 247 отъ наказателния законъ?

В. Молловъ (д. сг): Това значи, че е обвиненъ. (Веселостъ)

А. Кантарджиевъ (д): Значи, че има обвинителенъ актъ.

В. Молловъ (д. сг): Привлѣченъ като обвиняемъ.

А. Кантарджиевъ (д): Обвиняемъ е! Това значи: че е обвиняемъ.

В. Молловъ (д. сг): Да. Това значи, че е обвиняемъ, но по следствената преписка, г. Кантарджиевъ.

А. Кантарджиевъ (д): А-а-а!

В. Молловъ (д. сг): Защото на друго мѣсто сѣщиятъ съдъ ето какво пише: (Чете) „Задържанъ подъ стража като подсѣдимъ по горното дѣло“. На трето мѣсто: (Чете) „Прилага се преписъ отъ обвинителния актъ“. Искамъ да ви кажа, че случаитѣ сѣ твърде различни. Но за мене и едното и другото — вие тълкувайте както искате — има следното значение.

Съдебната властъ е намѣрила за добре сѣ постановление да задържи народенъ представителъ по едно опредѣлено обвинение. Какви сѣ правата на Народното събрание въ тоя случай? Ето цѣлятъ въпросъ. Нѣма защо да се вълнуваме и нѣма защо да се препираме въ този случай. Азъ мисля, че ще бѣдемъ съгласни, че Народното събрание нѣма да решава дѣлото — очевидно е; обаче Народното събрание има право да провѣри — какво да провѣри? Правилникътъ казва: „Основателността на задържането“. Конституцията въ чл. 96 казва друго: „Разрешение за теглене подъ съдъ“. Каква може да бѣде, следователно, провѣрката? Провѣрката може да бѣде: дали обвинението, което се повдига, е обвинение, което се основа на едни сериозни данни, на едни сериозни доказателства; дали въ тоя случай нѣма нѣщо, което да смути Народното събрание, за да се види, че преследването не е преследване, което изхожда отъ обективни съображения, отъ законни съображения на съдебната властъ. Ами ние се намираме въ стадия на обвинение — вие казвате на съдебната властъ — ние не се намираме още при съдебно разглеждане на дѣлото. Вие трѣбва да си припомните чл. 47 отъ закона за устройството на сѣдилищата. Кой е държавенъ прокуроръ? Министърътъ на правосѣдието. Министърътъ на правосѣдието не е съдебна властъ, той не е съдебна административна властъ. Той е политическа властъ, но той е главенъ прокуроръ, който заповѣдва на другитѣ прокурори. Когато прокурорътъ действува въ сѣда, той е свободенъ и действува по силата на закона и своята свѣсть. Но вънъ отъ сѣда той е подъ заповѣдитѣ на министра на правосѣдието.

Министър-председател Н. Мушановъ: Не е така.

В. Молловъ (д. сг): Така е, колкото се отнася до повдигането на едно обвинение — да се направи отъ прокурора едно предложение за обвинение.

А. Кантарджиевъ (д): Г. Молловъ! Можете ли да подѣждате сериозно, че министърътъ на правосѣдието, билейки главенъ прокуроръ, може да каже на другитѣ прокурори: недейте възбужда обвинение, или направете предложение за обвинение срещу X или Y?

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Това не може.

В. Моллов (д. сг): Това не се отнася до днешното правителство. Ние тълкуваме закона.

А. Кантарджиев (д): Не ми разбрахте въпроса. Можете ли да поддържате, че министърът на правосъдието може да каже на неговите подведомствени прокурори: срещу X. Y. ще напишете обвинителен акт, а срещу X. Z. нъма да напишете обвинителен акт?

В. Моллов (д. сг): Азъ съмтамъ, че това не може, ама може да се направи. Вие знаете много добре; че могат да се направят и много други работи.

А. Кантарджиев (д): Вие не отговаряте на въпроса.

А. Пиронков (д. сг): Г. Малиновъ, когато защитавахте навремето несъмняемостта на прокуроритъ, каза, че министърът на правосъдието можелъ, по политически съображения, да заповѣда на прокуроритъ да възбудят углавно преследване.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Основно е погрѣшно гледището на г. Молловъ. Не може прокурорътъ при съда да действа подъ заповѣдъ на министъра. Прокурорътъ при съда е независимъ отъ министъра.

В. Моллов (д. сг): Извинете! Все и азъ нѣщо зная по тоя въпросъ. — И, следователно, въ такъвъ именно случай Народното събрание трѣбва да има възможностъ да провери, доколко е основателно, доколко е сериозно искането. Народното събрание трѣбва да види, дали има законенъ поводъ, дали предложението на прокурора е скрепено съ доказателствата, дали има достатъчно основания. Има една предварителна проверка, има дознание и други доказателства, които правятъ обвинението, което се повдига, или преследването, което се почва, напълно основателно и сериозно обвинение. Азъ си припомнямъ единъ примеръ, който се даваше за народни събрания въ други държави. При пропорционалната изборна система отношенията между оппозиция и болшинство могатъ да бъдатъ такива, щото болшинството да е съ 2—3 гласа повече. И сега има парламенти, въ които болшинството и меньшенството почти не се различаватъ. Тогава само съ единъ народенъ представител, който може да бѣде задържанъ, криво или право, за приписано нему неоснователно престѣпление — Вие казвате, че може да се задържи — ще се измѣни съотношението. Народниятъ представител предъ едно съдебно и важно гласуване ще се намѣри задържанъ, догдето се направи едно искане, догдето се произнесе народното събрание. И, ето, виждате, че отношенията между болшинство и меньшенство, както и цѣлиятъ парламентаренъ редъ, се промѣнятъ.

Следователно, въпросътъ тукъ се разглежда не отъ съдебно становище, а отъ становище на Народното събрание, съ огледъ запазване имунитета на народния представител. А това становище е, дали повдигнатото обвинение е основателно. Трѣбва да се има предъ видъ и дали обвинението се поддържа съ обвинителенъ актъ, или има задържане на народни представители преди да има обвинителенъ актъ. Когато има присѣда, въпросътъ е вече разрешенъ; въ такъвъ случай съдебната властъ се е произнесла, и ние трѣбва да се преклонимъ. Но докато ние сме въ предположенията на чл. 96 отъ конституцията, когато предъ насъ има само обвинения или, по-право казано, обвинения въ формацията си, или вече формулирани, ние сме въ правото си да проверимъ тази страна на въпроса. И, следователно, да се произнесемъ тогава, дали въ случая имунитетътъ на народния представител нѣма да бѣде накрѣненъ безъ основание, или пъкъ искането се основава на сериозни причини, е основателно, както казва правилникътъ, за да дадемъ по-нататъкъ възможностъ на съдебната властъ да процедира. Това е съществено. Другото, разбира се, ще бѣде съображение, което нѣма особено, съществено значение.

Дали сега по всички дѣла е разумно да го правимъ това? Г. Александъръ Христовъ казваше: „Може, не дай, Боже, народенъ представител да бѣде обвиненъ въ шпионажъ или въ не знамъ какво.“ Ами че това сѣ, какъ да кажа, най-лекитъ, най-свързанитъ, съ най-голѣми възможности на злоупотреби обвинения. А тъкмо въ такива случаи, когато обвинението е отъ политически характеръ, или когато засѣга подобни деяния, Народното събрание трѣбва да види, доколко действително въ този случай има обективно преследване и доколко то е основателно. Разбира се, че Народното събрание може да постанови, че не трѣбва

да се иска реписката. Това е право на Народното събрание, ако то изобщо е убедено, че въ случая е действувало съвършено основателно, ако нѣма никакво съмнение, какво обвинителниятъ актъ съобщава такива данни. Ако е съобщено какви сѣ даннитъ, както въ нѣкои преписки се съобщаватъ, и сѣ съвършено категорични, тѣ ще бѣдатъ доказани. Нѣма защо да преследваме съществото на дѣлото — то е другъ въпросъ, съвършено отдѣленъ отъ този, който разискваме. Право е на Народното събрание, обаче редовното е, най-малко, препискитъ да бѣдатъ изискани, за да се види, какъ е процедирано, какъ е действувало въ този случай, по чие предложение, по чия инициатива, на какво основание, по какви поводи е било възбудено това преследване. Трѣбва да се провери по-нататъкъ, по какъвъ начинъ е действувало отъ съдебния следователъ — а това може да бѣде не само съдебниятъ следователъ, а и по заповѣдъ на прокурора и полицията, която въ такива случаи нѣкой път може да действува така — и следователно, да се убедимъ, че действително е повдигнато едно основателно обвинение, и че мѣрката за задържане, която е била взета, не може да бѣде отмѣнена. Какъ ще решава по-нататъкъ съдебната властъ, това ние не можемъ да разискваме. Може тя да дойде до едно друго заключение, може да осѣди, може да оправдае — това е другъ въпросъ. Защото всѣки единъ обвиненъ, подсъдимъ има право на доказателства, които могатъ да оборятъ събраниятъ по-рано данни. Това е единъ въпросъ по същество. Следователно, безъ да се казва, че е задължително, това е разумно — да се проверятъ съдебнитъ дѣла и преписки — така трѣбва да се постѣпва. Но такава е и практиката, г. г. народни представители. И азъ не помня нито единъ случай, въ който Народното събрание да не е изисквало дѣлата.

Казва се, че, може би, тайната на следствието ще бѣде нарушена.

Ц. Стоячевъ (з): То е привършено.

В. Моллов (д. сг): Нека съдебната властъ да разреши въпроса дали тѣзи преписки, които въ случай, че биха се поискали, съдържахъ въ себе си такива важни държавни тайни, че да не могатъ да бѣдатъ известни на комисията по Министерството на правосъдието или на Народното събрание. Най-сетне, Народното събрание, ако въпросътъ се отнася до такива тайни, може да има и тайно заседание.

Нѣкой отъ мнозинството: Заседанията на комисията по Министерството на правосъдието не сѣ публични.

В. Моллов (д. сг): Комисията по Министерството на правосъдието не заседава публично. Азъ помня, че тукъ бѣха донесени, струва ми се, по Деклозиеровитъ процеси много дѣла; въ една отъ стантѣ бѣха натрупани преписки, за да се види, какво съдържахъ тѣ. Сѣщото бѣше въ 1915 г., когато се искаше разрешение за теглене подъ съдъ на покойния Стамболийски. И неговото дѣло се донесе тукъ — както и дѣлото на г. Турлаковъ — и комисията по Министерството на правосъдието има възможностъ да види, доколко е основателно и сериозно повдигнатото обвинение и, следователно, дали може или не да се даде разрешение за даване подъ съдъ. И въ случая е сѣщото. Трѣбва да кажа, че моето впечатление е, какво комисията е действувала отъ една страна бавно, а отъ друга страна прибрзано.

Г. Говедаровъ (д. сг): Повърхностно.

В. Моллов (д. сг): Исканията сѣ отъ началото на сесията. Азъ виждамъ, че входящитъ номера иматъ дати втори или трети ноемврий, и ако добре помня, още въ първото заседание на Народното събрание председателството събщи, че има едно искане за разрешение да се задържи въ затвора единъ отъ народнитъ представители отъ работническата група. Е, оттогава досега има три седмици, дѣлата можеха да бѣдатъ изискани, можехме да достѣпимъ съвършено бързо, защото трѣбва бързо да се действувало. Ами ако дойдемъ до убеждението, че обвинението е неправилно повдигнато и задържането продължава? Трѣбваше още въ първитъ дни на сесията въпросътъ да бѣде ликвидиранъ. Комисията не е намѣрила за нужно да изиска тия преписки. Азъ мисля, че съ това тя е направила едно опущение. Тя трѣбваше да изиска тия преписки. Особено трѣбваше да ги изиска, когато единъ отъ членоветъ на комисията е протестиралъ. Азъ мисля, че по тия въпроси трѣбва да има едно единодушие.

Може да има разногласие, може да има различни становища и различни разбирания по процедурата, по производството, но Народното събрание, а преди всичко комисията, трябва да бъдат напълно освободени. Аз не виждам никакви пречки да бъдат изискани тия преписки. Може да бъдат изискани в 24 часа, дето се казва, може до утре до обяд да бъдат представени в Народното събрание, за да ги прегледа комисията и утре подир обяд да докладва, защото считам, че въпросът не бива да се бави. Ако ние вземаме участие в тия дебати, това го правим не за да протакаме този въпрос, не за да го саботираме, ами да се изкажем по една материя, която е от най-существено значение въобще за престижа на народното представителство, за правата на народния представител, за неговата неприкосновеност.

Поради това аз заключавам: докладът по въпроса въ сжщност не е пълен. Нито комисията е напълно освободена, нито Народното събрание е напълно освободено. Аз имам всичките уважения към съдебната власт и предполагам, че нейните действия не могат да не бъдат основани върху данните, които се намират в самата преписка, обаче Народното събрание има свои права, не бива да се отказва от тия права, не бива да измънява една практика и да създава друга практика, която, при други случаи, може би, ще бъде много опасна. Затуй би било желателно въпросът да бъде върнат в комисията, и комисията, чрез председателството, да изиска преписки, да ги разгледа и да докладва на Народното събрание.

Докладчик Н. Петров (нац. л): Г. Моллов, позволете. Има една преписка от Ваше време, от която се вижда, че не сте вършили това, което сега говорите. Ето Ви преписката, за да се увъри народното представителство, че дълга не е била искана. (Показва преписката)

А. Христов (д. сг. Ц): Дълото на Аврам Стоянов беше тук.

В. Моллов (д. сг.): Всичките дла са искани. Ето ви тук доклада от декември 1927 г.

Докладчик Н. Петров (нац. л): Само длото на Аврам Стоянов е искано.

А. Пиронков (д. сг.): Вземете дневникът и ще видите, че длата са били тук.

В. Моллов (д. сг.): Може да няма в протокола нищо записано и пак да е искано длото.

А. Христов (д. сг. Ц): Цитират се обстоятелства и данни от самото дло.

Председателстващ Н. Шопов: Г. г. народни представители! Часът е осем. Има думата г. министър-председателят.

Министър-председател Н. Мушанов: Г. г. народни представители! Аз ще моля заседанието да се продължи, додето се изкаже г. Костов.

Вследствие на тия разисквания, които станаха и желанието на господата, които взеха думата, да се видят преписки, от сега да ви съобща, за да знае народното представителство, да знае и г. Костов, че за утре сутринта се свиква комисията по Министерството на правосъдието, длата ще бъдат изискани и въпросът ще продължи да се разисква утре.

С. Цанов (з): Нека говори утре Костов.

Г. Костов (раб): Ако ми разрешите да говоря утре, ще говоря утре.

Министър-председател Н. Мушанов: Аз не мога да разрешавам.

Народното събрание взема решение — вие сте изключен.

Председателстващ Н. Шопов: Г. Костов! Председателството заявява, че не може да продължи заседанието дълго време. Колко време ще говорите?

Г. Костов (раб): Не мога да кажа. Половин час или 40 минути.

Председателстващ Н. Шопов: Не мога да издържа.

Министър-председател Н. Мушанов: Г. г. председателю! Моля Ви да потърпите да изслушаме тази вечер и г. Костов.

Председателстващ Н. Шопов: Който от г. г. народните представители е съгласен с предложението на г. министър-председателя, да продължи заседанието, докато се изкаже г. Костов, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Имате думата, г. Костов.

Г. Костов (раб): (От трибуната) Г. г. народни представители! Въпросът, който е сложен на разглеждане, интересува, преди всичко, нашата парламентарна група. Действително, известна част от ораторит, изхождащи, както от правителствения Народен блок, тъй и от буржоазната опозиция, заеха становище, по моему, повече по формалната страна на въпроса. Но този въпрос за даване от Народното събрание разрешение за задържането не, но за узаконяване задържането на наши народни представители — защото тй вече са задържани в затвора, а други се търсят, за да бъдат задържани — има две страни: формална страна, на която основаваха своите речи от трибуната представителит на буржоазните партии, и фактическа страна, по която, по всичко изглежда, Парламентът в мнозинството си е съгласен — поне така разбрах от речит на ораторит, изхождащи от Демократическия съюз.

Г. г. народни представители! Съгласно писмата на Софийския окръжен съд, иска се задържането на нашит народни представители Александър Наумов, Борис Кръстев, Асен Бояджиев, Костадин Русинев, Христо Трайков, Господин Лолов, а също така търсят се Петко Стоев и Петър Йорданов Фенерков. Всички зие се позовават на основния закон — конституцията, всички излизат от тази трибуна, за да педират спазването на тази конституция. Но, г. г. народни представители, изглежда, че текстовете й са твърде еластични, за да може тя да бъде тълкувана действително тъй, както е угодно на тзи, които имат интерес да я използват в борбата си против трудящит се маси и тхнит класови организации.

Какво казва чл. 96 от конституцията, отнасящ се до имунитета, до неприкосновеността на народнит представители? Той казва: (Чете) „Членовете на Народното събрание, 5 дена до отварянето и през всичкото време, докле траят заседанията, не могат да бъдат затваряни и сждени, освен в случаит, когато они се обвиняват за престъпления, за които се налагат по криминалния закон най-тежки наказания. В тия случаи за затварянето трябва незабавно да се яви на Народното събрание, само с разрешението на което може да стане тегленето на съд“.

Повдига се въпрос: можеше ли народнит представители да бъдат арестувани, можеше ли тхният имунитет да бъде снет от полицията и може ли сега Народното събрание да гласува отнемането му?

Г. г. народни представители! Изтъкнах се тук много практики на Народното събрание и, за голямо съжаление, изглежда, практиката на Народното събрание се мни в зависимост от случаит, които конкретно са поставени за разрешение. Аз ще се позова на теоритичния труд на г. министра на вътрешнит работи, д-р Александър Гиргинов, „Държавното устройство на България“, издаден в 1921 г. Значи, сегашният министър на вътрешнит работи сравнително в по-нови, не така далечни времена, е имал възможност да се изкаже по въпроса за имунитета на народнит представители и, специално, по въпроса, какво разбира под термина „най-тежки наказания“, употребен в чл. 96 от конституцията.

Ето какво пише той на стр. 198: „Главното условие, за да се допусне затваряне или углавно преследване на представителя през сесията, е той да се обвинява в престъпления, за които се налагат по криминалния закон най-тежки наказания. (Чл. 96 от конституцията) Значи, ако се обвинява в по-други престъпления, той е напълно неприкосновен. Кон наказания са „най-тежки“, показва наказателният закон: това са смъртното наказание и доживотният строг тъмничен затвор“.

Министър д-р А. Гиргинов: Г. Костов! Във юридическата и във правната наука има много контроверзни въпроси. Един от тх е и този. Аз съм дал едно тълкуване на чл. 96 от конституцията — какво разбирам под „най-тежки наказания“. Това е мое мнение.

което съм защитил теоритически. Обаче въ България по тоя въпрос има вече установена практика на съдебната власт от дълги години; Парламентът също си е установил една практика. Мога да ви посоча не един, а хиляди въпроси от наказателното право — г. Молдовъ ще потвърди — по които има контроверзии. По всички въпроси има контроверзии. Най-големите капацитети, най-големите авторитети имат различни становища по известно постановление на закона. На известно постановление на закона едни дават едно тълкувание, други дават друго тълкувание. И аз съм дал едно тълкувание по чл. 96 от конституцията. Няма защо да правите политическа спекула около мнението, което съм изказал в моята книга. Това е едно тълкувание, обаче то не е било мърдавно нито за българските съдилища, нито на българския Парламент.

Г. Костовъ (раб): То, обаче, е мърдавно, г. министре, за политиката, която днес провеждате.

И. Велчевъ (з): Сега политическият и стопански условият са се изменили.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Безспорно, и наказателната система е изменена, и съобразно с измененията на наказателната система може да се изменяват и възгледите. Когато е гласувана конституцията, ние сме имали, да кажем, затвор с окови, по отоманския закон и изобщо съвсем други наказания са били в сила. Днес имаме модерен наказателен закон, но имаме и закон за защита на държавата, в който са предвидени най-тежки наказания. Може, съобразно с времената, да се дава тълкувание на този закон. И съдебната практика може да държи сметка за новите схващания. А контроверзии — колкото щете има.

Г. Костовъ (раб): Г. г. народни представители! Не само нашата юриспруденция е такава, каквато ви казвам, но и практиката въ миналото е била същата. Вие знаете случая с народния представител Петрини, който бѣ задържанъ презъ лѣтото на 1924 г., и то по стария текстъ на закона за защита на държавата, който въ чл. 6 предвиждале много по-тежки санкции. И тогава, при свикването на Народното събрание презъ есенъта, даже сговористското председателство на Камарата веднага наредило пушкането му отъ затвора 5 дни преди почване заседанията на Камарата. Ето, такава е практиката въ миналото.

Какъвъ е билъ случаятъ съ Аврамъ Стояновъ? Той бѣ подведенъ да отговаря по чл. 2 отъ закона за защита на държавата. Него го подведоха да отговаря като организаторъ на нелегална организация. Азъ ще дойда следъ туй и на въпроса, отъ какъвъ характеръ сѣ престѣпнитѣ деяния, по които именно сѣ формулирани обвиненията отъ паркета и по които се иска сѣденето на тѣзи народни представители. Но, както виждате, комисията не благоволи даже да изиска преписките, да види характера на престѣпнитѣ деяния, приписвани на тия народни представители.

Г. г. народни представители! Какви сѣ наказанията, предвидени по чл. чл. 6, 7 и 19 отъ закона за защита на държавата? Чл. 7 предвижда отъ 3 до 8 години, чл. 19 — отъ 3 до 10 години, а чл. 6 — не по-малко отъ 5 години строгъ тъмниченъ затворъ. Имайте предвидъ, че тѣзи членове се отнасятъ до престѣпни деяния по печата. И действително, всички тѣзи народни представители, които сѣ хвърлили въ затвора, сѣ привлѣчени да отговарятъ като редактори на трудовата преса.

Има, г. г. народни представители, и друго едно обстоятелство, което ние не можемъ да пренебрегнемъ. То е, че тѣ сѣ подведени да отговарятъ не за вулгарни престѣпления, не за престѣпления по общия наказателенъ законъ, а за престѣпления по единъ изключителенъ законъ, какъвто е законътъ за защита на държавата, създаденъ специално противъ трудящитѣ се маси, за да може фашисткото правителство, фашистката диктатура, която по пътя на преврата дойде на власт на 9 юний, която откри страницитѣ на гражданската война, която тласна страната напредъ въ разгарянето на тия борби, която извърши страшни избивания на работници и селяни въ нашата страна, съ острieto на този законъ да парира борбата на трудящитѣ се работнически маси, да може чрезъ него да разгроми класовитѣ работнически организации, да хвърли тѣхнитѣ дейци въ затворитѣ и най-после, по силата на този законъ, да окове работническата класа въ едни вериги, чрезъ текста на тѣзи чл. чл. 6, 7 и 19 да за-

пуши устата ѝ, да не може да приказва, да спре нейния печатъ, да спре всѣкакви нейни печатни издания, дори и най-малкитѣ позивчета ежеседмични или месечни синдикални и, ако щете, културни пролетарски вестници. И когато азъ дойда до същността на обвиненията, вие ще видите отъ какъвъ характеръ именно сѣ тия обвинения.

Г. г. народни представители! Вие сами ще изпаднете въ една конфузия когато ще трѣбва да съдите народенъ представител заради туй, че е напечаталъ една своя речъ, произнесена въ Народното събрание. Вие ще изпаднете въ голѣмо противоречие не — вие сами ще смъкнете маскитѣ си на парламентаристи и на хора, стоящи на базата на закона, потѣпквайки онова осветено въ вашата конституция право на свобода на словото и печата.

Нѣкой отъ мнозинството: А коя е вашата конституция?

Г. Костовъ (раб): Споредъ текста на конституцията — чл. 79 — печатътъ е свободенъ, и никаква цензура не се позволява.

Х. Родевъ (нац. л): Печатътъ не е свободенъ за извършване на престѣпления!

Г. Костовъ (раб): Това е една гавра, защото, г. г. народни представители, азъ трѣбва да ви заявя — и въ едно друго заседание азъ ви казахъ — че отъ „Работническо дѣло“, напр., органъ на нашата партия, презъ последнитѣ месеци сѣ пуснати само два броя. Всички други броеве предварително, преди още да бѣдатъ сложени на машината въ печатницата, биватъ конфискувани и наборитѣ разхвърляни, безъ да може да се отпечата даже и единъ екземпляръ. Отъ в. „Ехо“ отъ 25 септември насам сѣ конфискувани повече отъ 10 броя. За да се узакони сега преследването, за да се оправдаятъ тия терористични мѣрки противъ трудовия печатъ, предаватъ се на съдъ редакторитѣ на трудовитѣ вестници.

Е добре, азъ ще се спра на нѣколко отъ обвинителнитѣ актове, за да видите какъвъ е характерътъ на обвиненията.

Обвиняемиятъ Александъръ Наумовъ, народенъ представител, се подвежда по углавно дѣло № 1089/1932 г. заради това, защото въ брой 22 отъ 4 януарий 1932 г. на органа на партията „Работническо дѣло“ е публикувалъ подъ формата на речъ „на нѣкой си Георги Костовъ“ — тѣй пише въ обвинителния актъ, сигурно не съмъ известенъ на сѣда — статията „Противъ нечуваната гавра съ амнистията — за пълна и безусловна амнистия“. Въ статията се издига единъ лозунгъ, едно искане на трудящитѣ се маси въ нашата страна — лозунгъ, сѣ който се спекулира и отъ много буржоазни партии; лозунгъ, който вие ще видите написанъ на плакатитѣ на всички партийни манифестации тукъ, на всички земеделски конгреси, но за който лозунгъ вие прашате въ затвора редактора на единъ трудовъ вестникъ. (Викове „Позоръ“ и ржкопѣскация отъ работницитѣ)

Х. Родевъ (нац. л): Кажете инкриминирания пасажъ!

Г. Костовъ (раб): Ето, ще ви го кажа.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Говорете само за този, за когото става дума, г. Костовъ — само за обвинението, което се докладва.

Г. Костовъ (раб): Това сѣ обвиненията срѣщу Наумовъ.

Министъръ Д. Върбенковъ: Говорете не за Наумовъ, а за Борисъ Кръстевъ.

Х. Родевъ (нац. л): Защото заглавието на статията може да бѣде едно, а съвсемъ друго да бѣде съдържанието.

Г. Костовъ (раб): (Чете) „Независимо отъ това, сѣ единъ твърде остъръ езикъ се атакува съдебната власт и нейнитѣ носители, като се възбужда къмъ вражда и умраза спрямо тѣхъ, а сѣ това може да се постави въ опасностъ правиятъ и общественъ редъ въ страната. Казва се, че българската буржоазия по пътя на систематичното изтрѣбление, че българското правосѣдие хвърляло сѣ хиляди работници и селяни въ затворитѣ въз основа на фалшиви документи“.

Става въпросъ за онзи пасажъ отъ моята речъ, въ който азъ сѣ данни разкривамъ аферата Дружевски. Ако

обичае, можете да направите справка и въ европейските вестници, които разкриха през 1926 г. аферата Дружевски, и вобще банката на тоя контрареволуционер, която фабрикуваше фалшиви документи и отъ лабораторията на която банда излезе прословутото окръжно на Коминтерна, съ което се заповѣдало да се извърши атентатът въ София. Ето за туй окръжно става въпросъ въ обвинителния актъ.

Но, г. г. народни представители, какво искате вие? Защо да не бъде атакувана тая институция? Вижте какво се пише въ списанията отъ вашия собствен лагеръ. Вземете списанието на адвокатитъ, и вие тамъ ще намерите десетки обвинения противъ правосъдието, обвинения за сегашното състояние на правосъдното дѣло. А и отъ тая трибуна се хвърлиха обвинения за корупция въ правосъдието, насаждана именно отъ хора, изходящи отъ Народния блокъ. А вие какво искате отъ насъ? Да признаемъ, че това правосъдие не върши нищо противъ насъ, когато затворитъ сж пълни съ политически престѣпници, както вие ги наричате? Но тѣ не сж престѣпници, а сж затворници; за насъ тѣ сж борци за нашата класа, тѣ следватъ своя борчески пътъ, по който трѣбва да върватъ борбитъ на маситъ въ нашата страна. Какво искате вие отъ насъ? Да кажемъ, че у насъ работницитъ не се осъждаатъ, че тѣ не се пращатъ въ затворитъ? Смѣшно! Ние не можемъ, освенъ да защитимъ нашитъ жертви. Ние не можемъ, освенъ да искаме пълна и безусловна амнистия за нашитъ жертви, защото противното би значило да дезертираме отъ нашитъ партийни позиции, да дезертираме отъ нашия класовъ дългъ, който трѣбва да изпълнимъ по отношение на работническата класа и по отношение нейнитъ борби.

Другъ единъ обвинителенъ актъ, пакъ противъ Александъръ Наумовъ, по поводъ писаното въ в. „Работническо-селско знаме“.

Х. Родевъ (нац. л): Г. председателю! Азъ моля оратора да говори само по въпроса, който е поставенъ на дневенъ редъ. Не ни интересува обвинението срещу Наумовъ.

Г. Костовъ (раб): Мене ме интересува . . .

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Силно и продължително звѣни) Г. Костовъ! Азъ не знамъ, какво ви интересува, имате конкретенъ въпросъ, по който трѣбва да говорите.

Г. Костовъ (раб): И това обвинение е по чл. 6 отъ закона за защита на държавата.

Х. Родевъ (нац. л): Ако неговата речъ е клиширана, нека я приспособи за случая. Насъ ни интересува Кръстевъ, а не Наумовъ.

Л. Станевъ (раб): Защо бѣгате?

Г. Костовъ (раб): За него ще говоря — за Борисъ Кръстевъ.

Х. Родевъ (нац. л): Като дойде въпросъ за г. Наумовъ, можете да се изкажете наново.

Г. Костовъ (раб): Ето обвинителниятъ актъ на другаря Борисъ Кръстевъ. Борисъ Кръстевъ е редакторъ на седмичния синдикаленъ вестникъ на М. Р. П. С. — „Единство“, който вестникъ, поради единъ курсъ на тероръ и на цензура надъ трудовия печатъ, не е излизалъ съ месеци, не може да види бѣлъ свѣтъ. Въ какво го обвиняватъ Борисъ Кръстевъ? — Че той е билъ помѣстилъ въ „Единство“ следната статия: (Чете) „На бомбенія атентатъ да отговоримъ съ самоотбрана.“ Това е по случай организирания отъ фашистски банди съ съдействието на полицията — открито заявявамъ това — атентатъ въ клуба, като бѣ хвърлена една бомба. Това стана на 22 мартъ т. г. Ние депозирахме и тѣжба до прокурора на Софийския окръженъ съдъ, г. г. народни представители, по тоя случай, но тя не видѣ бѣлъ свѣтъ. Хвърлена бѣ одринка върху прозорцитъ на стаята, кждето заседаваше централниятъ комитетъ на синдикалнитъ организации. И само по една случайностъ, че бомбата се удари въ рамката на прозореца, рекушетира, падна на тротуара и тамъ експлодира, не стана нещастие. Ако тя бѣше паднала вътре въ стаята, щѣха да станатъ жертва на тази бомба шестъ депутати и 11 души членове на синдикал-

ния комитетъ, ръководители на нашето професионално движение. И когато ние поставяме въпроса, че шомъ полицията, която е полиция на фашистската диктатура, има задача да разгромява нашитъ организации, да забранява нашитъ събрания, да атакува стачкуващитъ, да разгромява стачното движение — когато, казвамъ, на работническата класа и на нейнитъ организации се казва: „Организирайте се за самоотбрана и не позволявайте, щото фашистски банди съ съдействието на полицията да ви трепятъ, да ви убиватъ и да ви устройватъ атентати“, ето какво ни се казва отъ прокурора: (Чете) „Въ тази статия се разправя за нѣкакъвъ крѣпавъ тероръ“, „инквизиция“, „разстрелвания“. Такива работи въ България нѣма! Да има разстрелвания — сакънъ! Меже ли да се каже, че въ България, по улицитъ на столица София, биватъ разстрелвани хора? Она день бѣха убити нашиятъ другаръ Божидаръ Митревъ и общинскиятъ съветникъ на Работническата партия въ Русе х. Дековъ.

Х. Родевъ (нац. л): Тѣ сж свършено други работи. По тия убийства вие трѣбва да мълчите, защото тѣ нѣматъ нищо политическо въ оня смисълъ, за който говорите. Тѣ сж чисто политически, македонски убийства. Тѣ не сж насочени срещу васъ, като партия и организация.

Г. Костовъ (раб): Съ какво е защитенъ животътъ на гражданитъ? И ако не сте въ състояние да гарантирате живота и свободитъ на гражданитъ, тѣ сж длъжни сами да ги защитятъ. Това повелява тѣхниятъ инстинктъ, това повеляватъ и тѣхнитъ права.

По-нататкъ прокурорътъ казва: (Чете) . . . „за да се дойде до констатацията, че трѣбвало да се създаде работническо-селска самоотбрана, която да се противопостави на неотговорнитъ фашистски банди. Казва се на едно мѣсто: „Нуждата на момента, остротата на класовата борба, въ която демаскираното фашистско правителство Мухановъ—Гичевъ си служи вече съ атентати, хунски нападения върху работническитъ клубове, събрания и стачни борби, налагатъ бързото изграждане на работническо-селската самоотбрана“. Въ подлистника: „да усилимъ организаторската роля на в. „Единство“ Тази статия се инкриминира, и по какви съображения, ще ви кажа после.

„Трето. Между другитъ материали е помѣстено и мото съ следното съдържание: (Чете) „На терора на фашистската диктатура трѣбва да противопоставимъ нашата организирана самоотбрана“. Пакъ въ сѣщия духъ. Статията се касае за първи май, кждето между другото се казва: (Чете) „Тоя походъ“ — походътъ, значи, на буржоазията — „се придружава съ засилването на фашистския тероръ, който стига вече до атентати срещу работническитъ дейци“.

Значи, г-да, когато нашата партия изнася въ своята преса своитъ програмни искания, когато противопоставя на буржоазнитъ искания своитъ пролетарски искания, тѣ ги инкриминиратъ. Инкриминиранъ е този, подчертанъ съ червено, пасажъ „пролетарски изходъ отъ кризата“.

С. Цановъ (з): Георги! Много сж страшни терминитъ: „походъ“, „атака“. Има хора, крито се плашатъ отъ тия работи.

Г. Костовъ (раб): Какво значи „пролетарски изходъ отъ кризата“? По този пунктъ, г. г. народни представители, ние сме били винаги наясно. На вашето настѣпление противъ жизненитъ интереси на маситъ, на вашето увеличаване на данѣцитъ, за да събирате срѣдства за вашия бюджетъ, на вашитъ покровителствени мита, съ които изгладняватъ маситъ и поддържате картелитъ, които ограбватъ консомативното население, на вашето поощряване на паразитната индустрия, ние противопоставяме победоносно положението на трудящитъ се маси, искаме подпомагане на безработнитъ, вследствие на кризата въ капиталистическото стопанство. Какво искате — да скръстимъ ръце? Ние ясно сочимъ на маситъ, че изходътъ отъ това е да отбиятъ удара съ контра-ударъ, да разгарятъ борбитъ, да разгарятъ стачнитъ движения, да искатъ унищожението на данѣцитъ, да искатъ унищожение на дълговетъ, да искатъ унищожението на митата, да искатъ по-нататкъ издръжката на безработнитъ, и т. н. И заради това вие ще ни съдите?! И за голѣмо учудване, вие ще видите въ обвинителнитъ актове съ червено подчертанъ изразътъ „работническо-селско правителство“. Че това е програмненъ лозунгъ на нашата партия, г-да. Че ние действително се боримъ за една властъ на работницитъ и селянитъ и не го криемъ това. Васъ ви плаши това искане на нашата партия, около която се групиратъ маситъ въ нашата страна, защото тѣ вече отричатъ господ-

ството на буржоазията, тѣ сѣ разочаровани вече отъ престѣпленията на буржоазното общество, което ги остава да гладуватъ и мизерствуватъ и защото буржоазията, срещу борбитѣ, които работничитѣ организиратъ за подобрене на своето положение, отговаря съ тероръ и куршуми. Ясно е, че на такава буржоазна властъ ще противопоставимъ нашата властъ, властѣта на работничитѣ и селянитѣ. (Рѣкопѣлскания отъ работничитѣ) Ясно е, г-да, че вашитѣ идейни сръдства, че вашитѣ идейни копия сѣ струпени. Съ тѣхъ вече вие не можете да се борите, тѣ сѣ неефикасни и на васъ ви остава единичкото сръдство: терорътъ и организиране разгромяването на нашето движение, затварянето на клубовѣтѣ ни, спиране трудовия печатъ, хвърлянето на нашитѣ редактори въ затвора. И поради многото жертви, които ние дадохме въ процеса на издаването на наши вестници и списания, които вие се мъчите да задушите, ние се принудихме да поставимъ отъ нашитѣ депутати за редактори и ние ги поставихме съ съзнанието, че вие рано или късно ще посегнете и на тѣхъ. Това не е нѣщо ново. Ние знаемъ, че исканията за предаване наши депутати подъ съдъ сѣ частъ отъ организирания походъ срещу нашитѣ организации; ние знаемъ също така, че, въпрѣки всички формалности, които се изтъкватъ, нашитѣ депутати ще бѣдатъ хвърлени въ затвора, защото тѣй повеляватъ нуждитѣ на фашистската диктатура, защото вие искате да обезсилите нашата класова партия. Вие искате по пътя на затварянето на нашитѣ депутати да се отървете отъ нашата критика и отъ организаторитѣ на работническото движение въ нашата страна.

Ето основната идея, основната мисълъ на всички тѣзи дѣла, на всички тѣзи процеси, които се организиратъ и затуй азъ ви казахъ, че тѣ се инсцениратъ. Че действително се инсцениратъ, нѣма да говоря сега и да ви доказвамъ това, защото се каза, че ще бѣдатъ изискани преписки, отъ които вие ще имате възможностъ да видите обвинителнитѣ актове по всички дѣла, ще имате възможностъ да видите по какви несериозни обвинения сѣ привлѣчени да отговарятъ нашитѣ депутати. Азъ ще си позволя тукъ сега да ви илюстрирамъ само какво представлява отъ себе си тази система отъ процеси по чл. чл. 6, 7 и 19 отъ закона за защита на държавата. Азъ се потрудохъ да направя едно извлѣчение отъ срочнитѣ книги на I, II и IV наказателни отдѣления на Софийския окръженъ съдъ, което ще ви съобща, за да видите, че действително процеситѣ, които се завеждатъ срещу членове на нашата партия, се инспириратъ отъ една политика на тероръ срещу нашия трудовъ печатъ и срещу нашитѣ организации. Защото, г. г. народни представители, какво е туй, гавра ли е или какво, да се разгледатъ 92 дѣла по тѣзи текстове отъ закона за защита на държавата и да бѣдатъ издадени оправдателни присѣди по 75 дѣла, а наказателни присѣди само по 9, 6 оставатъ висящи, а прекратяватъ се по амнистия 2? Отъ 92 дѣла само 9 сѣ свършили съ осѣдителни присѣди! По тѣзи дѣла сѣ привлѣчени като обвиняеми 87 души, отъ които сѣ оправдани 78, а осѣдени 9. Отъ тѣзи 92 дѣла 32 сѣ били по чл. 6, страшниятъ текстъ, действително страшенъ, но страшенъ за насъ, защото не дава възможностъ да излиза нашиятъ трудовъ печатъ, както е страшенъ и цѣлнятъ вашъ драконовски законъ за защита не на държавата, а за защита на капиталистическото господство, за защита на буржоазното господство, защото той до сега не е взелъ жертва отъ буржоазната класа. Посочете ми една жертва, дадена отъ тая класа. Вие, г. г. народни представители, ще сѣдите нашитѣ трудове редактори, ще сѣдите работническитѣ дейци, заради казани отъ тѣхъ думи, заради изказани отъ тѣхъ мисли, заради изказани програмни искания въ интереса на трудящитѣ се маси въ нашата страна, но какъ се отнасяте вие къмъ оная порнографска политическа литература, която е наводнила пазара въ нашата страна? Защо вие, съгласно текста на чл. 6 и чл. 7, които казватъ, че се наказва онзи, който раздухва класова вражда, не хванете редактора на Цанковия „Сговоръ“ за ушитѣ или редакторитѣ на вестницитѣ отъ вашата сръда, защото нѣма вашъ вестникъ, където да не се инспирира една омраза противъ освободителното класово движение? Нима тѣ не раздухватъ класова омраза? Ние знаемъ много добре, че никой пътъ вие нѣма да приложите постановленията на този законъ спрямо хората, изхолящи отъ вашитѣ сръди, отъ вашата буржоазна класа. Този законъ е насоченъ изключително срещу насъ. И какъвъ разгелливъ текстъ: „класова омраза“ — иди та го разбери! Ако напишешъ статия, напр. противъ властѣта, казва се веднага „класова омраза“, ако напишешъ статия за защита на стачкуващитѣ работници, веднага се казва „класова омраза“. Ясно е, че този текстъ е нагласенъ така, че да може като Молохъ да гълта ненаситно своитѣ жертви и по такъвъ начинъ да нанася удари на трудящитѣ се маси и на тѣхнитѣ класови организации.

Азъ ви казахъ, че по чл. 6 сѣ образувани 32 дѣла, по 28 отъ които сѣ издадени оправдателни присѣди и по 4 — осѣдителни.

Д. Ачковъ (нез): Това значи правосѣдие.

Г. Костовъ (раб): Сериозни обвинения, много сериозни обвинения, г-да!

Вие, г. министри, искате само да хвърлите нашитѣ хора въ затворитѣ, ...

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Г. Костовъ (раб): ... да ги откъснете отъ борбитѣ. ...

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

К. И. Кирковъ (д): (Къмъ Г. Костовъ) Не се ли срамувашъ, като обвинявашъ съдебната властъ?

Г. Костовъ (раб): По чл. 7 отъ закона за защита на държавата сѣ образувани 54 дѣла, отъ които по 51 сѣ издадени оправдателни присѣди, а осѣдителни само по 3. По чл. 19 сѣ образувани 24 дѣла, по 22 отъ които сѣ издадени оправдателни присѣди и по 2 само — осѣдителни. Отъ привлѣченитѣ подъ отговорностъ въ затворитѣ сѣ задържани 56 души — тукъ обръщамъ вниманието ви — отъ които сѣ оправдани 50, а осѣдени само 6. Тукъ е цинизмътъ, г. г. народни представители.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ Д. Върбенковъ: За какъвъ цинизмъ приказвашъ?

Г. Костовъ (раб): Това сѣ 50 души, които сѣ лежали отъ 6 месеца до 1 година въ затвора арестувани, докато бѣдатъ насрочени дѣлата имъ. Това сѣ десетки години, сложени върху гърба на тия синове на нашата класа, които излизатъ съ прогнали отъ туберкулоза гърди, смазани, хвърлени да гниятъ въ хладнитѣ задани. Вие сте ги оправдали — толкова по-зле за вашето правосѣдие, защото това показва, че то се отнася много класово, когато формира обвиненията и следъ туй издава оправдателни присѣди.

За да не бѣда голословенъ, за да видите, че положението е такова, ще ви кажа, че днесъ се гледа дѣлото на редактора на в. „Ехо“.

Днесъ се гледа наказателно дѣло № 746/1932 г. въ IV наказателно отдѣление на Софийския окръженъ съдъ. Обвиняемъ е Лозанъ Ивановъ Поповъ, редакторъ на в. „Ехо“, за статията, написана въ брой 214, отъ 14 октомврий 1931 г., подъ заглавие „Земледѣлскитѣ водачи противъ работничеството“. Въ тази статия се изказватъ редица мисли, че всички разновидности на Българския земеделски съюзъ сѣ катерийни, обаче всичкитѣ тѣ служатъ на фашистската диктатура. За втора статия „История на процеситѣ по чл. 16“ — днесъ се разглежда дѣлото. Тази статия бѣше написана непосредствено преди изработването на закона за амнистията миналата година. Тази статия представлява, какъ да кажа, една история за чл. 16, какъ сѣ издадени присѣдитѣ, защото сѣ десетки и стотици смъртни присѣди бѣха издадени въ една обстановка на много изострени класови борби и при формулирани обвинения отъ инквизициитѣ въ общественитѣ безопасности. Какво има тамъ? Тамъ се разправя следната случка. Презъ априлскитѣ дни, казва, при разпита отъ военнитѣ следователи, инквизициитѣ сѣ обикновено явление по априлскитѣ събития.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. Костовъ! Приканвамъ Ви да говорите по предмета, който се разисква. Предупреждавамъ Ви, иначе ще Ви отнема думата. Имате единъ конкретенъ случай, съ него ще занимавате народното представителство — да бѣдатъ ли дадени подъ съдъ или не известни народни представители.

Г. Костовъ (раб): По тѣзи обвинения днесъ прокурорътъ си отегля обвиненията. Председателството на съда само дава думата на защитата и следъ малко я отнема и съдътъ издава оправдателна присѣда.

Въ болшинството случаи прокуроритъ оттеглятъ обвиненията си, считатъ ги като „недоразумения“. Това бѣше думата, употребена отъ г. Татарчевъ, прокуроръ при Софийския окръженъ съдъ, макаръ че това е система на прокуроритъ. Такива „недоразумения“ сѣ стотици. Сто-тици сѣ дѣлата, по които сѣ издадени оправдателни при-сѣди. Считатъ се обвиненията за недоразумения, следъ като обвиняемитъ сѣ гнили по цѣла година въ затвора! Има другъ — курioзенъ случай. Г. Горановъ, прокуроръ при Софийския окръженъ съдъ, инкриминира единъ стихъ отъ „Ботеви стихотворения“ по чл. 6 или 7 отъ закона за защита на държавата. Инкриминиратъ се оби-кновени статии за 8-часовъ работенъ день, за исканията за хлѣбъ на трудящитъ се маси.

Г. г. народни представители! Азъ считамъ, че тукъ има строго замисленъ ударъ върху нашето движение. Ние не си правимъ илюзии. Даже мене ми се подхвърли, че сега билъ мойтъ редъ. Азъ зная, че вие не можете съ други срѣдства да се борите срещу насъ; вие сте изхабена, вие сте умираща класа. Вамъ ви остава едно единичко срѣдство: тероръ, затвори и убийства. Вие ще задминете не, вие и ще се съюзите утре съ тия (Сочи сговориститъ), които обвиняватъ въ кървави изстѣпления и убийства. (Възражения отъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Г. Костовъ (раб): Вие ще ги надминете, защото тѣ затвориха Аврамъ Стояновъ, а вие сега искате да хвър-лите въ затвора цѣла парламентарна група!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Продължително звъни)

Г. Костовъ (раб): Вие ще ги задминете и ги задминахте!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Г. Костовъ! Преду-преждавамъ Ви, че тукъ нѣма убийци и хора, които се занимаватъ съ убийства. Не Ви позволявамъ да държите такъвъ езикъ и да обиждате народното представителство.

Г. Костовъ (раб): Г. г. народни представители! Наро-дниятъ представител Александъръ Наумовъ, искането за когото за даването му подъ съдъ го имате тукъ, преди две седмици бѣ оправданъ по едно дѣло по тежкото об-винение по чл. 6. Вие ще гласувате задържането му, ко-гато той е вече оправданъ по едно отъ дѣлата. И затуй азъ подхвърлихъ тукъ: да се заповѣда да бѣдять осъ-дени. Казахъ ви, съдътъ е класовъ, защото ги задържа и после оправдава, а и кога издава присѣди, издава ги пакъ възъ основа на единъ законъ, който е отреченъ въ съзнанието на трудящитъ се маси и затова и тѣ сѣ пакъ класови.

Д. Джанкардашлийски (нац. л): За васъ всичкитъ наши закони сѣ отречени въ вашето съзнание, г. Костовъ, и сѣ класови.

Г. Костовъ (раб): Г. г. народни представители! Другъ сѣ въпросъ, който е извънредно сѣщественъ по кон-кретно повдигнатитъ обвинения, е, че вестницитъ, въ които сѣ помѣстени статитъ, които се инкриминиратъ, не сѣ разпространени и, като така, не може да бѣде съденъ редакторътъ. Азъ зная, казахъ ми юристи, които се за-нимаваатъ съ тия процеси, че има и касационно решение въ този смисълъ, и затуй сѣ тѣзи оправдателни присѣди, за-щото полицията ви е извънредно много акуратна, тя се извънредно много стареа едно екземплярче отъ машината да не може да се измъкне. Първиятъ екземпляръ го чете Дирекцията на полицията и веднага казва: „Стопъ“.

Сѣщото стана и съ Петко Стоевъ за манифеста на партията. Ние нѣмаме този манифестъ въ архивата на централния комитетъ, а вие ни давате подъ съдъ за не-гового печатане и разпространение.

По всички тия дѣла нѣма разпространени наши пе-чатни издания, и само по себе си ще следва оттеглянето отъ страна на прокуроритъ обвиненията. Обаче целта на правителството ще бѣде постигната: нашата парламен-тарна група, нашитъ депутати, вмѣсто да бѣдять тукъ, вмѣсто да бѣдять всрѣдъ маситъ и да организиратъ тѣхнитъ борби, да водятъ тѣзи маси, ще бѣдять въ Цен-тралния затворъ.

Х. Родевъ (нац. л): Азъ протестирамъ, г. председателю, че това е целта на правителството! Правителството нѣма

за цель да изкара тѣзи депутати отъ тукъ. Тѣзи хора от-говарятъ за своитъ собствени престѣпления.

Л. Станевъ (раб): Вѣрвашъ ли на това, което гово-ришь?

Х. Родевъ (нац. л): Защото, ако е въпросъ за инсцени-ране на обвинения, може би най-напредъ Вие (Сочи Г. Костовъ) заслужавате туй нѣщо. Отъ трибуната на На-родното събрание не можете да говорите, че правител-ството искало да тури тѣзи депутати (Сочи работницитъ) въ затвора. Не Ви е срамъ! Моля председателството да обърне внимание на оратора.

Г. Костовъ (раб): Вие не се срамувате, та ние ще се срамуваме, че се защищаваме!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. Костовъ! Пазете по-приличенъ езикъ. Не забравяйте, че не се на-мирате въ кръчма, а въ Парламентъ.

Г. Костовъ (раб): Зная кѣде се намирамъ.

Х. Родевъ (нац. л): Той казва на Народното събрание, че било отъ престѣпници, отъ убийци. Такъвъ разюзданъ езикъ не може да се търпи.

Г. Костовъ (раб): Ясно е за насъ, г. г. народни пред-ставители, че борбитъ ще се разгарятъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Нѣма да Ви позволя повеќе да говорите по тѣзи въпроси. Говорете по искането разрешение за сѣдене на народни предста-вители.

Г. Костовъ (раб): Точно за подсъдимитъ приказвамъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Вашитъ борби не ин-тересуватъ Парламента, а случаятъ го интересува.

Г. Костовъ (раб): Васъ твърде много ви интересуватъ нашитъ борби, защото заради тѣзи борби ни пращате въ затворитъ. А щомъ ни пращате въ затворитъ заради на-шитъ борби азъ съмъ длъженъ да приказвамъ за тия борби. Тази борба е легитимна, тази борба е законна.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Азъ Ви приканвамъ къмъ приличие и къмъ уважение на предсе-дателството. Председателството не праща никого въ за-твора. И Ви казвамъ, че ако продължавате по този пътъ, ще Ви отнема думата.

Г. Костовъ (раб): Вие не пращате, обаче ще гласувате вота да бѣдять пратени. Значи, вие ще ги пратите. На-родното събрание ще ги прати. Ние не си правимъ илю-зии, ние никого не молимъ, милостъ отъ никого не ис-каме — не — и открито заявяваме, че, въпрѣки всичко, въпрѣки жертвитъ, които ще даваме, ние ще водимъ бор-битъ на трудящитъ се маси за едно по-добро бѣдеще, за единъ другъ общественъ строй, строй, при който работ-ническата класа и беднитъ селяни ще благоденствуватъ. А това ще бѣде тѣхната работническо-селска държава. (Ржкоплѣскания отъ работницитъ)

Г. г. народни представители! Азъ завършвамъ. Не пра-щамъ въ затвора на нашитъ избраници народни представи-тели, а незабавното имъ освобождение, незабавното имъ пускане отъ затвора искаме ние и, второ, искаме премах-ването на този драконъски законъ за защита на дър-жавата, който одушва нашия трудовъ печатъ, който сѣ своето острие, съ своя юмрукъ се слага изключително върху насъ, за да разгромява нашитъ класови организации и борбитъ на трудящитъ се маси въ нашата страна.

И на край ние открито заявяваме: Въпросътъ е за съот-ношение на сили. Днесъ вие газите и вашата собствена конституция, вие газите и вашитъ собствени закони. И колкото повече ставате слаби, вие още повече ще ги нару-шавате, до този моментъ, когато ще се измѣни съотноше-нието на силитъ, когато трудящитъ се маси въ нашата страна вече ще организиратъ своя работническо-селски тру-довъ блокъ и по пътя на една непримирима решителна борба ще сринатъ вашето господство, за за възтържествува ра-ботническо-селската властъ въ България. (Ржкоплѣскания отъ работницитъ)

Председателствувашъ Н. Шоповъ: Председателството съобщава, че е постъпило по частна инициатива законодателно предложение за облекчение на общинитъ на пострадалитъ отъ градушка или ръжда по пшеницата селища презъ 1932 г. въ Горноорѣховска, Кулска, Бѣлоградчишка, Видинска, Ломска, Орѣховска, Бѣлослатинска, Еленска, Троянска, Ловчанска, Севлиевска, Ескиджумайска, Фердинандска, Никополска, Плѣвенска и Шуменска околии, подписано отъ нуждното по правилника число народни представители. Вносителъ е народниятъ представител г. Иванъ Дуковъ. (Вж. прил. Т. I, № 8)

Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ Д. Върбенювъ: Моля да се вдигне заседанието за утре съ следния дневенъ редъ.

1. Докладъ на комисията по Министерството на правосъдието по искането на председателя на Софийския окръженъ съдъ за даване разрешение за задържане подъ стража и съдени нѣкои народни представители — продължение разискванията.

2. Първо четене законопроекта за етажната собственостъ.

3. Първо четене законопроекта за печата.

4. Второ четене законопроекта за подпомагане оризопроизводството въ България.

5. Докладъ на комисията по провѣрка на изборитъ.

6. Първо четене предложението за измѣнение нѣкои членове отъ правилника за вътрешния редъ на Народното събрание.

7. Докладъ на прошетарната комисия.

Председателствувашъ Н. Шоповъ: Които приематъ предложения отъ г. министра на правосъдието дневенъ редъ за утрешното заседание, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 20 ч. и 50 м.)

Подпредседателъ: **Н. ШОПОВЪ**

Секретаръ: **ВАС. МАРИНОВЪ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**